

Rote Front

Schrawstung Kamrad.

Mijn Vader Eed Mijnen in WO II

belevissen met Russische gevangenen en een Duits boerengezin

door: Ed Mijnen

Colofon

Deze publicatie is in eigen beheer gemaakt en wordt beheerd door E. Mijnen

Versie : 1.22

Datum : 23 juli 2020

Auteur en Copyright: Ed Mijnen

Redactie: Jan Willem Klein Poelhuis en Peter Bresser

Contact email: emijnen@gmail.com

De Verspreiding van dit PDF bestand is hierbij vrijgegeven met het verzoek verspreiding te melden bij de auteur. Voor gebruik van delen van dit verslag voor publicatie of anderszins dient de auteur toe te stemmen

Dit werk valt onder een

[Creative Commons Naamsvermelding-NietCommercieel-GeenAfgeleideWerken 4.0 Internationaal-licentie.](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Inhoudsopgave

1	Voorwoord.....	6
2	Samenvatting.....	7
3	Inleiding	8
4	Mijn zoektocht.....	9
5	Eed Mijnen.....	10
5.1	Het gezin Mijnen	11
5.2	Arbeitseinsatz	11
6	Oeding	11
6.1	Waar kwamen de Nederlandse jongens terecht?.....	11
6.2	Theo Pass.....	12
6.3	Ervaringen.....	13
7	Andrej Kozin	14
7.1	Jeugd.....	14
7.2	Oorlog.....	15
7.3	Oeding	16
7.4	Vlucht uit Oeding.....	17
7.5	Na de oorlog	17
7.6	Samengevat	18
8	Boer Pass (-Könning)	19
9	Franz Pass	20
10	De vlucht uit Oeding.....	21
11	Het Hol.....	22
12	De Ontdekking	23
12.1	Belterman	23
12.2	‘Doetinchem in oorlogstijd’ van Inge Volker	25
13	Silvolde	26
14	1945.....	28
14.1	Silvolde tot de bevrijding.....	28
14.2	De briefjes uit Silvolde.....	28
14.3	Twee partizanen in Silvolde, een speurtocht	30
14.4	Eed begin 1945	31
15	Bombardementen Doetinchem.....	32

16	De bevrijding en daarna	33
16.1	De bevrijding van Silvolde	33
16.2	De bevrijding van De Pol	34
16.3	Na de Bevrijding	35
16.4	Oeding bevrijd	36
16.5	Gezin van Eed en Bertha	36
17	Jaren Later	37
17.1	Andrej vanaf 1946	37
17.2	Brief van Andrej uit 1973.....	39
17.3	Brief van mijn vader 1974	40
17.4	Boer Pass in Nederland	41
18	Mijn zoektocht in Rusland	41
18.1	Elena	42
18.2	Andrej na de oorlog.....	43
18.3	Anatoli	45
19	Bijlagen	46
19.1	Aanmeldingdformulieren Arbeitseinsatz	46
19.2	Vluchtformulieren van Eed en Marius	47
19.3	Brieven en mandjes uit Silvolde met.....	48
19.3.1	De originele briefjes van de Russen uit Silvolde.....	48
19.3.2	Briefjes 'uitgewerkt en <i>vertaald</i> '	50
19.3.3	De mandjes van Stro	54
19.4	Brief Andrej 1973 met vertalingen (Lucie en Alla)	55
19.4.1	Origineel Andrej:	55
19.4.2	Eerste vertaling (Lucie)	58
19.4.3	Tweede vertaling (Alla):.....	59
19.5	Brief van Eed 1974.....	60
19.5.1	Origineel Envelope en Brief.....	60
19.5.2	Vertaling Alla	62
19.6	Foto's	63
19.6.1	Oeding – tijd van Eed	63
19.6.2	Foto's en Documenten van Ans Muller	66
19.7	Mail van Anjo Muller	69
19.8	Brief van Heini Terschluse 1951	71

19.9	Slag bij Smolensk	73
19.9.1	Gevechtshandelingen	73
19.9.2	Na de slag	76
19.10	Russische krijgsgevangenen in en na WOII	77
19.10.1	Wikipedia: https://nl.wikipedia.org/wiki/Krijgsgevangenen	77
19.10.2	Volkskrant, Teruggekeerde krijgsgevangenen wachtte de Goelag	77
19.11	Plaats waar Heini Pass '43 gesneuveld is	82
19.12	Twee Partizanen in Silvolde.....	83
19.13	Briefkaart van Andrej en Sasjka (Alex)	87
19.14	Verklaring dood Heini in de Kaukasus 1943	88
19.15	Verklaring Rode Kruis over Franz	89
19.16	Diverse door Eed bewaarde documenten.....	92
19.17	Verslag van telefoongesprek met Willy Pass.....	95
19.18	Andere brieven	96
19.18.1	Brief Frau Pass, 1959	96
19.18.2	Brief Heini Terschluse 1951	97
19.19	Foto's van de fam. Pass	98
19.20	Foto's Doetinchem	99
19.21	Familie Mijnen	100
19.22	Contacten met Rusland in 2020 (Alla):.....	101
19.23	De Kozins	102
19.23.1	Andrej Kozin	102
19.23.2	Foto's van Andrej en nazaten.....	103
19.23.3	Anatoli (derde en nog levende zoon)	104
19.23.4	Eerste contact met Anatoli.....	105
19.23.5	Lydia, de dochter van Anatoli.....	106
19.23.6	Elena, dochter van Alexander.....	107
19.24	Verbanningen/deportaties (Wikipedia)	108
19.24.1	Voor WO II	108
19.24.2	Tijdens WO II	109
19.24.3	Na WO II	111

1 Voorwoord

Dit gereconstrueerde verhaal speelt zich af in de Tweede Wereldoorlog. Afgezet tegen het ‘grote gebeuren’ schildert het kleine, maar voor hen die het meemaakten, persoonlijk ingrijpende belevenissen. Belevissen van een paar gewone jongens uit Nederland, Rusland en Duitsland tijdens de grote wereldbrand. Op mijn vader Eed hebben deze gebeurtenissen een onuitwisbare indruk gemaakt. Een indruk die hij tot aan zijn dood in 2015 heeft meegedragen.

Dit verslag is het resultaat van een onderzoek dat begon uit nieuwsgierigheid, als een kleinigheid. De directe aanleiding tot de speurtocht was dat ik geïntrigeerd raakte door de bijzondere, in gebrekkig Duits geschreven briefjes, oude foto's en een bijzonder mandje uit de nalatenschap van mijn ouders. In ons gezin was deze verzameling bekend als ‘de Russenspullen’. In mijn jeugd had mijn vader er vaak over verteld.

Omdat iedereen die het erin beschrevene meegemaakt heeft overleden is, was ik aangewezen op de herinnering van deze en gene. Het werd één grote puzzel, waarbij uiteindelijk bijna alle stukjes bij elkaar gevoegd konden worden. Binnen een paar maanden breidde mijn onderzoek zich uit, tot uiteindelijk zelfs diep in Rusland. Mijn dank gaat uit naar, iedereen die een bijdrage geleverd heeft, waarbij ik een bijzondere dank wil uitspreken aan:

Mijn vrouw Anja die het mogelijk heeft gemaakt dat ik er soms van het moment van opstaan tot het moment van slapen aan heb kunnen werken;

Alla Kossareva die, met haar kennis van de Russische taal en doorzettingsvermogen, voor mij de weg heeft gebaand naar de nazaten van Andrej.

Dit verslag is opgedragen aan mijn vader, Eed Mijnen, en zijn vriend Andrej Kozin uit Rusland.

Ed Mijnen, Bennekom mei 2020

Andrej

Eed

2 Samenvatting

Eed Mijnen woonde met zijn vader en moeder in de buurtschap Oosseld, tussen Gaanderen en Doetinchem. Hij werd geboren in 1923 en was 17 jaar toen de Duitsers op 10 mei 1940 Nederland binnenvielen. Vanaf mei 1943 werden Nederlandse mannen voor de *Arbeitseinsatz* opgeroepen. Om te voorkomen dat hij diep in Duitsland in de industrie moest werken, regelde hij, samen met twee vrienden, dat hij net over de grens bij Winterswijk bij een boer als knecht terecht kwam.

Daar maakten ze kennis met Russische krijgsgevangenen, die bij dezelfde boeren tewerkgesteld waren. Bij Eed op de boerderij werkte Andrej Kozin. Ze werkten daar bijna twee jaar samen en Andrej werd Eeds beste vriend. Bij een boerderij verderop werkte Marius, Pa's buurjongen, vriend en lotgenoot. Daar was ook de Rus Sasjka tewerkgesteld.

Sasjka Andrej

Marius Eed

Rond Dolle Dinsdag (dinsdag 5 september 1944, toen een geruchtengolf over de snel naderende bevrijding alom leidde tot euforie) besloot Eed de benen te nemen, Andrej en Sasjka, de vriend Marius Muller, gingen met hem mee. Marius ging er afzonderlijk (op een ander moment?) vandoor. Ze vluchtten te voet van Oeding naar Oosseld en groeven daar een hol in het bos. Daar verbleven de twee Russen drie maanden, totdat ze tegen het einde van het jaar 1944 ontdekt werden door Bernhard Belterman uit Silvolde. Hij nam ze mee naar zijn huis en verborg ze daar op zolder tot de bevrijding eind maart 1945.

Na de bevrijding gingen de Russen terug naar Rusland en is er nog spaarzaam contact geweest. In mijn jeugd jaren vertelde Eed er vaak over, maar het verhaal raakte daarna langzamerhand in de vergetelheid. Totdat ik me er in verdiepte, enkele jaren na de dood van Eed in 2015. In dit verslag is beschreven wat ik op mijn speurtocht te weten ben gekomen.

3 Inleiding

Deze rapportage is geschreven in 2020 door Ed Mijnen uit Bennekom, zoon van Eed Mijnen uit eerst Oosseld (Doetinchem) later Gendringen. Hoofdrolspelers waren uit Nederland Eed Mijnen en Marius Muller. En uit Rusland vooral Eeds vriend Andrej Kozin en in mindere mate Sasjka, Marius' vriend. Kritische lezers en mede-auteurs, waren:

- Tonnie Mijnen uit Gendringen, de andere zoon van Eed;
- Jan Willem Klein Poelhuis uit Winterswijk, neef van Ed en zoon van Willie Mijnen, de zus van Eed;
- Peter Bresser, vriend van Ed en archivaris uit Gendringen;
- Alla Kossareva, huishoudelijk medewerkster van Ed, afkomstig uit Dnjeopetrovsk (Oekraïne). Zij legde de contacten in Rusland en was daarbij Eds tolk;
- André Tangelder en Jan Pierik van de oudheidkundige vereniging 'Old Sillevold';
- Willy en Heini Pass uit Oeding, zoons van boer Pass (waar Eed werkte);
- Marion, Ans en Anjo Muller, dochters van Marius Muller, de vriend van Eed en mede-Oeding-ganger. Marius werd na de oorlog de buurman van Eed. Zijn dochters, Ans, Marion en Anjo, waren de buurmeisjes van Ed, tot het moment waarop Ed op zijn twaalfde verhuisde naar Gendringen;
- 'Tante Gerda', de jongste zuster van Bertha Hukker, de vrouw van Eed;
- Verder sinds maart 2020 Elena, de kleindochter van Andrej, via de telefoon en *whatsapp*. Met onmisbare ondersteuning door Alla;
- En twee weken later ook Anatoli, de zoon van Andrej. Ook met Alla als tolk.

Dit verslag is geschreven op basis van herinneringen zoals die verteld zijn door Eed, tante Willie de zuster van Eed, Marius en boer Pass. En zoals die door Ed, Tonnie, Jan Willem, de dochters van Marius, e.a. zijn onthouden. De tekst is aangevuld met herinneringen (en documenten) van de hierboven genoemde personen en anderen. Vanaf eind maart 2020 is er ook contact geweest met Elena, de kleindochter van Andrej. Via haar kon ik ook kennis nemen van de herinneringen van Anatoli, Andrej's jongste en enige nog levende zoon. Er waren van Eed geen andere schriftelijke bronnen beschikbaar dan een paar schrale briefjes uit de tijd dat de Russen in Silvolde ondergedoken zaten (*Bijlage 19.3.1*), één brief van Andrej uit Rusland uit 1973 (*Bijlage 19.4.1*, enkele foto's

en documenten. (Bijlage 19.6). Die spullen werden gevonden door mijn broer Tonnie na het overlijden in 2018 van zijn en mijn moeder Bertha Mijnen-Hukker, de vrouw van Eed. Eed was in 2015 overleden.

Ans en Marion Muller hebben ook het nodige aangeleverd, evenals Willy en Heini Pass. En ook natuurlijk André Tangelder en Jan Pierik, die de naspeuringen in Silvolde hebben gedaan. Toen het verslag bijna klaar was, half maart 2020, kwam er contact met Elena en Anatoli uit Penza (Rusland, 600 kilometer zuidoostelijk van Moskou). Zij leverden vooral kennis over het leven van Andrej voor en na de Tweede Wereldoorlog. Eind april dook er uit Rusland nog een brief op van Eed. Voor zover mogelijk/zinvol zijn kopieën van de documenten, foto's en externe bronnen (*Wikipedia, Volkskrant, Google Earth*) aan dit verslag toegevoegd. Contacten met Sasjka zijn er niet meer geweest.

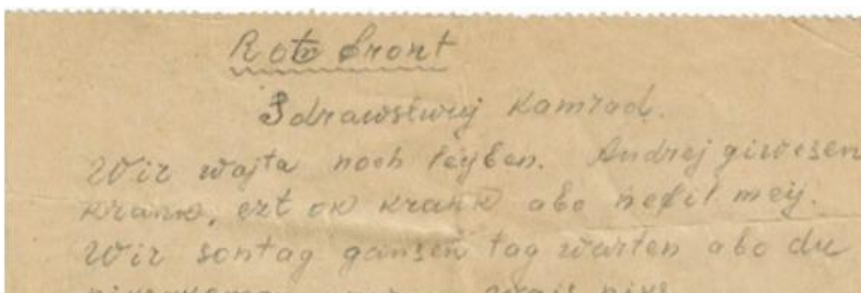
Dit verslag is geschreven in het Nederlands en daarna vertaald in het Duits en Russisch met behulp van de vertaalfunctie van Word.

4 Mijn zoektocht

Deze speurtocht begon toen mijn broer eind 2019 een keer op bezoek kwam en me vroeg hoe we 'de Russenspullen, die hij gevonden had bij het leegruimen van mijn ouders' woning, na de dood van onze moeder, het beste zouden kunnen bewaren. Hij was - ik denk terecht - bang dat het een keer zoek zou raken wanneer we dat niet goed zouden regelen. We kwamen op het idee om Peter Bresser, mijn vriend en archivaris uit Gendringen, advies te vragen. Peter antwoordde, toen ik hem dat vroeg, dat hij eerst wel eens wilde zien wat we dan hadden en daarop maakten we een afspraak in Gendringen.

Toen mij broer het gevondene toonde was het zo interessant dat Peter er wel ideeën voor had, maar ik zag allerlei zaken die ik nog nooit gezien had en vroeg

om er eerst eens naar te mogen kijken. Natuurlijk mocht dat en thuis begon ik aan een kort verslagje, waarin ik ook mijn eigen herinneringen,

over de verhalen die ik vooral in mijn jeugd van mijn vader gehoord had, opschreef. En zo begon de bal te rollen.

Het concept, een paar velletjes nog maar, liet ik aan Peter en Tonnie zien. En Tonnie vulde mijn verhaal aan met (een deel van) zijn herinneringen, terwijl Peter zijn vakkennis inbracht. Dit verwerkte ik de dagen erop en legde het tweede concept aan meer mensen voor, die er volgens mij ook iets van zouden kunnen weten. En van het één kwam het ander, of beter gezegd, van de één kwam de ander. In totaal hebben ongeveer dertig mensen hun kennis ingebracht, direct of indirect.

Soms liep een hoopvol spoor dood, soms kwam er onverwacht veel informatie boven water, zoals bijvoorbeeld bij de dochters van Marius Muller. En van verschillende kanten kwamen er ook aanvullende documenten boven water. Zoals bij de gezusters Muller, de zonen van boer Pass in Duitsland en last but not least uit Rusland, van de nazaten van Andrej

Ontelbare keren heb mezelf afgevraagd, en verweten, waarom ik niet eerder bij mijn vader navraag naar de gang der dingen heb gedaan. Hij had al mijn vragen zo kunnen beantwoorden. Nu kostte het me soms veel moeite om de antwoorden te vinden. Soms ook moest ik delen van het verhaal herschrijven, omdat mijn geheugen of het geheugen van anderen niet bleek te kloppen met de feiten. Ik denk dat het verhaal nu redelijk compleet en correct is.

De belangrijkste bronnen voor dit verslag waren:

- Geheugens van vele mensen, die het allemaal van horen zeggen wisten;
- Foto's en documenten uit de Oeding-periode van 1943-1944;
- Briefjes en foto's uit de onderduikperiode en vlak daarna 1944-1945;
- Brieven van Andrej uit 1973 en Eed van 1974;
- Informatie van het internet.

5 Eed Mijnen

Mijn vader Eed Mijnen werd geboren in januari 1923 en was dus 17 jaar jong bij het begin van de Tweede Wereldoorlog. Hij was nog net te jong voor legerdienst. De familie Mijnen woonde toen in de buurtschap de Pol (Oosseld) aan de Bielheimerbeek, halverwege Gaanderen en Doetinchem. Ze woonden aan de

Bielheimerweg 2, tussen de rijksweg van Doetinchem naar Gaanderen, de Terborgseweg geheten, en de spoorlijn van Doetinchem naar Terborg. Marius Muller, Eeds vriend, woonde op de boerderij 'het Geutje', 500 meter verderop.

5.1 Het gezin Mijnen

Het gezin bestond uit vader, moeder, dochter Willie, zoon Eed en de grootouders. Willie, geboren 20-12-1920, was de oudere zuster van Eed. Eed werd geboren 18-01-1923. Zijn beste vrienden waren o.a. buurjongen Marius Muller en Wim Spekking uit Gaanderen. Alle drie waren ze boerenzonen. Eed had de lagere landbouwschool doorlopen en het was de bedoeling dat hij later het bedrijf van zijn vader zou overnemen.

1933: Eed en Marius

5.2 Arbeitseinsatz

Na de bezetting moest Eed vanaf mei 1943 verplicht werken in Duitsland in het kader van de *Arbeitseinsatz*. Samen met een stel vrienden, ook boerenzonen, o.a. Marius Muller, wisten ze geplaats te worden bij een paar boerderijen in Oeding, net over de grens bij Winterswijk. Ze zijn ongeveer half juni in Duitsland begonnen en meldden zich 19 juli 1943 officieel aan in Stadtlohn (*Bijlage 19.1*)

Eed werd tewerkgesteld bij boer Bernhard (Bearnd) Pass en Marius bij boer Terschluse en later bij Theo Pass, boer en restauranthouder in Oeding-dorp, nu het Burghotel. Wim Spekking werkte ook in Oeding, maar speelt in dit verhaal verder geen rol.

6 Oeding

6.1 Waar kwamen de Nederlandse jongens terecht?

Wat ik van Oeding uit die tijd weet, hoorde ik vooral vroeger van Eed, van mijn broer (die het weer van Eed gehoord had) en van Willy Pass, de oudste zoon van boer Bernhard Pass, geboren in 1941. Willy Pass: *“In Oeding waren zur Zeit mehrere junge Holländer aus der Nähe von Doetinchem: Eed Mijnen, Marius Muller und Wim Spekking. Nummer 4 (unbekannt) war schon in Oeding und hat*

dort auch eine Rolle gespielt. Sie waren durch Jemand aus Kotten, ein Freund von? gebracht worden. Der Mann suchte 'gute' Bauern für Sie;

Willink ----> Wim Spekking

Pass ----> Eed Mijnen

Terschluse ----> Marius Muller
(Later Theo Pass)

Marius kon niet zo goed overweg met boer Terschluse. Daarom is hij later bij Theo Pass, boer en restauranthouder in Oeding-dorp, ondergebracht om te werken. Daar had hij het goed naar de zin. Dit verklaart misschien dat mijn naspeuringen bij de kleinzoon van Terschluse op desinteresse en een “ik weet niet zoveel over die periode”-houding doodliepen. Een bijzondere vermelding verdient nog de volgende herinnering van Tonnie:

- Alcohol was schaars in die tijd en Theo Pass had voor zichzelf een voorraadje in de kelder, daarin verdween hij dan soms even ... ;
- Marius kon soms 's avonds niet met zijn vrienden optrekken, omdat hij mee moest doen met een spelletje kaarten in het café, waar ze iemand tekort kwamen.

Eed had goede relatie met het gezin Terschluse: Een zoon van boer Terschluse, Heini, was bevriend met Eed. Willy Pass schreef daarover: *‘Heinrich Terschluse (geb. 1926) war auch ein Freund von Eed. Er wurde 1944 oder 1945 als Gefangener nach Amerika gebracht. Er war befreundet mit Eed und er ist der Bruder von Regina (Eed hatte ‘etwas’ mit Regina).’* (zie ook de brief van Heini uit 1951 in Bijlage 19.8)

6.2 Theo Pass

Volgens informatie van Marius’ dochters en documenten heeft Marius later bij restaurant/boer Theo Pass in Oeding-dorp gewerkt (Bijlage 19.6.2). Naspeuring bij Burghotel Pass leverde helaas weinig op; na de oorlog werd er in de familie niet over gesproken, Theo Pass is overleden en zijn kinderen weten ook weinig. Wat ik te weten kwam van de, Nederlands sprekende, schoondochter is het volgende: Ze waren behoorlijk vermogend, alles werd onteigend. Ook een boerderij die ze net over de grens met Nederland hadden. Of dat in of na de

oorlog is gebeurd is me niet duidelijk. Deze vraag heb ik aan *Frau* Pass gesteld, die wist het niet meer.

Haar schoonvader (Theo) had een bloedhekel aan de nazi's. Hun café-boerderij werd geconfisqueerd en daarna als plaatselijk (hoofd)kwartier gebruikt door de *Hitlerjugend*, met wapperende nazivlaggen ervoor. Dit heeft heel veel zeer gedaan. Ze hadden twee eigen bruggen over de Slinge. Toen eind maart 1945 de Amerikanen naderden, bereidden de Duitsers het opblazen van de bruggen voor. Haar schoonvader heeft dat verhinderd, kwam daardoor op de dodenlijst te staan en moest vluchten. Ans Muller schreef: 'voor zover wij weten is er na de oorlog geen persoonlijk contact met Theo Pass geweest. Pa heeft wel enkele kaarten ontvangen.'

6.3 Ervaringen

Eed en Marius (en ook Wim denk ik) maakten in Oeding ook kennis met de buurmeisjes: twee bij Terschluse (Regina en Luci), twee bij Willink, en drie bij Lechtenborg. De Duitse jongens waren bijna allen in het leger, dus waren de meiden nogal geïnteresseerd in de 'Hollandse' jonge mannen. En dat ging soms verder dan hallo zeggen heb ik begrepen.

Eed en Marius maakten daar ook kennis met Russische krijgsgevangenen, die in een klein krijgsgevangenenkamp in Oeding-Fresenhorst zaten. 's Avonds moesten de Russen altijd terug naar het kamp (2 á 3 km lopen) om daar te slapen. Eed sliep op de boerderij. De Rus Andrej was van Eeds leeftijd, werkte op dezelfde boerderij en hij werd zijn beste vriend in die jaren. Bij Terschluse werkten Marius en de Rus Sasjka. Ze hadden samen een eigen taaltje ontwikkeld dat buitenstaanders slecht konden verstaan: een mengeling van Russisch, (plat) Duits en Achterhoeks. Eed kende enkele Russische woorden, kon tot tien tellen, en leerde mij dat in mijn jeugdjaren ook o.a. *ras*, *dwa*, *tri* (1,2,3), *roekjewirch* hände hoch), *nasdrovje* (goedendag/goedemorgen), *charasjov* (goed) en *doswidania* (tot ziens).

Later bleek mij nog eens hoezeer de Duitse economie destijds draaide op 'Fremdarbeiter': Alleen al in de gemeente Vreden waren er zo'n 10 kampjes met elk 10 tot 30 krijgsgevangenen, meest provisorisch ingericht op boerenerven. Soms voor werk in de stad (Vreden) en soms voor werk op boerderijen. Vaak (altijd ?) waren ze geordend per taal/land; Fransen, Polen, Tsjechen, Russen, enzovoort. Bijna alle Duitse mannen waren onder dienst. Dit moet welhaast door heel Duitsland het geval zijn geweest.

Dirk Hoitink, buurjongen in Gendringen, na lezing van versie 1 van het verslag: 'Ik weet nog heel goed dat jouw vader vroeger vaak over die tijd vertelde. De naam Andrej heb ik heel vaak gehoord. Zoals ik het me herinner waren de verhalen reuze interessant, maar ik zal in die tijd rond de tien jaar oud zijn geweest en dan besef je nog niet welke impact alles op de mensen die dit mee hebben gemaakt heeft gehad. Ik weet ook nog dat hij de brief van Andrej kreeg en dat hij daar helemaal vol van zat.'

7 Andrej Kozin

7.1 Jeugd

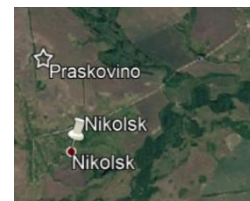
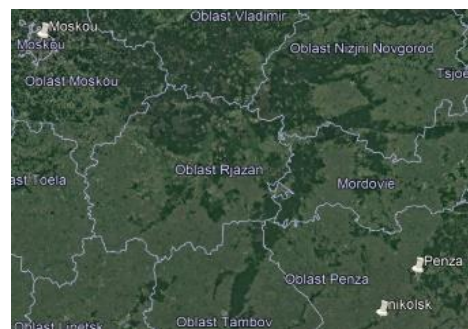
Andrej had een heel bijzonder, typisch Stalinistisch levensverhaal: Hij was het oudste kind in een gezin met acht kinderen. Hij werd in 1922 geboren en groeide op in het dorp Praskovino. Het dorp bestaat niet meer, het lag ongeveer

600 kilometer ten zuidoosten van Moskou, 65 km ten zuidwesten van Penza in de buurt van Nikolsk. In Praskovino was een lagere school met slechts vier klassen.

Niemand stimuleerde hem om verder te studeren, aldus zijn zoon Anatoli. Andrej kon goed tekenen, zoals te zien is aan zijn illustraties op de briefjes uit Silvolde.

Zijn vader was molenaar en werd begin jaren dertig gearresteerd. De beschuldiging betrof 'diefstal', omdat hij eigen brood (meel?)

verstopte en dat was in het communistische Rusland staatseigendom!! Dit schreven Elena en Anatoli (kleindochter en zoon) in maart 2020: 'Tijdens de collectivisatie verstopten zijn ouders brood omdat het gezin acht kinderen en oude ouders had. Het was noodzakelijk om het gezin te voeden. Maar iemand schreef een aanklacht en vader werd opgepakt omdat hij brood had verstopt. Hij werd meegenomen, niemand heeft ooit nog iets over hem gehoord. Volgens geruchten zat hij in de gevangenis in de stad Balashov, regio Saratov (op ruim 200 kilometer ten zuiden van Penza).

Moeder Martha, alleen gelaten met de kinderen, wist niet hoe ze verder moest leven. De kinderen verhongerden. Martha ging het bos in en verhing zich daar. Andrej bleef als oudste en sterkste van de kinderen als enige in leven.

Zijn tante nam hem mee en bracht hem naar de stad Serdobsk op 30 km afstand van huis. Ze liet hem achter op het treinstation, deed zijn schoenen uit, vertrok en kwam nooit meer terug. Ze wilde hem waarschijnlijk niet meenemen, want er was hongersnood. Andrej, ongeveer acht jaar, liep op blote voeten door de bossen en over de velden terug naar het dorp. Daar werd hij opgevangen door twee gezinnen, die geen familie van hem waren. Ze verstopten hem en gaven hem om de beurt eten. Zo groeide hij op.' Volgens mijn vader zei Andrej als ze over die verschrikkelijke gebeurtenissen spraken alleen maar: "muss sein".

7.2 Oorlog

In 1941, de Duitsers waren nog in opmars naar Moskou, werd Andrej bij Smolensk (halverwege Polen – Moskou), als nauwelijks getrainde parachutist, in de strijd geworpen. De Russen werden na zware gevechten in de pan gehakt en voor hij gevangen werd genomen, werd bij hem zijn kuit eraf geschoten.

*Wikipedia: 'De **Slag om Smolensk** was een onderdeel van operatie Barbarossa, de Duitse inval in de Sovjet-Unie. Na de succesvolle slag om Bialystok-Minsk vervolgde Legergroep Centrum (Duitsers) zijn opmars in de richting van Moskou. Het Westelijk Front (Russen), onder leiding van maarschalk Timosjenko, kreeg de opdracht om de Duitse legers tegen te houden. Hiervoor kreeg hij versterking van zes nieuwe legers van het pas opgerichte Reservefront. Na zware gevechten braken de Duitse tanks door de verdediging. Een gedeelte van het Westelijke Front (Russen) werd omsingeld ten oosten van Smolensk.*

Na een hevige strijd vernietigde Legergroep Centrum deze omsingelde legers. Alle tegenaanvallen werden afgeslagen en ruim 300.000 Russen begaven zich in

krijgsgevangenschap. Op 3 augustus 1941 gaven de laatste Sovjets zich over. Begin augustus 1941 stonden de Duitsers echter nog steeds op 400 kilometer van Moskou.’ (Bijlage 19.9)

Andrej kwam eerst in een heel groot krijgsgevangenenkamp met meerdere tienduizenden gevangenen waar ontelbaar veel Russen van de honger en door ziektes omkwamen. De Duitsers waren totaal niet voorbereid op dergelijke aantallen gevangen (bewust?), die dan ook zeer primitief ondergebracht werden op een stuk weiland, omspannen met prikkeldraad. Geen onderkomens, geen toiletten, geen wasgelegenheid, geen gezondheidszorg en zo goed als geen eten. Bijna niet te geloven wat Wikipedia schrijft: *‘Elke dag stierven er meer Sovjet krijgsgevangenen in nazi-kampen in de herfst van 1941 dan het totale aantal westerse geallieerde krijgsgevangenen in de hele oorlog.’* Zie ook Bijlage 19.10: *‘Van de vijf miljoen krijgsgevangenen uit de Sovjet-Unie kwamen er 3,3 miljoen in Duitse gevangenschap om.’* Onvoorstelbaar.

Hier moet ik denken aan iets wat de prominente SS’er Himmler ooit gezegd schijnt te hebben en die de toen onder de nazi’s gangbare menig over *die Untermenschen* uiterst schrijnend weergeeft (dit is niet letterlijk zijn tekst, maar dit is bij mij blijven hangen): *‘Es ist mir scheiségal wie viele Russen (dwangarbeiders) sterben, mir interessiert es nur in zoweit das ‘das verteidigungswerk der Deutschen fertig gestellt wird’.*

Ed: 12 mei 2020 vond ik de letterlijke tekst op het internet: ‘We moeten eerlijk, fatsoenlijk, loyaal en kameraadelijk zijn tegenover leden van ons eigen bloed en niemand anders. Wat er met een Rus en een Tsjech gebeurt, interesseert me helemaal niet. Wat de naties te bieden hebben op het gebied van goed bloed van ons type zullen we nemen, indien nodig door hun kinderen te ontvoeren en hen hier bij ons groot te brengen. Of naties in welvaart leven of verhongeren, interesseert me alleen voor zover we ze nodig hebben als slaven voor onze cultuur: anders is het voor mij niet interessant. Of tienduizend Russische vrouwen van uitputting vallen tijdens het graven van een antitankgracht interesseert me alleen voor zover de antitankgracht voor Duitsland klaar is.’

7.3 Oeding

Wonder boven wonder wist Andrej de ontberingen in het grote kamp te overleven en te herstellen van zijn beenwond.

Op de één of andere manier wist hij overgeplaatst te worden naar een klein kamp in Oeding (Fresenhorst), om bij boeren te gaan werken en genoeg te

kunnen eten. Hij kwam terecht bij boer Pass, waar later ook Eed Mijnen tewerkgesteld werd. Ze ontwikkelden in de jaren dat ze samen waren een hechte vriendschap. Eed was ingekwartierd bij Pass en mocht elke twee weken één zondag met verlof naar huis. Andrej verbleef in een ‘*Russenlager*’ in Oeding-Fresenhorst en moest elke nacht terug naar het *Lager*. Dat lag ongeveer drie kilometer van de boerderij verwijderd.

7.4 Vlucht uit Oeding

Begin september rukten de geallieerden vanuit Frankrijk heel snel op naar het noorden, naar Nederland. Dat leidde tot de algemene gedachte dat de oorlog bijna voorbij was. Op Dolle Dinsdag, 5 september 1944 trokken Duitsers zich ongeorganiseerd terug en NSB’ers sloegen op de vlucht. Op of vlak na Dolle Dinsdag vluchtten Eed, Andrej en Sasjka uit Oeding. Jan Willem denkt dat Eed en Marius, het initiatief hiertoe namen, omdat zij de situatie in Nederland veel beter kenden dan de Russen. Dit wordt bevestigd in het boek *Doetinchem in oorlogstijd* (1996) van Inge Volker die schrijft: ‘Toen Eduard op of vlak na Dolle Dinsdag (5 september 1944) aan Andrej vertelde dat hij zijn werk voor de Duitsers verder voor gezien wilde houden, vond Andrej dat ook voor hem de tijd gekomen was om ervandoor te gaan. Voor hem bestond namelijk het gevaar dat hij naar een kamp dieper in Duitsland zou worden overgebracht. In deze kampen, wist hij uit ervaring, waren de omstandigheden meestal zeer slecht en kwamen veel mensen door ontberingen om het leven’. (Zie Hoofdstuk 12.2)

Eed en Marius verstopten de Russen eerst drie maanden in een hol in het bos in Oosseld. Later werden ze door Belterman naar Silvolde meegenomen en verbleven ze drie maanden bij hem op zolder. Deze periode wordt uitvoering beschreven in de Hoofdstukken 10, 11 en 12.

7.5 Na de oorlog

Na terugkeer in de Sovjet-Unie werd Andrej, omdat hij zich aan de Duitsers overgegeven had, veroordeeld tot een jaar dwangarbeid in de kolenmijnen van Donbass (Oekraïne). Elena schreef daarover: ‘Gevangenschap in Duitsland was hetzelfde als een stigma voor een Russische soldaat’. Als ex-gevangene kreeg Andrej na de dwangarbeid zo goed als zeker een reisverbod en een schrijfverbod naar het ‘Westen’.

De Volkskrant, het lot van een krijgsgevangene na de oorlog (bijlage 19.10.2):

‘Retoejev kwam meteen weer achter het prikkeldraad terecht. Hij mocht niet naar huis, maar werd op transport gesteld naar Donetsk. Daar werd hij tewerk gesteld in een kolenmijn (Ed: Andrej ook!). Hij was geen gevangene, maar ook geen vrij burger: hij mocht nergens heen. Pas in 1968 kreeg hij zijn papieren en kon hij voor het eerst een bezoek brengen aan zijn familie in Moskou.

(Ed: vond Andrej de brieven van Eed daarom pas begin jaren '70?!)

Na een jaar kwam Andrej vrij en hij werkte op een kolchoz in de buurt van zijn geboortedorp, 65 km ten zuidwesten van Penza. Hij leefde eerst samen met een vrouw, met wie hij één dochter kreeg. Ze scheidden echter en hij trouwde daarna met Mary. Ze kregen drie zoons, waarvan de oudste twee inmiddels ook zijn overleden. Zijn jongste zoon Anatoli en kleindochter Elena (Elena is een dochter van een andere zoon, Alexander) schreven over de tante van Andrej die hem op het station van Serdobsk achterliet: ‘De tante kwam later naar Andrej in Nikolsk toen hij al getrouwd was, rond 1965, en vroeg hem om vergeving voor haar gemene daad. Anatoli (Ed: zoon van Andrej, toen een jaar of tien) herinnert zich dit moment, hij zei dat Andrej erg beledigd was, dat hij niet stil kon zitten en constant door de kamer liep, zijn tante huilde erg en vroeg hem om haar te vergeven.’ Andrej stierf in 1979 aan een hersentumor. Elena: ‘hij was lang ziek, hij werd behandeld, maar de ziekte was sterker. En medicijnen in de jaren ‘70 waren niet erg goed. Hij had ernstige hoofdpijn, maar hij probeerde vol te houden, hij was nooit opstandig en hij liet alles gelaten over zich heen komen.’

7.6 Samengevat

- Andrej werd 1922 geboren in Praskovino in een gezin met acht kinderen;
- Op achtjarige leeftijd is zijn vader gearresteerd voor ‘diefstal’ van brood (staats eigendom) en niet veel later pleegde zijn moeder uit wanhoop zelfmoord;
- Al zijn jongere broers en zussen, zeven kinderen, verhongerden;
- Door zijn tante werd hij zonder schoenen achtergelaten op een treinstation. Hij liep hij op achtjarige leeftijd vervolgens blootsvoets 25 km terug naar huis;
- Daarna werd hij door niet verwante dorpsgenoten onderhouden;
- Hij is bij deze ‘vreemde’ mensen opgegroeid;
- In 1941 is hij, als amper getrainde parachutist, in de strijd geworpen bij Smolensk, gevangen genomen en beestachtig behandeld door de Duitsers;
- Hij wist het eerste massale gevangenenkamp te overleven (velen stierven van de honger of door ziekte);

- Hij zat daarna gevangen in een klein ‘*Lager*’ in Oeding, van daaruit verrichtte hij drie jaar dwangarbeid bij een boer;
- In september 1944 is hij met Eed te voet gevlucht naar Nederland;
- Daar zat hij zes maanden ondergedoken, waarvan drie maanden onder de grond en drie maanden op een zolder in Silvolde;
- Terug in Rusland werd hij door ‘Stalin’ tot dwangarbeid veroordeeld;
- Na ongeveer een jaar kwam hij vrij en kon hij naar huis;
- Hij werkte, tot zijn overlijden in 1979, op een kolchoz en had nog tot 1968 een reisverbod.

8 Boer Pass (-Könning)

Eed sprak altijd over Pass-Könning, later bleek de boer Pass te heten. Könning was de naam van de boerderij.

Hij bleek een vriendelijke man, zeker geen nazi en fel tegen de oorlog. Eed moet zich als een zoon gevoeld hebben. Na de oorlog had hij nog vaak en goed contact met de familie Pass. Ik hoorde van de zonen van de boer, Heini en Willy, dat Eed, als hij in Oeding was, het graf van de boer en de boerin bezocht! Ans Muller schreef over Marius’ contacten na de oorlog: ‘Het is ons niet bekend of Marius nog in Oeding is geweest’. Boer Pass had destijds vier nog levende broers, die (uiteindelijk) allemaal in dienst moesten. Twee van de nog levende vier broers zijn gesneuveld in de Tweede Wereldoorlog.

De navolgende beschrijving geeft een korte weergave van hun lotgevallen. Met een wordt aangegeven dat deze zoon is overleden en daarbij is het jaar van overlijden/sneuvelen weergegeven):

Bernhard (1904)

Zijn vrouw

Bernhard was de oudste van de zes gebroeders Pass, Hij was de boer waar Eed moest werken. Wegens een stijf been hoefde hij niet onder dienst.

Alois (1905)

Alois is in 1944 in Frankrijk gevangen genomen. Hij werd daar tewerkgesteld bij een boer, die hem nooit vertelde dat de oorlog afgelopen was en contact met de buitenwereld verhinderde. Hij moest in de paardenstal slapen. Daarom keerde hij pas in 1947 terug naar huis. (Willy: “*die Glocken der Kirche von Oedink lauteten, wie immer beim Rückkehr von Kriegsgefangenen*”)

Felix (1907) 1936 †, 29 jaar.

Is in 1936 in het ziekenhuis van *Rheine* (60 km NO van Oeding) aan longontsteking bezweken. Penicilline was er nog niet.

Hubert (1909);

Werd in 1944 in Normandië gevangen genomen. Hij is 15 Mei 1946 vrijgelaten en dan zijn broer Franz de trein terug gereisd naar *Borken*. Het laatste stuk heeft hij gelopen.

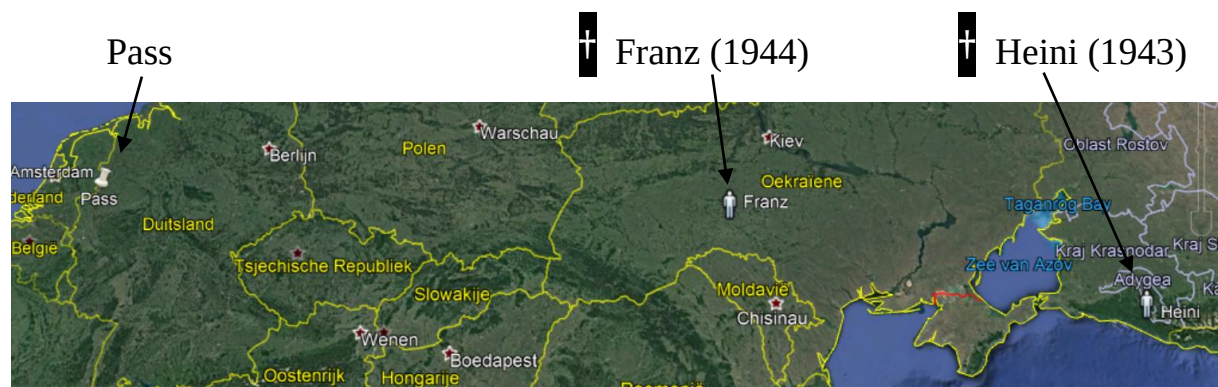
Franz (1911) 1944 †, 35 jaar

Is in Rusland vermist in het westen van de Oekraïne en daar zeer waarschijnlijk gesneuveld. **zie kaart** en *Bijlage 19.15*

Heinrich (1914) 1943 †, 29 jaar

Sneuvelde al een jaar eerder dan zijn broer Franz bij gevechten tijdens de terugtocht uit de Kaukasus
zie kaart en *bijlage 19.14*

9 Franz Pass

Toen de Duitsers al in de verdediging waren en steeds verder terug moesten (1944) was Franz een keer thuis om een beenwond te laten genezen. Hij probeerde genezing zo lang mogelijk uit te stellen door suiker in de wond te strooien. Willy Pass (de zoon van de boer) vertelde me dat hij van zijn vader en/of moeder later het verhaal hoorde dat zelfverminking door meer soldaten op verlof werd toegepast; Ze sneden een flinke snee in been of voet en vulden die met een koperen munt. Dat leidde dan tot een ontsteking, zodat ze (nog) niet terug naar het front hoefden.

Franz was heel realistisch/fatalistisch en zei: “de oorlog is verloren, we gaan verliezen”. De laatste avond werd er met een groepje vrienden tot laat in de avond gekaart. Aan het einde gooide hij al zijn geld op tafel en zei: “hier, verdeel het maar, ik heb er niets meer aan”. Mijn vader vertelde dit vaak en meestal met tranen in de ogen. Franz is de volgende dag vertrokken en inderdaad nooit meer gezien.

Hoewel de westelijke geallieerden een belangrijke rol speelden in de uiteindelijke overwinning, moeten we beseffen dat verreweg de zwaarste strijd is geleverd aan het Oostelijk front. Daar zijn de Duitsers nog onvoorstelbaar veel wreder geweest dan hier in het Westen. En ze werden met eenzelfde wreedheid bestreden door de Russen. De meeste Duitse soldaten hadden, in de latere oorlogsjaren, veel schrik voor het Oostfront.

Na de oorlog is vader Pass (de grootvader van Willy) nog op zoek geweest naar informatie over Franz. Het enige wat hij nog kon vinden waren nog levende jongens van zijn eenheid. Zij vertelden hem wat ze het laatst van hem gezien hadden: Hij zat achterop een vluchtende tank toen ze zich met de hele eenheid uit de voeten maakten voor oprukkende Russische tanks. Daarna geen spoor meer. Nooit meer iets gehoord, voor altijd “vermist en waarschijnlijk dood.” (Bijlage 19.15: zoektocht door het Rode Kruis in 1974.)

Willy Pass, 16/10/41 geboren zoon van boer Pass uit Oeding (Franz was zijn oom) heeft actief aan dit verslag meegewerkt en vertelde me o.a. het volgende;

- *Sein (Willy) Opa hat gedient im Ersten Weltkrieg, war dort verwundet und lief mit einem Stock. Eed: “Manchmal hat der kleine Willy Opa’s Stock weggenommen”;*
- *Opa war sehr anti-Nazi und anti-Krieg, ins Geheim hörte er Radio London;*
- *Oma Marie hat oft geweint als die Post, Jahre nach dem Krieg, wieder mahl keine Post von ihren vermissten Sohn gebracht hat.*

10 De vlucht uit Oeding

Op of vlak na Dolle Dinsdag (5 september 1944) dachten Eed, Marius en de Russen dat de oorlog zo goed als voorbij was en zijn ze (Eed, Andrej en Sasjka) uit Oeding gevlucht. Wat Marius toen deed is me niet duidelijk geworden. Ed 20 mei: uit nagekomen documenten uit Oeding blijkt dat de drie Nederlandse jongens op verschillende datums gevlucht zijn: Marius al op 1 september, Wim

Spekking 6 september en Eed (met de twee Russen) op 15 september. Dat was vlak voor operatie Market Garden, de slag bij Arnhem, die 17 september startte. (Zie bijlage 19.2). Eenmaal in Oosseld was Marius wel weer betrokken. De drie jongens vluchtten te voet van Oeding naar Oosseld, tussen Doetinchem en Gaanderen, waar Eed en Marius woonden. Het drietal liep 's nachts langs de spoorlijn (35 km) en overdag sliepen ze in het bos.

Voordat ze bij het spoor in Winterswijk waren moesten ze 'op gevoel' en 's nachts in het donker de juiste weg vinden. Na een paar dagen arriveerden ze in Oosseld en verstopten de Russen zich eerst in de hooiberg van de boerderij 't Geutje van Marius' ouders. Ondertussen groeven Eed, Marius en diens broer Gerrit in 'de bulten van de waterleiding', een bebost rivierduin ten oosten van de Oude IJssel, een hol.

11 Het Hol

Het hol lag, gezien vanaf de Hulleweg, (vlak) achter de gebouwen van waterleiding. De ingang van de schuilplaats werd goed gecamoufleerd. Anjo Muller, de vierde dochter van Marius, mailde me (*bijlage 19.7*): Rond Dolle Dinsdag zijn ze uit Oeding gevlucht. Eerst verbleven ze een aantal dagen in de hooiberg van boerderij 't Geutje. Het duurde een aantal dagen totdat ze de schuilplaats in het bos klaar hadden. De oudste broer van Marius, Gerrit, zou meegeholpen hebben. Ze verzorgden de Russen stiekem met eten en drinken. Niemand in de gezinnen van de beide jongens heeft ervan geweten. Ze praatten er met niemand over, zelfs hun vriend Wim Spekking hadden ze niets over de vlucht verteld, omdat ze bang waren dat hij zijn mond voorbij zou praten.

De Russen doken onder in het hol en zaten er lange tijd (een maand of drie) onder de grond. Alleen 's avonds gingen ze eruit. Eed en Marius waren beiden

boerenzoon en hadden, meer dan de gemiddelde burger, toegang tot eten en bezorgden dat in het hol. Ze hielden het strikt geheim. Zelfs voor de eigen gezinsleden. Marius vertelde het zelfs nooit aan zijn moeder volgens Marion. Ik hoorde van mijn tante Gerda dat mijn vader er na de oorlog veel en graag over vertelde, maar het in de oorlog ook aan niemand verteld had. In het gezin Mijnen was er soms verbazing geweest: “is het brood nu alweer op?” Ans Muller schreef: ‘Marius was op ’t Geutje en hielp de Russen te overleven met eten en drinken met hetzelfde verhaal: Is het brood alweer op?’

Het was een geluk bij een ongeluk dat de stroper de Russen ontdekte. Het was met de naderende winter niet meer te doen in het hol.

12 De Ontdekking

De ontdekking van de schuilplaats, de verhuizing naar Silvolde en het verblijf in Silvolde is een uitgebreide speurtocht geweest, met voor mij verschillende open eindjes en vragen, zoals welk onderduikhuis was het? speelde Eed nog een rol, enzovoorts. De meeste vragen zijn één voor één beantwoord. Ik probeer niet alleen te beschrijven wat de feiten waren, maar ook hoe ik er stap voor stap achter kwam.

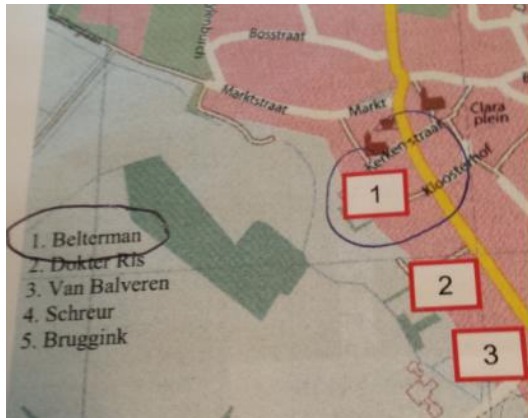
Op een avond/nacht werden de Russen in hun hol ontdekt door een stroper uit Silvolde, dat wist ik van Eed. De naam van die stroper wilde maar niet uit mijn geheugen komen, ondanks dat mijn vader de naam meermalen genoemd had. Ook kwam de naam niet naar boven bij de mensen die ik er naar vroeg en die het gehoord moesten hebben, zoals mijn broer en mijn neef.

12.1 Belterman

Onduidelijkheid over de naam bleef totdat ik op mijn zoektocht terecht kwam bij twee onderzoekers van de oudheidkundige vereniging ‘Old Sillevold’ André Tangelder en Jan Pierik. Zij stuurden mij periodieken van hun vereniging.

Ik nam die door en las daar in het boekje het artikel ‘*Silvolde - 13-06-1943 aan een ramp ontsnapt*’ iets waarvan ik bijna van mijn stoel viel van verbazing en herkenning. Maarten Koudijs schreef: ‘Jan Belterman vertelt hoe hij samen met zijn broer Ben en Chiel Kunst een Engelse piloot naar dokter Ris aan de Ulftseweg in Silvolde brengt. De piloot is met zijn vliegtuig vlak achter hun huis neergestort.’

Ik herkende op slag de naam. Ik zag ook dat zijn huis vlakbij de Hervormde kerk in het centrum van Silvolde stond, zoals door mijn vader was beschreven! Later werd de naam bevestigd door mijn broer. Ook Marion Muller klonk de naam

Belterman vertrouwd in de oren. Ze kwam er zelf op: “de naam begint geloof ik met een B...uhhh....” Gelukkig was Belterman nogal anti-Duits en kende hij verzetsmensen. Langer in het hol blijven was voor Andrej en Sasjka met de winterkou niet alleen te koud, maar vanwege sporen in de sneeuw ook veel te gevaarlijk want er kwamen toch vrij regelmatig mensen in het bos. Soms zelfs

groepen Duitse militairen. Van Anatoli, de zoon van Andrej, hoorde ik later nog het volgende verhaal hierover: ‘Op een dag kwamen Duitsers in het bos, met honden (zoeken). Één hond rook ze en begon bij de ingang te krabben. Sasjka sloeg de hond heel hard met een stok en de hond ging er jankend vandoor. Ze werden niet ontdekt’. In overleg met Eed en Marius is toen besloten dat Belterman de Russen mee zou nemen naar Silvolde om ze om ze daar bij hem in huis te verbergen. Uit Bijlage 14.3 *Twee partizanen in Silvolde, een speurtocht* blijkt uit het commentaar van een nu (2020) hoogbejaarde Ria van Raaij: ‘Ik wist dat het plan eerst was om ze naar klooster Slangenburg te brengen, maar dat bleek te riskant want daar reden Duitse tanks en ze durfden de Varsseveldseweg in de Slangenburg niet over te steken.’

‘Wie de drei Partisan gegeinen nach Silffolde’

Bijgaande tekening is door één van de Russen, waarschijnlijk Andrej, gemaakt en diende als illustratie op een briefje dat hij Eed vanuit zijn nieuwe onderduikadres in Silvolde stuurde. Het toont de tocht over het spoor van de Pol naar Silvolde. De (voorste) man met de hoed is zeer waarschijnlijk Belterman.

Jan Pierik schreef later: ‘Op een tekening van Andrej, in het bezit van Ed Mijnen, lopen de twee partizanen achter een derde persoon met hoed over het spoor richting Silvolde. Hoogstwaarschijnlijk is dit stroper Bernhard Belterman, Bernhard droeg altijd een hoed.’ Ik meende me van Eed te herinneren dat ze in

het hol ontdekt waren wegens sneeuwsporen. Later las ik in het verhaal uit het boek *‘Doetinchem in oorlogstijd’* van Inge Volker het ware verhaal.

12.2 **‘Doetinchem in oorlogstijd’ van Inge Volker**

Bij hun bezoek aan Bennekom vertelden Ans en Marion Muller over een boek *‘Doetinchem in oorlogstijd’* uit 1996 , waarin o.a. het verhaal over het hol opgetekend was. Ik kende dat boek niet, maar heb het natuurlijk gekocht. De auteur Inge Volker schreef de ervaringen van Eed en Marius op.

‘Op een dag in oktober 1944 liep de heer J.B. Belterman uit Silvolde in het bos achter het pompstation van de WOG te Gaanderen. Hij was uit op wilde konijnen, maar vond iets heel anders. Hij stuitte op een hol waarin twee mannen bleken te zitten. Zij vertelden hem in gebroken Duits dat ze Russische krijgsgevangenen waren en dat zij met behulp van een Nederlandse vriend gevlucht waren uit hun Lager, even over de grens bij Winterswijk. Zij waren zolang in het bos verstoppt en wachtten daar op de bevrijding. Hun Nederlandse vriend bleek Eduard Mijnen te zijn, een jongen uit Gaanderen, die evenals deze twee Russen door de Duitsers tewerkgesteld was in het Duitse plaatsje Oeding bij Winterswijk.

Daar hadden zij anderhalf jaar samen op het land gewerkt, waarbij een hechte vriendschap was ontstaan tussen Eduard en één van de twee Russen, Andrej Kozin. Toen Eduard op of vlak na Dolle Dinsdag (5 september 1944) aan Andrej vertelde dat hij zijn werk voor de Duitsers verder voor gezien wilde houden, vond Andrej dat ook voor hem de tijd gekomen was om ervandoor te gaan. Voor hem bestond namelijk het gevaar dat hij naar een kamp dieper in Duitsland zou worden overgebracht. In deze kampen, wist hij uit ervaring, waren de omstandigheden meestal zeer slecht en kwamen veel mensen door ontberingen om het leven.

Tegen kerstmis, precies weet ik (Eed) het niet meer, begon het te vriezen en moest ik met hen naar huis. Als er sneeuw kwam kon je ze namelijk zo ontdekken. Op een avond hoorde ik van Andrej en Alex (Ed: Alex = Sasjka, komen beide van de volledige naam Alexander) dat iemand hen gevonden had en van plan was hen naar huis te halen. (Ed: dit betekent dat de Russen het contact met Belterman sinds oktober nog niet aan Eed verteld hadden, of had Belterman ze later dan eind oktober gevonden?). We spraken af dat die man mij de volgende avond in het bos zou ontmoeten. Hij kwam met de fiets door de struiken en zei: ”Vriend zal ik maar zeggen” en drukte mij de hand. “Ik ben Belterman en haal deze jongens naar huis in Silvolde, dit is zo geen leven”. Ik kon aan de man zien dat hij kordaat was en nergens bang voor. Wat een

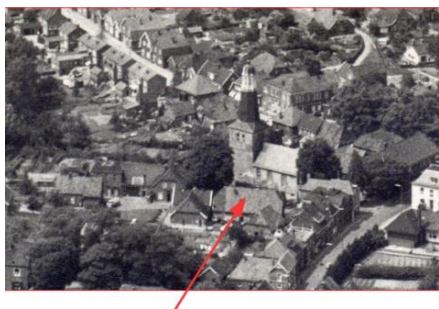
opoffering voor jongens die hij niet eens kende. Ze besloten dat Belterman de Russen mee zou nemen en dat Marius en Eed voor eten zouden zorgen. Eed: “We spraken af dat hij twee of drie keer in de week zou komen en wat ik kon missen aan eten op zou halen.” Belterman haalde dus twee of drie keer per week eten bij Eed. Thuis bij Eed hadden ze een klein boerderijtje en konden ze makkelijker aan eten komen.

Ik ben één keer bij ze geweest. Toen zat de Duitse *Wehrmacht* beneden in de keuken en mevrouw Belterman stuurde mij gewoon naar boven naar de jongens. Wij konden ze horen praten. Ik stond versteld van de moed van deze mensen.’

Dit verklaarde mij (Ed) de vraag hoe dat nou precies zat met het eten voor de Russen in hun Silvolde-tijd: Ik wist nog dat Eed vertelde dat hij (mede) voor het eten zorgde en toch vroegen de Russen in een briefje dat bewaard bleef in de ‘Russenspullen’ van mijn ouders, of hij niet alsjeblieft op bezoek wilde komen. Eed heeft in die tijd, bleek mij dus later, zelf bijna geen contact met ze gehad. Ik neem aan dat hij het risico te groot vond, nadat hij een keer in het huis van Belterman tegen een groep Duitsers was aangelopen.

13 Silvolde

Toen ik eindelijk de naam Belterman gevonden had zijn Jan Pierik en André Tangelder, van ‘Old Sillevold’ verder gaan zoeken. Uiteindelijk kwamen ze bij Leo en Lucie Belterman, kinderen van Jan Belterman uit Silvolde en Sophie Jacobi uit Dinxperlo. Jan Belterman is de oudste zoon van Bernhard Belterman. Ze woonden in de oorlog op nummer B21, later Kerkenstraat 13, pal naast de Hervormde kerk in Silvolde.

↑ Noord

Ben(nie) en Bernhard Belterman

Sasjka en Andrej

Jan Pierik : ‘Hier moet dus de zolder geweest zijn waar de Russen een aantal maanden ondergedoken waren; de rechterhelft van dit brede huis voor de kerk. Bernhard Belterman was bekend als stroper en had een fret voor de jacht op konijnen. Bernhard ging regelmatig naar het bos tussen Gaanderen en

Doetinchem om konijnen te vangen. Hij heeft daar eind 1944 de twee Russen gevonden.’ (Zie bijlage 19.12 *Twee Partizanen in Silvolde*)

Één vraag die nog steeds niet helder is: waarom deed Andrej in één van zijn briefjes uit Silvolde de groeten aan de zus (Willie) van Eed?: Briefje van 6 februari ‘Bitte wan du noch ain mal seine daijne schwester bischtelten grussen’ In de documenten kan ik niets vinden en ook Jan Willem, de zoon van Willie, heeft er nooit iets over gehoord van zijn moeder;

Het onderduikhuis stond vlakbij de Hervormde kerk in het centrum van Silvolde (zie foto), zoals door mijn vader beschreven; de Russen konden vanuit hun schuilplaats de kerk zien. Daar hebben ze, op een zolder, ondergedoken gezeten tot de bevrijding in maart 1945. Volgens Eed is het dus voorgekomen dat de Russen op zolder zaten, terwijl een groep Duitsers tegelijkertijd beneden in de kamer verbleef. In zijn brief uit 1973 vraagt Andrej aan Eed om ook ‘Berny’ (Bernhard) en zijn vader te bedanken ‘they hid us in their place when he had found us in the forest’ (vertaling Alla).

Jan Pierik mailde: ‘André is inmiddels flink aan 't speuren geweest en heeft het huis (Kerkenstraat 9, helaas afgebroken) en de kinderen van Jan (dus niet Ben) Belterman (geb. 1923) opgespoord (Lucie en Leo). Hij heeft ook met Lucie gesproken en ze kent het verhaal. Er schijnt ook een foto te zijn van haar vader met de Russen. We gaan binnenkort met Lucie en Leo praten.’ (Bijlage 19.12).

Het mandje/kistje van stro dat zich ook bij 'de Russenspullen' in de nalatenschap van mijn ouders bevindt (zie foto's hieronder) is in die tijd door de Russen gemaakt; Marius heeft er ook zo één gekregen! (Bijlage 19.3.3)

Het stro-kistje

De binnenkant van het deksel

Het maken van dit soort mandjes was wijdverbreid onder de Russen: Jo Hoitink uit Gendringen (buurtschap Zwanenburg) heeft als kind meegemaakt dat er een groep Russen bij boer Van Lent (tegenwoordig Dickmann) ondergebracht was. Waarschijnlijk was dat na de bevrijding. Ze maakten mandjes van stro en verkochten die. Deze mandjes waren echter volgens Jo veel minder mooi dan die Eed en Marius kregen.

Elena, de kleindochter van Andrej, schreef: ‘Er is zo'n kunst in Rusland. Weven van een wijnstok of stro.’

Er zijn bij ‘de Russenspullen’, ook een stuk of vijf briefjes uit die periode (zie bijlage 19.3.1) van de Russen aan mijn vader bewaard gebleven. Gedateerd op 7, 11, 18 januari, en 6 en 20 februari. De brieven zijn geschreven op de blanco zijde van een orderbon voor een emailleerfabriek (welke?). Het gebruik van deze bonnen als briefpapier illustreert de papierschaarste.

14 1945

De Russen, Andrej en Sasjka, hadden vanaf hun onderduik in Silvolde, eigenlijk geen contact meer met Eed en Marius. Mijn vader is slechts één keer op het onderduikadres in Silvolde op bezoek geweest. Blijkbaar is hij toen zo geschrokken van de Duitsers die daar in het huis waren, dat hij er niet meer naar toe is gegaan. Eed beperkte zich tot het aanleveren van voedsel, wat telkens door een ander vervoerd werd. Wat ik nog teruggevonden heb zijn de briefjes bij ‘de Russenspullen’ van Sasjka en Andrej, vooral uit begin 1945. Of en zo ja hoe Eed de briefjes beantwoord heeft blijft onduidelijk.

14.1 Silvolde tot de bevrijding

Over de ervaringen van de Russen bij Belterman in de eerste drie maanden van 1945 heb ik geen informatie gevonden, anders dan een enkele gebeurtenis die elders beschreven is.

14.2 De briefjes uit Silvolde

Hoewel in het voorgaande ‘de Russenspullen’ het stromandje en de briefjes, reeds enkele malen aan de orde geweest zijn, volgt hierbij een nadere beschrijving van de briefjes: Eind 2019 vond mijn broer Tonnie bij het leegruimen van de woning van mijn ouders, de verzameling ‘Russenspullen’: met vooral foto’s, de briefjes van de Russen uit Silvolde, een brief van Andrej uit 1973 en een heel kunstig, van stro gevlochten, mandje. Het mandje werd al op de Pol door mijn vader aan iedereen getoond die er op bezoek kwam. Het bestaan van het mandje was in brede kring bekend, de briefjes en de foto’s niet.

Het zijn kleine, handgeschreven, briefjes. Geschreven in Latijnse letters in hun eigen plat Duits-Nederlands taaltje. Het is bijzonder te zien hoe deze mannen die in krijgsgevangenschap leefden, heel creatief in een vreemde en deels zelf ontwikkelde taal wisten te communiceren. Russisch lijkt in de verste verte niet op Duits. Met enige moeite hebben we (Peter en ik) ze kunnen vertalen. De originele documenten staan in *bijlage 19.3.1*. De uitgewerkte documenten staan in *Bijlage 19.3.2*. Het is mij niet bekend hoe de briefjes bij mijn vader belandden en ook niet of en wat hij antwoordde.

In de briefjes staat, samengevat:

7 januari

We leven goed en we zitten hier goed. We zijn bij een goede arbeidersfamilie, ze kunnen moeilijk eten krijgen. Vergeet ons niet.

11 januari:

We hebben ons gewassen en schone kleren aangetrokken. We zijn heel blij met Belterman.

18 januari :

De oorlog is nu gewonnen, bezoek ons a.u.b. We luisteren elke avond naar radio Moskou. Oom Stalin zei: we gaan vooruit, elke keer. We denken dat de vrijheid nu snel komt. Nu moet de Tommy nog verder en dan is het klaar. Heb je tabak?

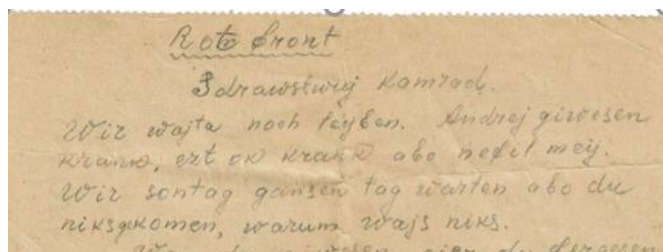
6 februari:

We werken allebei aan een mandje. De Russen staan 60 km voor Berlijn. We denken dat we naar de andere kant van de Oude IJssel moeten. Doe de groeten aan je zuster.

20 februari

Waarom ben je zondag niet gekomen? (Ed: Eed is de vorige keer geschrokken van de ook in het huis aanwezige Duitsers). Belterman neemt jouw mandje mee naar de Pol (Ed: ouderlijk huis Eed). We gaan niet naar de overkant, we blijven hier. Help ons anders moeten we weer in gevangenschap. Kom op bezoek a.u.b.

‘Rot Front, hallo kameraad we leven nog verder, Andrej was ziek, is nog ziek maar niet zo erg meer. We hebben zondag de hele dag gewacht maar jij bent niet gekomen, waarom weten we niet’

Verschillende Illustraties van Andrej in de briefjes:

vrouw?

Belterman?

14.3 Twee partizanen in Silvolde, een speurtocht

Jan Pierik schrijft: 'Toen de oudheidkundige vereniging 'Old Sillevold' gevraagd werd uit te zoeken waar de schuilplek van de Russen geweest zou kunnen zijn, dachten we in eerste instantie aan Witteveen op de Markt. De schuilplek moet dicht bij een kerk geweest zijn en Witteveen is dicht bij beide kerken in Silvolde. Witteveen had een geheime schuilplaats, een dubbele muur tussen zijn winkel en de woonkamer. De schuilplaats is alleen via de vloer van de bovenverdieping te bereiken. Er circuleren foto's van maar ik wilde de schuilplaats zelf ook wel eens zien en ben naar de huidige bewoner van Markt 8 gegaan om dat te vragen. Helaas was het niet mogelijk om de schuilplaats te bekijken, de toegang is nu afgedekt met laminaat. Hij wist niets over Russen in de oorlog, maar dat zegt nog niet zo veel, omdat hij er pas kort woont.

Een foto van de Kerkenstraat waarop rechts nog net de muur van Kerkenstraat 9-11 te zien is. Mijn nicht Hermien van der Tol bevestigde dat de familie Belterman in de oorlog in het linker deel van dat langwerpige huis woonde. Het huis is helaas afgebroken. Na enig zoeken hebben we de

kleinkinderen van Bernhard Belterman sr. gevonden. Leo en Lucie zijn de kinderen van Jan Belterman, de oudste zoon van Bernhard sr.

Bernhard Belterman was bekend als stroper en had een fret voor de jacht op konijnen. Hij ging regelmatig naar het bos tussen Gaanderen en Doetinchem om konijnen te vangen. Hij heeft daar eind 1944 de twee Russische vluchtelingen /onderduikers /partizanen Andrej en Sasjka ontdekt en mee naar huis genomen om ze voor de Duitsers te verbergen.

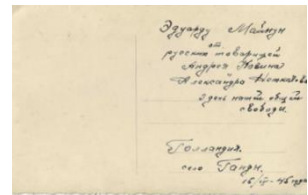

Op een tekening van Andrej, in het bezit van Ed Mijnen, lopen de twee partizanen achter een derde persoon met hoed richting Silvolde. Hoogstwaarschijnlijk is dit stroper Bernard Belterman, Bernard droeg altijd een hoed.

Staand vlnr: Bernhard Belterman jr. (jongere broer van Jan) en zijn vader Bernhard Belterman sr.

Zittend vlnr: Sasjka en Andrej

Op de achterzijde van deze foto staat een handgeschreven tekst in het Russisch, maar een andere dan op de foto van Eed Mijnen, met bijna dezelfde datum: 15 april 1945.

14.4 Eed begin 1945

Pa meldde zich, om niet op te vallen, begin 1945 weer aan bij de Duitsers in de regio Doetinchem en werd tewerkgesteld bij de *TODT* in de regio alwaar hij geholpen heeft om verdedigingswerken (tankgrachten) aan te leggen.

Eed heeft gewerkt aan de delen van de *Westwall* in de buurt van Doesburg. De verdedigingsstellingen werden daar aangelegd om de oprukkende geallieerde troepen te kunnen weerstaan.

Arbeitsausweis van Eed

Op dit *Arbeitsausweis* staat beschreven dat :

- Het is uitgegeven op 18 januari 1945;
- Dat de houder dient bij de bouw van de *Westwall* in de regio Doesburg;
- Dat de houder recht heeft op vrije passage van en naar huis;
- Dat de fiets van de houder niet in beslag mag worden genomen

Op een dag reed hij met takkenbossen naar zo'n tankgracht, toen ze door een geallieerde jachtbommenwerper werden beschoten. Het gebeurde toevallig voor

het boerderijtje van zijn toekomstige schoonvader en vrouw. Een mailtje van mijn nicht Alice Brusse, de dochter van de jongste zus van Bertha de toekomstige vrouw van mijn vader, beschrijft dat:

‘In de oorlog (waarschijnlijk aan het eind van de oorlog) moest Eed voor de Todt (Duitse bouworganisatie) iets vervoeren. Dit gebeurde overdag. Eed was samen met Nijenhuis (knecht bij ‘t Onland) en Jan Bulten (de vader van zijn latere zwager Frits Bulten) op pad. Plotseling werden ze door zes vliegtuigen beschoten. Eed schreeuwde nog naar Nijenhuis om in een éénmansgat te springen, wat hij zelf ook deed. Nijenhuis was te laat en werd geraakt in zijn arm.

Het paard van Jan Bulten werd doodgeschoten. Dit alles gebeurde midden voor het huis van Hukker aan IJ 83 (IJzevoorde, bij Doetinchem). Oma Hukker, Bertha en Gerda hadden zich verschuild in de aardappelkelder en zagen nog net, door het raam van het ‘kaemerken’, het paard door de knieën gaan. Toen Bertha ging kijken en hoorde dat Eed erbij was begon ze heel hard te schreeuwen: “Eed, Eed, Eed” (ze dacht in eerste instantie dat ze Eed hadden beschoten wat gelukkig niet waar was). Hoewel de verkering toen uit was had Bertha toch nog een zwak voor hem zo blijkt’

15 Bombardementen Doetinchem

In maart 1945 werd Doetinchem tot drie keer toe gebombardeerd. Wikipedia:

‘Aan het eind van de oorlog kreeg de stad nog zware klappen. Op 19 maart om 8:40 uur, op 21 maart om 16:55 uur en op 3 maart 1945 om 17:30 uur bombardeerden Britse vliegtuigen het centrum van de stad. Mogelijk waren de Duitse plaatsen Isselburg en Anholt het eigenlijke doelwit, maar het is ook mogelijk

dat een in Doetinchem samengetrokken Duitse troepenmacht getroffen moest worden’.

Noot van Peter Bresser: ‘historici rollen nog met elkaar over straat over wie gelijk heeft. Er is ook nog een lezing dat een Duits laboratorium dat ondergebracht was in de Groen van Prinstererschool het doel was. (dat was een uit Eindhoven geëvacueerd laboratorium waar grote hoeveelheden zwaar water naar toe waren gebracht voor- vermoedelijk -atoomonderzoek).

Wikipedia: *‘De aanwezige Duitse troepen verdedigden zich tot het laatste moment. Toegangswegen tot de stad waren geblokkeerd met kapotte*

treinwagons en er werd getracht om enkele bruggen op te blazen. Dit laatste is voorkomen door het verzet. Op één april 1945 werd Doetinchem na enkele gevechten bevrijd door het Canadese leger. Tijdens de bombardementen is een groot deel van de historische binnenstad verwoest en zijn 180 mensen omgekomen.'

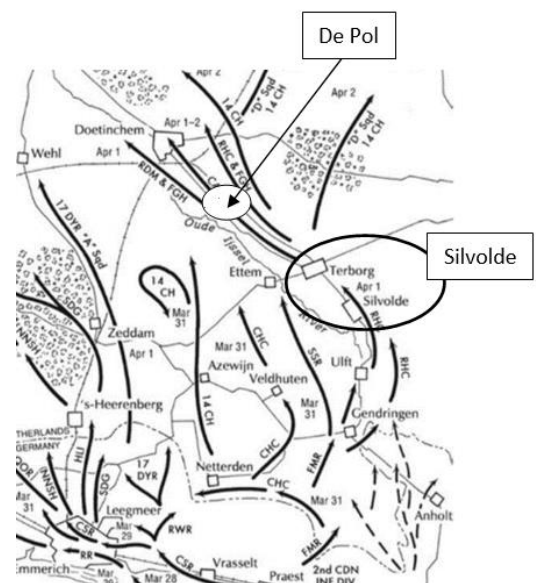
Eed moest zich op één van de dagen waarop Doetinchem werd gebombardeerd, in verband met zijn werk bij de *TODT*, melden bij een kantoor van de Duitsers in Doetinchem. Net toen hij er was, begon het bombardement. Hij was altijd erg alert op dit soort dingen, getuige het feit dat hij als eerste in een éénmangsgat wist te springen. Seconden later probeerden nog enkele mensen in hetzelfde gat te schuilen en die lagen bovenop hem. In tegenstelling tot zijn buurjongen, die zich ook moest melden, maar iets later vertrokken was, overleefde hij het bombardement.

16 De bevrijding en daarna

De geallieerden kwamen eind maart bij het dorp Megchelen Nederland binnen vanuit Duitsland. Er is voordien in Duitsland al heel hard gevochten van Nijmegen tot en met de oversteek van de Rijn. Ze waren vanuit Nijmegen zuid-oostelijk gegaan (slag in het *Reichswald*) richting Wezel. De Britten en Canadezen staken tussen Wezel en Rees de Rijn over en trokken van daaruit in twee richtingen: a. naar het zuidoosten om het Ruhrgebied in te nemen en b. in noordelijke richting om Nederland boven de rivieren te bevrijden. Na Megchelen (bevrijd 28 maart 1945) trokken ze noordwaarts langs de Oude IJssel.

16.1 De bevrijding van Silvolde

De opmars van de geallieerden verliep na de verovering van Megchelen op 28 maart, waar ook slechts één dag gevochten werd, snel. Op 29 maart werden Gendringen en Ulft bevrijd en 30 maart Silvolde. De Duitsers boden geen zware tegenstand en in één middag werd de klus geklaard. Daarna trokken de Canadezen verder richting Terborg en Doetinchem, de Engelsen gingen daarna verder richting Varsseveld. In het bulletin '*Silvolde 75 jaar geleden bevrijd*' van

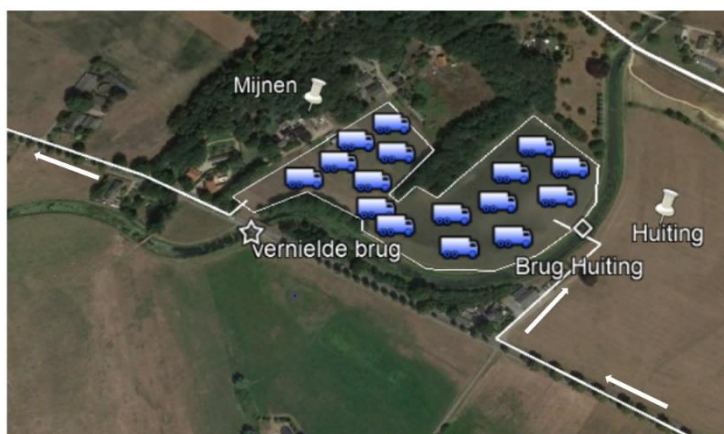
Silvolds Belang van april 2020 is een uitvoerige beschrijving te vinden.

Dit kaartje laat de route zien die de geallieerden namen bij de bevrijding van Silvolde. Er is in en rond Silvolde niet zwaar gevochten. Wat ik weet is dat de buurt van Bernhard Belterman heel verbaasd was dat hij met Russen aankwam, die tot verbazing van de burens blijkbaar bij hem ondergedoken gezeten hadden!

16.2 De bevrijding van De Pol

De Pol is naam van de buurt waarin het ouderlijk huis van Eed aan de Bielheimerweg stond. Het lag halverwege de Terborgseweg van Gaanderen naar Doetinchem.

Vlak voor de aankomst van de Canadezen, eind maart 1945, bliezen de Duitsers de brug in de Terborgseweg over de Bielheimerbeek op. Volgens mijn vader

kwamen de brokstukken van de brug op (door) het dak van hun boerderijtje dat ruim honderd meter verderop stond! Boer Huiting had een eigen brug en ook die was al met springladingen voorzien. Huitink wilde zijn brug echter niet laten vernielen en heeft 's nachts de draden doorgeknipt,

zodat deze gespaard bleef. De Canadezen gebruikten daarom zijn brug en omdat het al aan het einde van de dag was, parkeerden ze al hun materiaal op het land van Huiting en Mijnen, direct achter de brug. Ze overnachtten bij verschillende boerderijtjes in de omgeving, o.a. Mijnen. Dat leverde bij Mijnen nog een smakelijk verhaal op: Oma Mijnen, destijds ongeveer 60 jaar oud, had haar weinige kostbaarheden begraven in een houten loodsje met 'vloer' van zand. Het toeval wilde dat de geallieerden juist op die plaats een latrine wilden graven. Oma zag dat gebeuren en duwde de gravende soldaten, waarmee ze natuurlijk geen woord kon wisselen, resoluut aan de kant en groef haar kostbaarheden op. Zonder dat er een woord gewisseld werd deed ze de kostbaarheden onder haar schort en liep ze terug naar huis. De soldaten keken haar verbouwereerd na. De volgende ochtend vertrokken ze. Mijn vader vertelde dat het land erg omgeploegd was door de rupsbanden van de kerende tanks. Bijzonder is ook nog dat ik later hoorde dat het gezin Mijnen toen voor het eerst 'negers' zag.

16.3 Na de Bevrijding

Na de Bevrijding eind maart 1945, gingen de Russen terug naar 'De Pol' in Oosseld. Ze wilden wel terug naar Rusland, maar durfden niet goed, want ze hadden zich overgegeven en ze wisten dat dat niet mocht. Om zich tegenover de Sovjetautoriteiten in te dekken vroegen ze de burgemeester om een schriftelijke verklaring dat ze:

- a. gevlucht waren uit Duitse krijgsgevangenschap;
- b. in Nederland zes maanden ondergedoken hadden gezeten;
- c. in Nederland in het verzet hadden gezeten.

Punt c. is zeer waarschijnlijk niet waar, maar hebben ze erbij verzonnen om hun verhaal kracht bij te zetten - denk ik -.

Pas toen ze de verklaring, na enkele maanden, kregen, gingen ze met een gevangenentrein terug naar Rusland. Andrej schijnt nog geaarzeld te hebben, maar een derde Rus, genaamd Victor die ze kenden vanuit Oeding, en die zich bij hen aangesloten had, (ik meen me te herinneren dat mijn vader zei dat Victor een fanatiek communist was), zou het doorgedreven hebben.

Waar Victor in 1945 zat is onbekend. Blijkbaar was hij niet samen met Andrej en Sasjka. Het is wel merkwaardig dat Andrej en Sasjka weer contact kregen met Victor. En wanneer ging hij dan terug naar Rusland? We zullen het denk ik, nooit te weten komen. Ed 6 mei: toch wel, volgens de brief van mijn vader uit 1974 ging hij mee met Andrej en Sasjka: 'Jullie waren toen met zijn drieën op een oude fiets vertrokken uit Holland.'

Later hoorde ik van Alla mijn tolk, dat Sasjka een roepnaam is van Alexander. Volgens Alla is de briefkaart met groepsfoto van na de bevrijding afkomstig van Andrej en ene Aleksander Netkalov = Sasjka (*Bijlage 19.4.3*, aan het eind). De man links onder op de briefkaart lijkt sterk op de man linksboven op foto 19 uit Oeding; = Sasjka. Victor heeft Andrej en Sasjka overgehaald mee terug naar Rusland te gaan. De Russen Sasjka en Andrej vertrokken volgens Jan Willem, die het van zijn moeder gehoord had, op één fiets, met houten banden.

Eed heeft na de oorlog meerdere brieven naar Andrej verzonden, maar kreeg geen reactie. In de brief van Andrej uit 1973, 28 jaar later!, lezen we dat hij de brieven nooit gezien had tot dat moment, omdat hij op een ander adres woonde. Ed: en hij had waarschijnlijk, als ex-krijgsgevangene, tot 1968 een reisverbod.

16.4 Oeding bevrijd

Ook Oeding werd eind maart, begin april 1945, bevrijd. Mijn broer herinnerde zich het volgende verhaal van mijn vader: De Russen werden door de geallieerden uit de kampen bevrijd en verder aan hun lot overgelaten. Ze trokken daarop in groepen plunderend door de (boeren)streek om aan voedsel te komen. Soms werd er ook wraak genomen op de Duitsers in het algemeen en op fanatieke nazi's in het bijzonder. Dat leidde dan tot vernielingen, brandstichting, verkrachting van de vrouwen en soms zelfs tot moord op een boer die 'zijn' Rus slecht behandeld had. In Oeding zijn twee boeren door de Russen gedood.

Een aangrijpende getuigenis in dit verband gaat over een moord van 16 juni 1945. Het is te lezen in het boek *Tausend Jahre: Vreden 1933-1945*, (2008) door Ingeborg Hoting en Timohy Sodmann. Daarin vertelt een ex-krijgsgevangen of een gewone gevangene van de geallieerden het volgende: *'Wo't ick uut de Gefangenschupp trüggekweem han' de Russen grade Volmers Buur mett de Messgreepe doodestocken' en 'Ne bande Russen leeg detied bi Noaber Bääka in de Runkelkuhle'*. Dit geeft ook een mooi beeld van het plat zoals dat toen aan de Duitse kant van de grens werd gesproken. Dat leek heel erg op ons plat.

Heini Pass belde me om dit melden en om mee te geven dat ook het tegendeel soms gebeurd was; hij noemde een boer die na de oorlog jarenlang een goed contact in en met Rusland had onderhouden. Hij vertelde verder dat er in de oorlog ook Franse soldaten als krijgsgevangenen in regionale kampen zaten en dat daar vrouwen van in verwachting raakten, in 1941 al. De Fransen werden verplaatst en de baby's werden vaak ter adoptie afgestaan. Ook bij Pass was er na de bevrijding angst dat ze bij hen wraak kwamen nemen. Het schijnt dat Andrej dat verhinderd heeft. De boerderij van Pass bleef ongeschonden. Tenslotte vertelde Heini Pass nog dat in 1957 nog mensen veroordeeld waren tot vijf jaar hechtenis, omdat ze betrokken waren bij het aanwijzen aan de Russen van de verschuil-/slaapplek van de vermoorde Duitsers!

16.5 Gezin van Eed en Bertha

Na een 'knipperlichtrelatie' van enkele jaren, trouwden Eed en Bertha in 1953. Eed was toen voor die tijd al oud: 30 jaar. Ze kregen twee zoons, Eddie en Tonnie en woonden met een groot gezin op de boerderij aan de Bielheimerweg. In dat boerderijtje woonden ze met z'n achten: Eed, Bertha, de twee kinderen,

oma en opa, een kostganger Gijs en Oepoe, de moeder van opa. In 1967 verhuisden ze naar een nieuwe boerderij in Gendringen.

1953: Eed en Bertha

Ongeveer 1958: vier generaties Mijnen op bank:
Vlnr: Eed, Oepoe, Eddie (Ed) , Opa

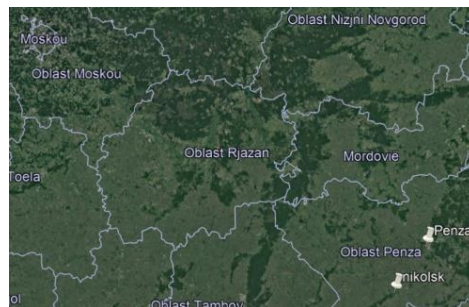
17 Jaren Later

17.1 Andrej vanaf 1946

Op 19 maart jl. hoorde ik van kleindochter Elena via de telefoon en vertaald door Alla, dat Andrej na de oorlog gedwongen tewerkgesteld was in de kolenmijnen van het Donbass-bekken in de Oekraïne. Daarna is hij als kolchoz- medewerker in de buurt van zijn vroegere dorp, dus in de buurt van Penza, woonachtig geweest.

Alla vertaalde; de afzender op de enveloppe van de brief van Andrej is:

- Penza regio (provincie)
- Kolyshleikij district (regio)
- Dorp Nikolsk
- Kozin A.T.tel. code +7 84146
- 566 km ZO van Moskou,

Penza (Russisch: Пенза) is een stad in Rusland, hoofdstad van de gelijknamige oblast, gelegen op het Wolgaplateau aan de rivier de Soera, zo'n 600 km ten zuidoosten van Moskou. De stad is een belangrijk knooppunt van spoorwegen en beschikt over een luchthaven, die sinds 2004 weer geopend is voor de burgerluchtvaart. Er wonen momenteel ongeveer 700.000 mensen. Penza is een regionaal centrum voor hoger onderwijs. Er zijn vijf universiteiten, waaronder een technische en een landbouwuniversiteit, en diverse hogescholen, waaronder een economische hogeschool. Daarnaast beschikt de stad over drie theaters en vier musea.

In Penza en omgeving leven nog de (meeste) nazaten van Andrej. Buiten dat weet ik niet zo veel, behalve dat hij één dochter bij een eerste vrouw had en daarna nog drie zoons bij latere vrouw. Hij stierf in 1979.

Ongeveer 1954, Andrej lacht
Vrienden en familieleden van Andrej en Maria

1967: Andrej met donkere hemd
Bruiloft van de dochter Eugene van Maria, die ze al had voor ze met trouwde met Andrej

Links: 1e zoon, Michael
Rechts: 2^e zoon, Alexander (vader Elena)

1945

3^e zoon, Anatoli
contact Ed

Elena, contact Ed

Vladimir

Eugene

17.2 Brief van Andrej uit 1973

Toen Eed er al niet meer op rekende kwam er in 1973 toch nog een brief van Andrej uit Rusland. Ik vermoed dat ex-krijgsgevangen, in het Stalinistische Rusland van na de oorlog, als ‘verraders’ een reisverbod hadden en dat brieven naar het Westen streng gecensureerd werden. Het reisverbod is waarschijnlijk de oorzaak dat hij de brieven zo lang niet gezien heeft.

Alla vond in de brief de naam van de vertaalster: Lucie Cherniavskaya. Dat een Russin heeft geholpen met de vertaling van zijn brieven vertelde mijn vader mij ook. Hij kende haar via Belterman, meen ik.

Ze zou na de oorlog hier zijn blijven ‘hangen’ en getrouwd zijn met een Belterman. Dit kon niet door Leo of Lucie bevestigd worden. (Ed: Eed schrijft in zijn brief van 1974 dat zij al 52 jaar weg was uit Rusland. Ze was dus al in 1922 geëmigreerd.) Andrej schrijft ook dat ze met drie man uit Oeding gevlucht zijn (Andrej, Sasjka en Eed denk ik). Marius was ook betrokken, maar heeft niet samen met hen gereisd. Ze liepen ’s nachts over het spoor en verborgen zich overdag in de bossen. Andrej schreef werkelijk geen woord over de periode van 1945 tot 1973. Dit is waarschijnlijk te verklaren uit zijn behandeling door de staat na de oorlog; eerst een jaar dwangarbeid en daarna zijn status van ex-krijgsgevangene. Met waarschijnlijk een reisverbod in Rusland en een communicatieverbod met het Westen.

Samengevat stond er in zijn brief : Ik weet nog bijna alles van Oeding, de vlucht uit Oeding en de onderduikperiode. Het gaat me nu goed, ik woon en werk, als tractor- en combinechauffeur, op een collectieve boerderij in de buurt van Penza (560 km zuidoostelijk van Moskou), ik ben getrouwd en we hebben drie zonen. Het salaris is niet slecht. We hebben een eigen huis met een groentetuin, een eigen koe, vijf schapen en één varken en dertig kippen. Zie *Bijlage 19.4.3*

De brief in zijn geheel is opgenomen als *Bijlage 19.4.1*, met vertaling. Hier volgt een fragment van de vertaling :

The Letter From The Soviet Union.

To the far away country Holland.

Greetings to you Edward. It's me Kozin Andrej. I have received your letter. And it's happened by chance. It was posted to my old address, where I lived before the war started. After the war I moved to another place. So, once visiting my relatives(at my place of birth) I have unexpectedly found your letter there, it was supported by translation done by Lucie Cherniavskaya. Edward, when I read

your letter, I could not imagine that it had been already 27 years since we separated.

Later heb ik gelezen dat bijna alle krijgsgevangenen gestraft zijn met deportatie, omdat ze de order van Stalin hadden genegeerd : “Geen stap achteruit”. Zie *Bijlage 19.10.2*.

Tot zover de brief van Andrej.

Ik stuurde Elena de reactie van Dirk op mijn verslag V 1.0 door en haar reactie daarop was een bevestiging van de vermoedens over de behandeling die Andrej ten deel viel bij zijn terugkeer:

“Ik zie dat dit verhaal nieuwe feiten onthult. Dit werk is erg belangrijk. Ik hou er echt van om hiervoor te aanbidden (Ed: iemand eerbied betonen). Hij deed het juiste en vertelde mensen over die tijd. Maar in de Sovjet-Unie was dit niet mogelijk. Andrej kreeg pas in 1975 een jubileummedaille. Voorheen beschouwde niemand hem als een deelnemer aan de oorlog.”

Op 24 april 2020 dook, niet meer verwacht en tot mijn grote vreugde, nog de brief van Eed aan Andrej uit 1974 nog op. Zie volgende hoofdstuk.

17.3 Brief van mijn vader 1974

In mijn contacten met Rusland kreeg ik 23 april 2020 een kopie van de brief die Eed in 1974 aan Andrej stuurde. Zie *Bijlage 19.5.1*. Het origineel ligt in het museum van een school in het dorp Panovka van het Kolysheysky district. Dit is vlakbij het geboortedorp van Andrej. Alla heeft de brief vertaald. Zie *Bijlage 19.5.2*. Hoofdpijnen van de brief zijn:

Eed weet nog hoe ze destijds vertrokken, met drie man op een oude fiets en hij informeert naar de reis. Belterman was inmiddels overleden en vrouw Belterman moest huilen toen hij haar vertelde over het contact met Andrej. Een bezoek aan Rusland zal moeilijk te regelen zijn omdat hij een eigen boerderij heeft en hij daar eigenlijk niet weg kan. Maar hij wil graag contact houden door elkaar een paar keer per jaar te schrijven. Hij heeft de foto's en briefjes van Andrej altijd bewaard als herinnering. En hij eindigt met 'schrijf snel'.

Daarna is er, voor zover ik weet, geen contact meer geweest.

17.4 Boer Pass in Nederland

Boer Pass is later nog in Oosseld op bezoek geweest bij het 12,5-jarig huwelijksfeest van Eed en Bertha (etentje thuis in de voorkamer, 1965). Ans Muller: 'Het werd gevierd op de Bielheimerweg 2, de rol van Marius hierbij weten we niet.' Ook is zijn zoon Willy (en diens vrouw) een jaar of twintig geleden nog op bezoek geweest op onze 'nieuwe' boerderij in Gendringen (Megchelen). Deze Willy en zijn broer Heini waren ook zeer belangstellend en hebben actief meegeholpen bij de totstandkoming van dit verslag. Begin april 2020 hebben we ze in Gendringen, op de boerderij van mijn broer, ontmoet. Ze hadden ook nog foto's en documenten bij zich, waarvan kopieën als bijlage in dit verslag zijn opgenomen. Eed heeft later nog 'rente' gehad uit Duitsland van rond de DM 180,- per jaar, blijktens een nota uit 2007. Ans Muller: 'Poulien, echtgenote van Marius Muller (overleden in 1996), ontving ook Duitse rente'

18 Mijn zoektocht in Rusland

Ik maak twee uur in de week gebruik van de huishoudelijke diensten van een vrouw van Russische afkomst: Alla Kossareva. Ze woont al twintig jaar in Nederland, maar spreekt en schrijft natuurlijk nog altijd goed Russisch. In het Russisch communiceren is niet alleen een probleem vanwege de taal, maar ook vanwege het gebruikte schrift : Cyrillisch = кириллица. Begin maart besloten Alla en ik op zoek te gaan naar nazaten van Andrej. Alla heeft hierbij onmisbare steun verleend. (*Bijlage 19.22*)

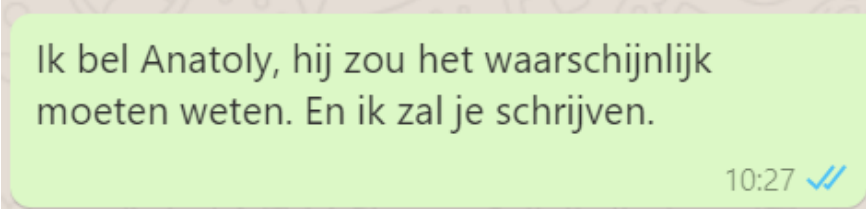
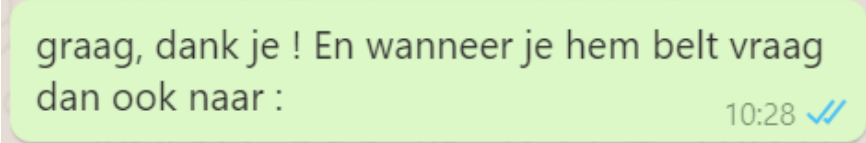
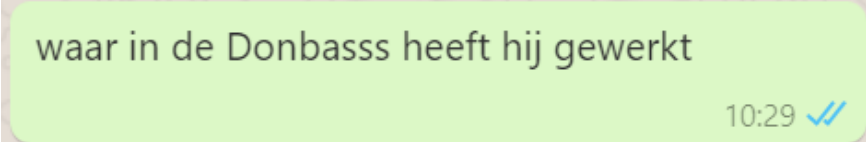
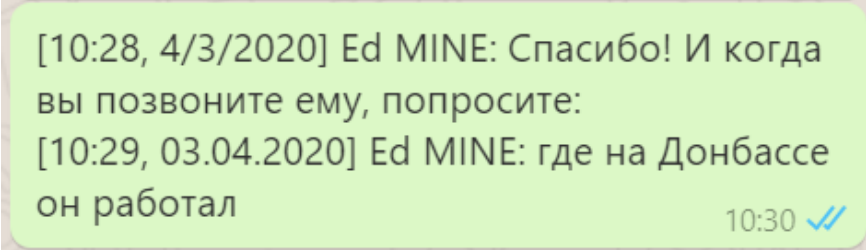
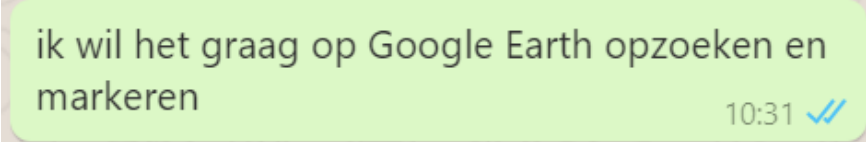
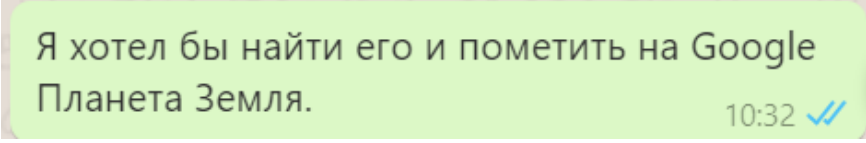
We begonnen op internet met het zoeken naar de naam Andrej Kozin en een telefoonnummer van het dorp Nikolsk dat vermeld stond op de enveloppe uit 1973. De naam leverde niets op en een bruikbaar telefoonnummer was ook moeilijk te vinden, Uiteindelijk besloten we (Alla) te beginnen bij het provinciehuis van de Oblast Penza.

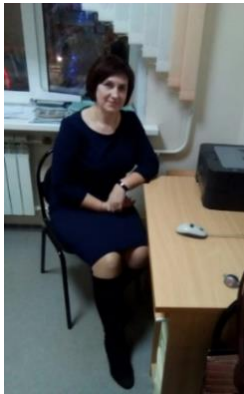
Twee weken en meer dan tien telefoontjes later had ze twee bruikbare telefoonnummers; van Andrej's jongste zoon Anatoli (ongeveer mijn leeftijd nu: 65 jaar) en kleindochter Elena, dochter van een andere, reeds overleden, zoon Alexander. Beiden wonen in de stad Penza, maar hebben weinig contact met elkaar.

18.1 Elena

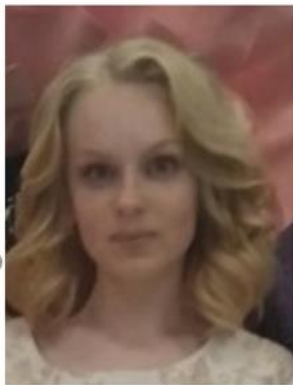
Op 12 maart jl. is er een eerste telefonisch contact geweest met Elena. Ze was heel geïnteresseerd en vertelde het nodige, o.a. dat Andrej in 1979 is overleden aan een hersentumor. Het eerste gesprek met Elena duurde slechts 15 minuten, Alla moest haastig weg. We maakten een vervolgspraak voor de week erna. Het lukte nog niet Anatoli te bereiken. De 18e maart werd het gesprek voortgezet. Alla had ondertussen geregeld dat Elena ook *Whatsapp* had en Elena en ik wisselden de eerste dingen en wat foto's uit. Ik gebruik *Google Translate* voor de communicatie, omdat zij alleen Russisch spreekt. Dat ziet er dan in *Whatsapp* uit zoals hieronder weer gegeven. Ik app ook de Nederlandse tekst, omdat ik anders zelf niet meer begrijp wat er staat en hoe de communicatie liep:

Elena's eerdere tekst door mij in 'translate' vertaald

	Elena, vertaald
	Ik
	ik
	voorgaande appjes door mij vertaald
	ik
	dit appje vertaald naar Russisch

Opvallend is de gelijkenis van Elena's kinderen,
de achterkleinkinderen van Andrej, met hem:

Eugene

Andrej

Vladimir

Elena : 'Mijn overgrootvader, de grootvader van mijn moeder, stierf in Wickendorf in Duitsland. Kamp Stalag [...]. Hij stierf in 1944 door ziekte.'

18.2 Andrej na de oorlog

We hoorden van Anatoli dat zijn vader Andrej eerst met een andere vrouw was, met wie hij één dochter had, maar dat ging niet goed. Zijn tweede vrouw was weduwe en had al een dochter. Samen kregen ze drie zoons, waarvan alleen hij,

Anatoli, nu nog leeft. Na de oorlog heeft Andrej ongeveer een jaar gedwongen in een kolenmijn in de Donbass gewerkt. Daarna heeft hij als trekker en combinechauffeur op een Kolchoz in de buurt van zijn geboortedorp gewoond en gewerkt.

De volgende foto's geven een (beperkt) beeld van zijn nakomelingen en wat meer in detail de mensen met wie ik nu contact heb.

Ongeveer 1954, Andrej lacht
Vrienden en familieleden van Andrej en Maria

1967: Andrej met donkere hemd
Bruiloft van de dochter Eugene van Mary, die
ze al had voor ze met trouwde met Andrej

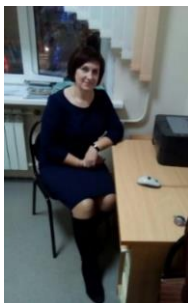
Links: 1^e zoon, Michael
Rechts: 2^e zoon, Alexander (vader Elena)

Andrej 1945

3^e zoon, Anatoli,
contact Ed

Elena, contact Ed

Vladimir

Eugene

18.3 Anatoli

Op 26 maart lukt het ons eindelijk om contact te krijgen met Anatoli. Hij was geëmotioneerd, belangstellend en geïnteresseerd. We spraken ruim een uur met hem en Alla tolkte, zodat er een drie-gesprek ontstond.

Over het hol wist hij nog te vertellen dat op een dag Duitsers in het bos kwamen, met honden om te zoeken. Een hond rook de mannen in het hol en begon bij de ingang te krabben. Sasjka sloeg de hond toen heel hard met een stok en de hond ging er jankend vandoor. Ze werden niet ontdekt.

Bij het vertrek uit het hol naar Silvolde hebben ze alle drie (Sasjka, Andrej en Eed) lang moeten huilen. Zijn vader Andrej was twee weken van slag toen hij eindelijk na 27 jaar de brieven van mijn vader te zien kreeg. De brieven van mijn vader liggen nu in het museum van de school, ik heb een kopie daarvan gevraagd (inmiddels gekregen, zie bijlage 17.3)

Anatoli is schilder en heeft mij een portret van Andrej beloofd. Dit gaat wel tijd kosten. Ik zou ze heel graag bezoeken, maar ik kan niet meer reizen. Daarom heb ik hem, evenals Elena, naar Nederland uitgenodigd. Ik heb goede hoop dat één van beiden, of allebei, na de Corona-crisis hier op bezoek komt/komen.

Ook meldde hij, via de app van Elena, dat hij werkt aan een model van een schip. Wanneer hij dat af heeft wil hij dit model ook sturen.

19 Bijlagen

19.1 Aanmeldingdformulieren Arbeitseinsatz

Der Amtsbürgermeister
Abt.IV.

Stadtlohn, den 19. Juli 1943.

An
den Herrn Landrat - Ausländeramt -
1) in A h a u s .

Betr.: Zuzug eines Ausländers.

In der Anlage werden Aufenthaltsanzeige des hier in Oeding
Nichtern 16 zugezogenen Niederländers Hermann Eduard Mijnen vor-
gelegt.

Der Ausländer bekommt in Holland den großen Paß.

2.) *Foto Ausländer II*
Stäts.
h

Eed

Der Amtsbürgermeister
Abt.IV.

Stadtlohn, den 19. Juli 1943.

An
den Herrn Landrat - Ausländeramt -
in A h a u s .

Betr.: Zuzug eines Ausländers.

1) In der Anlage werden Aufenthaltsanzeige usw. des hier in
Oeding 2/3 zugezogenen Niederländers Marinus Johannes Müller vorge-
legt.

Der Ausländer bekommt in Holland den großen Paß.

2.) *Foto Ausländer II*
Stäts.
h

Marius

19.2 Vluchtformulieren van Eed en Marius

Der Stadtbürgermeister Stadtlon, den 11. Oktober 1944.
Abt. IV.

An
den Herrn Landrat - Ausländeramt -
in Ahaus.

1) Betr.: Fluchtmeldung arbeitsvertragsbrüchiger ausländischer
Zivilarbeiter.

Namer: . . . M.H.L.L. . . . Vorname: Hermann
Staatsangehörigkeit: niederländisch . . . geboren am 18.1.43 . . .
in . . . D.O. . . . Kreis . . . Gelderland . . . Prov.
hat am 18.1.43 . . . widerrechtlich seine Arbeitsstelle bei
. . . Pap. . . . in . . . O. . . . Kreis Ahaus,
verlassen und ist seit dieser Zeit flüchtig.
Er ist seit dem 18.1.43 bei dem o.g. Arbeitgeber beschäftigt.
Verantwortlicher Grund des Arbeitsvertragsbruchs: unbekannt
Heimatschreiben des Flüchtigen:
Wohnort: . . . D. . . . Straße
Kreis Provins
Verantwortlicher Aufenthaltsort:
Der Ausländer wurde durch das deutsche Arbeitsamt in Ahaus
vermittelte.
Bemerkungen:

2).ZdA. Ausländer II

D.A.B.

Eed:

Werkte sinds : 25 – 6 – 1943

Gevlucht : 15 - 9 – 1944

Der Stadtbürgermeister Stadtlon, den 12. Oktober 1944.
Abt. IV.

An
den Herrn Landrat - Ausländeramt -
in Ahaus.

1) Betr.: Fluchtmeldung arbeitsvertragsbrüchiger ausländischer
Zivilarbeiter.

Namer: . . . M.H.L.L. . . . Vorname: Marius
Staatsangehörigkeit: niederländisch . . . geboren am 10.1.43 . . .
in . . . D.O. . . . Kreis Provins
hat am 10.1.43 . . . widerrechtlich seine Arbeitsstelle bei
. . . Pap. . . . in . . . O. . . . Kreis Ahaus,
verlassen und ist seit dieser Zeit flüchtig.
Er ist seit dem 10.1.43 bei dem o.g. Arbeitgeber be-
schäftigt.
Verantwortlicher Grund des Arbeitsvertragsbruchs: ohne Grund
Heimatschreiben des Flüchtigen:
Wohnort: . . . D. . . . Straße
Kreis: Provins
Verantwortlicher Aufenthaltsort:
Der Ausländer wurde durch das deutsche Arbeitsamt in Ahaus
vermittelte.
Bemerkungen: D.A.B.

Marius

Werkte sinds : 10 – 6 - 1943

Gevlucht : 1 – 9 – 1944

(Wim spekking is gevlucht gemeld per 6 – 9 – 1944)

19.3 Brieven en mandjes uit Silvolde met

19.3.1 De originele briefjes van de Russen uit Silvolde

1^e brief, Silvolde, 7 januari 1945

7 januari 1945
 Schwankebij Hammen!!
 Wir wir Lieben noch gut.
 Plant wir geben es gut, so warte
 ren warten, bis sie bitte geben.
 wir wir sehen ist alles in Familie
 Familie ist gut. Arbeit in Familie
 recht nice. Wirgen es es darum wir
 denken es noch nice vergessen.
 2 russische Kamrad.
 Ernst. Erik. Bertich. Schwanke
 Wann sie kon lesen. Und die
 Erik wir mag lang schreiben.
 Osewitsch
 2 grussen.
 Sascha und Andrej

2^e brief, Silvolde, 11 januari

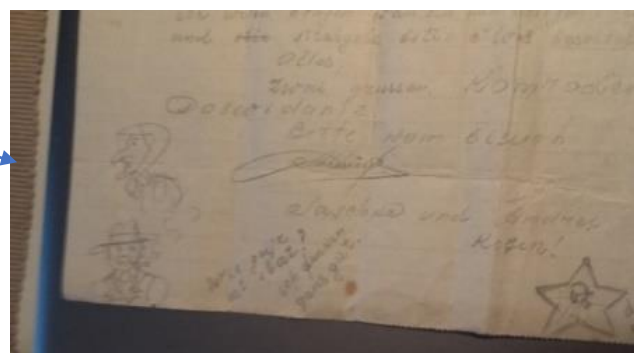
11 januari 1945
 Schwankebij Hammen!!
 Wir noch nicht kapitulieren.
 Wann wir kon geschwin noch
 alles gut waschen und waschen, was
 auch ansein. Wir wir kon ansein,
 darum schiel noch haben.
 Sascha grussen alles es krank
 es krank. Andrej ganz gesund.
 Wir es warte, was du sein
 unserer schiel von Sirakelien
 Ist grussen schwanke
 Osewitsch
 Bitte also grussen
 Andrej und Sascha

3e brief Silvolde, 18 januari 1945

Pot front.
 18 januar 1945
 Schwankebij Hammen!!
 Wir es noch leben ganz gesund, das
 schwankebij Hammen!!
 wir wir kon geschwin noch
 alles gut waschen und waschen, was
 auch ansein. Wir wir kon ansein,
 darum schiel noch haben.
 Sascha grussen alles es krank
 es krank. Andrej ganz gesund.
 Wir es warte, was du sein
 unserer schiel von Sirakelien
 Ist grussen schwanke
 Osewitsch
 Bitte also grussen
 Andrej und Sascha

Illustratie op de keerzijde van de brief van 18 januari:
 de Russen volgen Bern(h)ard Belterman naar hun
 nieuwe onderduikadres in Silvolde

4e brief Silvolde, zes februari 1945

5e brief Silvolde, 20 februari 1945

Rote Front
 Sozialistische Kamraden.
 Wir waite noch feylen. Andrej giewesen
 krank, ext er krank abo niefel meij.
 Wir sonntag ganzen tag warten abo du
 nixskomen, warum waps niks.
 Wan du giewesen gier du fergessen.
 Toban dass und Zigaretten papier
 geite unserer schick wan leen mit
 naye daine strau-kasta.
 Also kamrad Bitte besichtolten
 foie azajt, sonz wir kein vank
 geben foije. Wan du weigen zippe Bitte
 besichtolten. Abo Nix kriegen brucht niks.
 Ext wir noch andere sajele
 fies kent niks mus noch waite nix giv
 sitzen. Johabade, abo was moeben. Wan
 du noch gellen wir noch zieren, wan du
 nix gellen wir mus wider defanginen
 abo widerum du welen noch
 gellen! ext ober.
 20/11. 45. Bitte zentaoob wem besnob
 alles Saryka und Andrej
 Saryka

19.3.2 Briefjes ‘uitgewerkt en vertaald’

7-1-1945

7 januar 1945

Sdrawsturij Kamraden!
Wir leiben noch gut
Plart wir gaben ez gut zo waijte
kon warten, blus sie bitte gelfen
Wo wir sizen ist arbeiter familie
familie ist gyt arbeiter familie
kent niks krigen esen darum wir
denkensi nog niks fergesten
2 rusische kamrad.
Ernste brif fertich schraiben

wan sie kon lesen, andere
brif wir mej lang schriben
Doswiedanij
2 grussen
Saschka und Andrej

7 januari 1945

Hallo Kamraden
wij leven nog goed
Plaats die we hebben is goed zo kunnen we
verder
maar kunnen jullie helpen
wij zitten bij een arbeidersfamilie
het is een goede arbeidersfamilie
ze kunnen geen eten krijgen daarom,
vergeet de twee russische kameraden niet
Eerste brief is klaar. wanneer je deze kunt lezen

Schrijven we een andere langere brief

Doswiedanij
2 groeten
Sasjka und Andrej

11-1-45

11 januar 1945 jar

Strawstrovij Kamraden!!
Wij noch niks kapitulieren
wan wy gekomen nach noenlaz

gut waschen und rasieren, propa
hemd anzein unterheisi niks anzein, darum
schef niks haben

Saschka gewesen etwas krank

ez bezar. Andrej ganz gezond
wy ez waijs was du gesein unserer schef wy
ser zufrieden
ist ginuch
Doswidanij
bittte zwaij gryssen
Andrejj und Sacha

11 januari 1945

Hallo Kamraden!!
wij geven het nog niet op
toen wij bij Noenlas?? kwamen

hebben we ons gewassen, geschoren en een
schoon hemd aangetrokken geen
onderbroek odat de chef dat niet heeft
Sasjka was een beetje ziek
is nu beter, Andrej is helemaal gezond
?????????
Wij zijn zeer tevreden met onze chef

genoeg geschreven
tot ziens
Hierbij twee groeten
Andrejj und Sacha

18-1-45

Rot front 18 januar 1945 jar

Sdrawstroni Kamraden!!

Wir ezt noch leiben, ganz gesund, blus
Schabada (Russisch?) niks gisein sier 17 tag wir
segaij mioi [?] Russisch? O! niks uschlim ezt krig
mus giwund [?]

Abo du ken bitte kom bisuch wir ezt

fiel noes waies wir ede abent Moskau oeren
lezte zaiet main onkel Stalin

imo ankom, imo ankom wir denken balt mus
kom unser fraij

ja kamraden ezt mus ije tomi

etwas ankom un dan fertich

Fardamte tomi imo wider siezen ka niks
wolen kom

Ezt ich brif schreib fertich ich wolen fragen wan
du kan krigen tobak

und straigolz bitte etwas beschteilt

Alles

zwei grussen Kamraden

Doswidanie

Bitte kom besuch

[handtekening]

Sschka und AndrejKozin!

Wie geiz

ezt ebat?

ich fenken

gans gut

[keerzijde onder tekening van de drie langs de
spoorrails lopende figuren]

Wie de drei partrisan
gegeinen nach Sillfolde

Rot Front 18 januari 1945

Sdrawstroni Kamraden!!

*We leven nog heel gezond , maar
we hebben Schabada 17 dagen niet gezien wij
segaij mioi [?] Russisch?? is niet erg oorlog nu
gewonnen*

*kom aub op bezoek, nu hebben we veel nieuws,
iedere avond horen we (radio) Moskou
laatste keer zei oom Stalin*

*imo ankom, imo ankom, we denken onze vrijheid
komt nu snel*

Ja kameraden nu moet de Tommy (geallieerden)

wat verder en dan klaar

*verdomde Tommie zegt stPas we kunnen niks
willen komen*

nu is de brief die ik schrijf klaar

*wil ik nog vragen of je tabak kunt krijgen
en lucifers, alsjeblieft breng wat*

Alles

rwee groeten van je Kamraden

Doswidanie

kom aub op bezoek

handtekening]

Sschka und Andrej Kozin!

hoe gaat het 'Ebat'(Edeward?)?

ik denk heel goed]

*[keerzijde onder tekening van de drie langs de
spoorrails lopende figuren]*

Hoe de drie parrtizanen naar Silvolde gingen

2-2-1945

Rotfront 6 februari
Guten tag unserer beser Kamrad!!
Wir noch leijben
Wir bischtelten ser grosse grussen
Baijda wider arbaijten ich kaste Andrejj
anderes
Ya Komrad main onkel

wide ankom ezt rusisch stein
60 kilometer von Berlin. Heijt gans
gut ..scherschil und Ruswelt ok

ezt langsam wakr ka niks

wolen meija schlafen
Also kamrad wir
denken baijda balt mus
wek nach andere saijde flus
Wais niks wan!
Ales wir meya schraiben
ich wais niks

Doswidanije
Saschka
Andrej Kosin

Bitte wan
du noch ain mal
seine daijne schwester
bischtelten grussen
von Andrej

*Rotfront 6 Februari
Goede dag onze beste kameraad

we leven nog
We doen je de beste groeten
We werken allebei weer ik kistje
Andrejj ander (kistje)
Ja, kameraad, mijn oom (Stalin?)
komt er aan, nu staan de Russen staan
60 km voor Berlijn, het gaat heel goed
Churchil en Rusland ok
nu langzaam wakker --- kan? helemaal niks
willen meer slapen

Dus kameraad wij
denken dat we beiden weldra naar de
andere zijde van de rivier moeten (de oude
IJssel)
weten niet wanneer
Als we meer schrijven
ik weet niets
Doswidanije
Sasjka
Andrej Kosin

Alsjeblieft doe nog een maal de groeten aan
jouw zuster van Andrej*

20-2-45

Rot Front
Sdrawstury kamrad
Wir wajta noch leyben Andrej
giwesenkrank, ezt ok krank abo nefil mej
Wir sontag gansen tag warten abo du niks
gekommen, warum wajs niks
Wan du giwesen gier du fergesen

tobak dosa und sigaretten
geite unserer schef wek brin
noije daine strou-kasta

Also kamarad bitte bischtelten foie azaijt,
sonz wir sizen ka niks

gaben foije. Wan du krigen sippe bitte
bischtelten. Niks krigen brucht niks
Ezt wek nach andere saijde flus kent niks
mus noch waite ruik gier

sitzen. Schade, abo was machen. Wan
du noch gelfen wir noch sizten, wan du
niks gelfen wir mus wider defangenen
abo wir denken du wolen noch
gelfen! ezt alle
Bitte ... toch kom besuch
Alles Sasjka und Angrei
20/II/45 [20 februari 1945]

*Rot Front
Hallo kameraad
we leven nog verder, Andrej was
ziek, is nog ziek maar niet zo erg meer
We hebben zondag de hele dag gewacht
maar jij bent niet gekomen, waarom weten
we niet
Toen je hier was ben je vergeten
een pakje tabak en sigarettenpapier
..... als onze chef weggaat (naar de Pol?)
neemt hij mee jouw strokistje

Dus Kameraad asjeblieft lever
vuur (?) anders hebben we geen vuur (om te
roken?) Als je "sippe" krijgt stuur het a.u.b.
Geen bericht gehad
niet nu weg naar de andere kant vd rivier
moeten nog verder rustig zitten.
Jammer, maar wat doen

als je nog helpt kunnen we blijven, als je
niet helpt moeten we weer in gevangenschap
maar we denken dat je nog wilt/zult
helpen - dit was alles
Aub kom toch op bezoek
Alles Sasjka und Angrei
20/II/45 [20 februari 1945]*

19.3.3 De mandjes van Stro

Mandje van Eed

De binnenkant van het deksel

Mandje van Marius

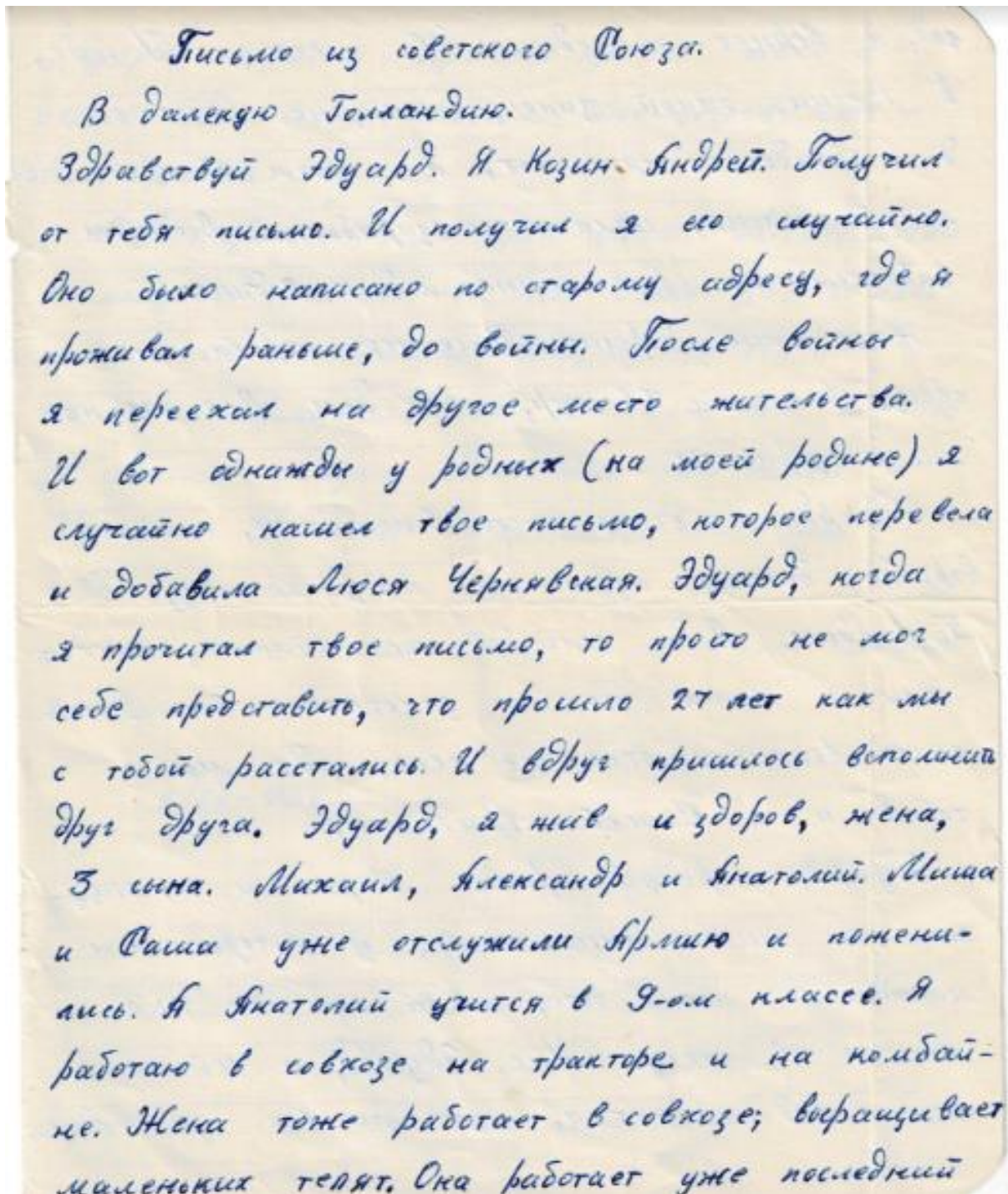

Binnenkant

19.4 Brief Andrej 1973 met vertalingen (Lucie en Alla)

Elena: De brief van het jaar 1973 aan Nederland werd geschreven onder het dictaat van Andrej, door de broer van Maria Ivan Chelnokov, hij was een zeer goed opgeleide persoon en werkte als bibliothecaris. Hij was afgestudeerd aan de School of Culture. Andrej dicteerde hem een brief.

19.4.1 Origineel Andrej:

Письмо из советского Союза.
В далекую Голландию.
Здравствуй Эдуард. Я Козин Андрей. Получил
от тебя письмо. И получил я его случайно.
Оно было написано по старому адресу, где я
проживал раньше, до войны. После войны
я переехал на другое место жительства.
И вот однажды у родных (на моей родине) я
случайно нашел твое письмо, которое перевела
и добавила Люся Чернявская. Эдуард, когда
я прочитал твое письмо, то просто не мог
себе представить, что прошло 27 лет как мы
с тобой расстались. И вдруг пришлось вспомнить
друг друга. Эдуард, я жив и здоров, жена,
3 сына. Михаил, Александр и Анатолий. Михаил
и Ваши уже отслужили службу и поменя-
лись. А Анатолий учится в 9-ом классе. Я
работаю в совхозе на тракторе и на комбай-
не. Жена тоже работает в совхозе; выращивает
маленьких телят. Она работает уже последний

год, а вернее - последние два месяца. У нас в России, такой закон; женщины работают до пятидесяти пяти лет, а потом ей предоставляется пенсия, согласно ее заработка. Вообще работаем на свою семью и для Родины.

Жизнь мы хорошо. Имеемся: корова, пять овец, свинья и 30 кур, свой дом. Все это по-лучено за плату.

Эдуард, я очень часто вспоминаю, как мы вместе бежали из плена через границу в Голландию. Ведь если бы нас поймали, то сделали с нами что нам захотелось бы. Очень часто вспоминаются те леса, где мы с тобой и с Сашей прятались.

Эдуард, передай привет Берки и его отцу, если он и его жена живы, у которых мы находились после того, когда он нас нас нашел в лесу. Мне, Эдуард, и сейчас ясно представляется, как это все происходило.

Эдуард, передай горячий привет жене и
детям. На этом кончано. Жив-здоров, чего и
вам желаю.

Я теперь несколько строк Люсе. Люся, когда
я получил письмо, то был очень рад и дово-
лен. Большое спасибо вам, что вы связали ме-
ня с товарищем. Люся, большое вам спасибо
за ваши услуги, сделанные для меня и
Эдуарда. На этом досвиданья. Кончано.

И еще. Эдуард приглашает тебя с семьей
к себе в советский Союз, в частности ко мне
в гости.

Enveloppe uit de cccp

Noot 28/6/20: De brief was gericht aan het adres in Gendringen. Eed moet dus na 1967 nog een brief hebben geschreven vanuit Gendringen.

19.4.2 Eerste vertaling (Lucie)

1-12-'73.

Brief uit de USSR naar het vroege Holland.
Goedendag Eduard.

Mk, Korin Andrei, heb jouw brief ontvangen en ik ben er erg gelukkig mee. De brief was aangekomen op het (oude) adres waar ik vóór de oorlog gewoond heb. Later ben ik verhuisd. Heel toevallig ben ik een keer naar mijn geboorteplaats teruggegaan waar eveneens toevallig bij mijn familie een brief uit Holland was gearriveerd! Mk heb het gegeven en ik kan me gewoonweg niet meer voorstellen dat we elkaar al 27 jaar niet meer gezien hebben, maar toch is gebleven dat we aan elkaar gedacht hebben en we willen het bijhouden.

Mk ben gezond, getrouwd en heb 3 zonen: Michail, Alexander en Anasoli (op volgorde van leeftijd). De 2 oudsten zijn al getrouwd; Anasoli zit op de middelbare school. Mk werk op een collectieve boerderij met de tractor en de combine, evenals mijn vrouw. Voor haar is het laatste jaar aangeboden omdat hier de vrouwen op 50-jarige leeftijd worden gepensioneerd. We leven hier goed, de verdiensten zijn niet slecht. Mk heb 14,5 schapen, varken, konijnen en een eigen huis. Mk denk nog vaak aan jou en

Hoe wij gedrieën uit het veld in Duitsland
 over de Hollandse grens gevlucht zijn.
 Als ze ons gevonden zouden hebben, dan zouden we
 zeker een kogel door het hoofd hebben gekregen.
 Ook denk ik nog vaak aan die bossen waar jij, Sacha
 en ik waren ondergedoken.
 Doe de groeten aan Bernie en zijn ouders (als ze
 nog leven) die ons de tijd hebben gegeven en anderszins
 vermoord hebben.
 Ik kan me nog goed herinneren hoe alles is gegaan.
 Het is gegaan: ik zie alles nog net zo voor me.
 Edward, groet je vrouw en kinderen.
 Als je zin hebt, kom ons dan in de USSR bezoeken.
 Tot wij u of het schrijven.

19.4.3 Tweede vertaling (Alla):

The Letter From The Soviet Union.

To the far away country Holland.

Greetings to you Edward. It's me Kozin Andrej. I have received your letter. And it's
 happened by chance. It was posted to my old address, where I lived before the war started.
 After the war I moved to another place. So, once visiting my relatives (at my place of birth) I
 have unexpectedly found your letter there, it was supported by translation done by Lucie
 Cherniavskaya. Edward, when I read your letter, I could not imagine that it had been already
 27 years since we separated. And here you are: we are remembering each other. Edward, I
 am alive and healthy, I have a wife, drie sons. Michail, Alexander and Anatoli. Misha* and
 Sasjka* have served in army already and are married by now. But Anatoli is still going to
 school, he is in class 9*. I work in sovhoz at the tractor and combine harvester. My wife
 works in sovhoz as well; she is growing small calves. This is her last working year, to be
 precise: last two months. Here in Russia according to the law, women work until they are 50,
 then they get their pension according to the previously earned salary. Actually we are
 working for ourselves and for our Fatherland.

We live good. We have got: a cow, five sheep, a pig and 30 hens, an own house. All this is in addition to the salary.

Edward I use to remember very often how three of us run away from captivity crossing border to Holland. If they had caught us they could have done anything to us. I remember very often the forests where me, you and Sasjka were hiding ourselves.

Edward, extend my greetings to Berny and to his father, if he and his wife are still alive, they hid us in their place when he* had found us in the forest. Edward, up till today I clearly remember how everything was happening.

My warm greetings to your wife and children. That's all. I am alive, healthy and wish you people the same.

And there are couple lines for Lucy. Luci, as I received the letter I was very happy and glad. Thank you very much for connecting me with my friend. Luci, thanks a lot for your services you did for me and Edward. Bye for now. That was it.

And one more thing. Edward, I invite you and your family to visit me in Soviet Union.

1.12.1973

Misha*= Michail

Sasjka*= Alexander

Class 9*= secondary school class one but last (age 14,15 or 16)

He*= Berny

19.5 Brief van Eed 1974

19.5.1 Origineel Envelope en Brief

19.5.2 Vertaling Alla

27 november, 1974,

Goedendag Andrej!

Hier zijn paar woorden van Edward (Eddie) uit Holland. Er zijn al enkele maanden voorbij gegaan sinds ik het antwoord van je ontvangen had. Ik was blij om te lezen dat je levend en gezond was aangekomen in je vaderland. Kan je in details beschrijven hoe jullie heenreis was, langs welke plaatsen jullie gingen en hoe lang de reis was? Jullie waren toen met zijn drieën op een oude fiets vertrokken uit Holland.

De man bij wie jullie in Silvolde woonden is al lang geleden overleden. Zijn zoon en vrouw leven nog. Ik heb hen verteld over jou. Het oude vrouwtje hilde toen ze hoorde dat je levend was aangekomen bij je huis en ze bleef vragen stellen over je! Neem mij niet kwalijk dat ik schrijf vanuit Holland, maar ik zou graag contact willen behouden. Minstens twee keer per jaar brieven schrijven, afgesproken!

Je nodigt mij uit om jou te bezoeken in de Sovjet Unie, maar dat is niet makkelijk voor mij, man moet er veel geld voor hebben. Bovendien was ik nooit ergens op vakantie geweest, want ik heb veel koeien en kalfjes. Ook ben ik verhuisd naar een andere plaats, dat kun je zien op de envelop. Het is een nieuw huis en het heeft alles wat een boerderij nodig heeft. Alleen zijn er geen kolchozen hier. Jij schreef dat je vrouw straks met pensioen gaat, maar mijn vrouw moet tot haar ouderdom werken. Vrouwen gaan met pensioen op 60-65jarige leeftijd, maar als je werkt voor jezelf, je bent zelfstandig, dan moet je werken tot dat je niet meer kan. Mijn zus werkt ook, maar zij verdient meer dan ik. Mijn zoon studeert in een landbouw universiteit, de andere twee (Ed: ik heb maar één broer, ik denk dat hier een foutje in de eerste vertaling is geslopen, er zal 2e gestaan hebben) zitten nog op de middelbare school. Hierbij stuur ik je twee foto's en de brief die je naar mij schreef uit Silvolde op 7 januari 1945. Ik heb die altijd bewaard en ik dacht aan jou. Mijn vader en moeder leven nog en wonen bij mij. Andrej, niet zo lang geleden waren Bernard en Marie Pass, bij wie wij werkten in Duitsland, bij mij op bezoek. Ze kwamen met twee kinderen en ze deden de hartelijke groeten aan jou. De plaats waar ik nu woon is niet ver van de Duitse grens af, het ligt ongeveer 3-4 km verderop. Daarom komen ze bij ons langs als ze boodschappen in Holland doen ? dit klopt feitelijk niet, Pass woont 30 – 40 km verderop en kwam zelden of nooit bij Eed in de buurt. . En wij gaan ook vaak naar Duitsland. Ik rond mijn brief af en vraag jouw landgenoot Lucy om het te vertalen in het Russisch. Maar jij mag zo schrijven als je die brief van 7 januari 1945 geschreven hebt. Ik ga die zelf lezen, maar jouw landgenoot gaat mij helpen een antwoord te schrijven. Ze was in de zomer met haar man en haar dochter naar de Sovjet Unie geweest. Ze waren in de provincie Voroshilovgrad, bij haar familie. Misschien kan ik een keertje met hen mee, ze reizen elke 3 jaar daar naar toe. Vertel me wat de grootste stad is bij jou in de buurt, dan zal ik jouw dorp kunnen vinden, want Lucy weet niet precies waar het ligt, ze is namelijk topografie al vergeten. Het is al 52 jaar geleden dat ze geïmmigreerd is. De hartelijke groeten vanuit Holland aan jou Andrej en je vrouw en kinderen. Wacht niet met antwoorden, schrijf snel en stuur me een kaartje van je familie met Nieuw Jaar.

Tot ziens.

19.6 Foto's

19.6.1 Oeding – tijd van Eed

Vlnr: Sasjka, Marius, Andrej, Eed en Victor na de bevrijding

vlnr: Eed, Regina?, Heini

Maria Pass

vlnr Heini, Eed

Ed aan het werk

vlnr: Eed, Franz?, Heini T.

Eed, Heini T.

Regina

Heinrich Pass, Rusland

Terschluse: Tante Dina, Heini, Onkel Josef
Mutter Luise, Vater Bernhard
Luzi, Regina

Heini Pass, "Westfront 1940"

Heini?
Hof Tersluse, Carnaval

Erna Willink, Eed, Regina, Heini ?

Eed en Heni

Franz Pass

Eed

Groepsfoto van de drie Russen, na de bevrijding in Silvolde

Sasjka

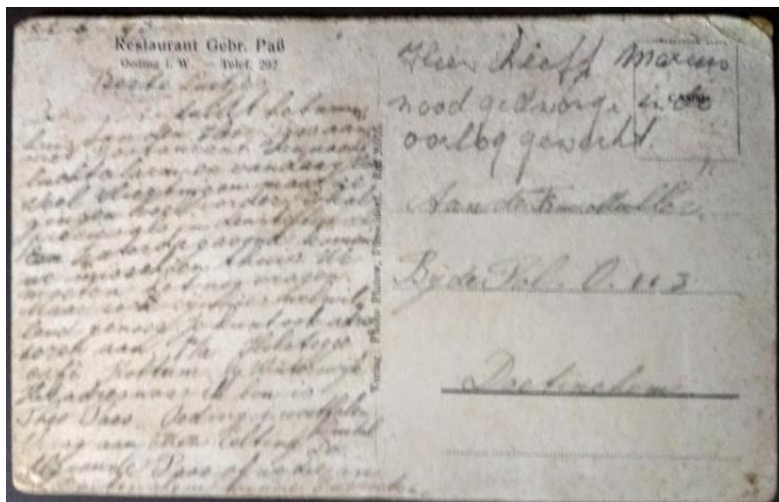
Victor

Andrej

19.6.2 Foto's en Documenten van Ans Muller

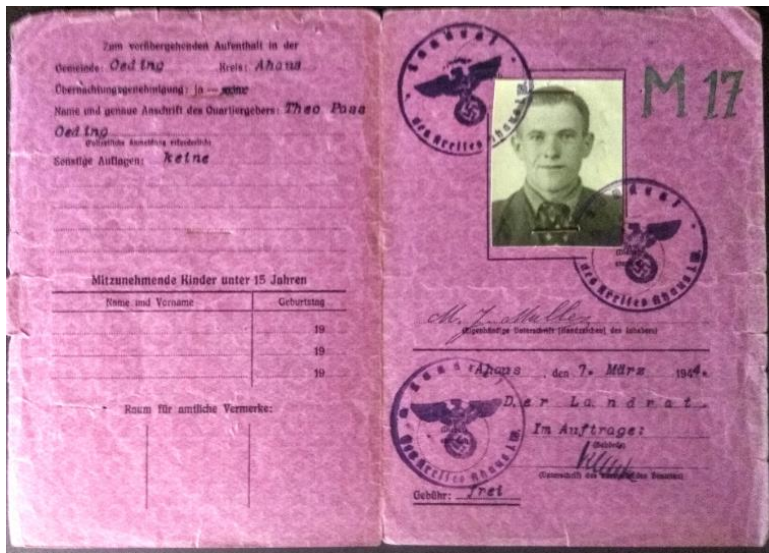
Briefkaart

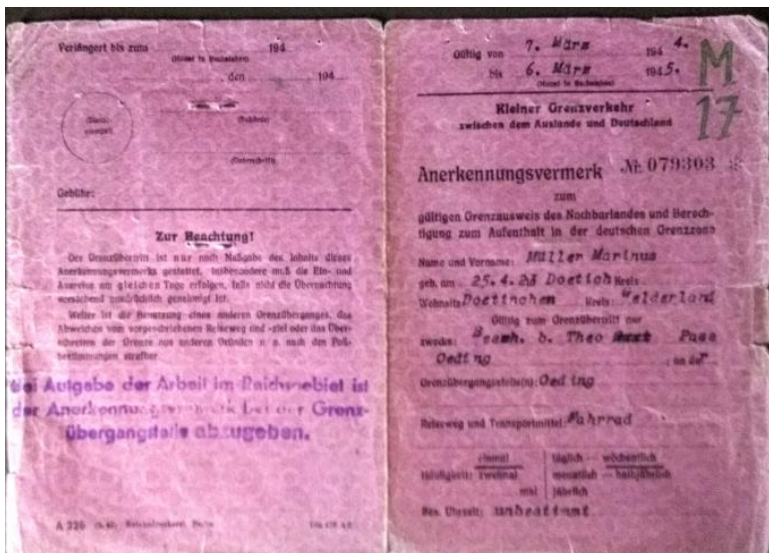
Achterkant briefkaart

sonder-ausweis

Theo Pass, Kwartiergever vanaf
zeven maart 1944

Van 7 maart 1944

Tot 7 maart 1945

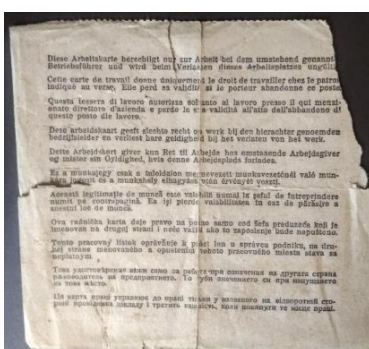
Marius Muller

Geboren 30 april 1923

Doetinchem, Nederland

Verblijf bij Theo Pass, Oeding

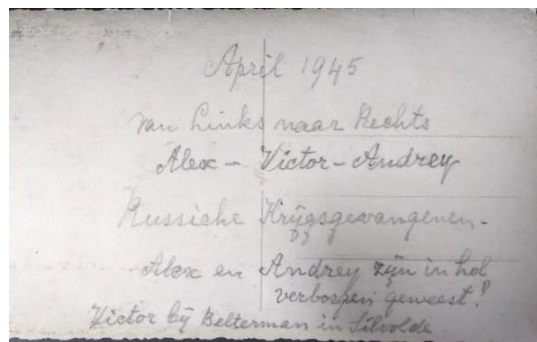
Transportmiddel: fiets

17 Juni 1943, afgegeven voor grensverkeer

Vrijstelling van het inleveren van rijwiel omdat Marius Landbouwer is.

Sept 1945 Vlnr: Sasjka, Victor, Andrej Alex (sasjka) en Andrej hebben in het hol gezeten, Victor wordt 'apart' vermeld (laatste regel)

Eed

Marius

1959, doopfeest van Anjo Muller: Vlnr: Ans, Marius, Poulien, Anjo, Paulette en Marion

19.7 Mail van Anjo Muller

Ik kreeg van Marion gisteren dit verslag van jou doorgestuurd en hoorde dat ze samen met Ans bij jou komen. Ik heb al eens wat scans gemaakt van felicitatiekaarten die pa en ma met hun trouwen uit Duitsland kregen. ma heeft daarbij telkens daarbij geschreven ...kennissen. O.a van Gerhard Pass uit Oeding-Nichterén (=vader van de boer, Nichterén is een buurtschap van Oeding) 16 en Theo Pass. Ik weet niet wie de albums met deze kaarten op dit moment heeft maar je kan er naar vragen . Ik stuur in ieder geval een foto mee van het restaurant van de gebr. Pass waarbij ma aan de achterkant bijgeschreven heeft ...pa in de oorlog geweest. Er was ook een kaart van een fam. Stahl bij en fam. Schmidtz (= Spulert) maar ik heb pa nooit iets horen zeggen over deze mensen.

Zoals je ziet staat op een foto pa ,waarop staat dat hij werkte bij Theo Pass. Het verhaal zoals ik het ken is dat de boer waar jou vader werkte een iets minder goede boer was als waar Eed werkte en ze het niet helemaal vertrouwden of het wel goed kwam dat hij daar kon blijven werken en niet verder Duitsland in gestuurd zou worden. (Ed: hier haalt Anjo dingen door elkaar: Eed kon het juist heel goed vinden met Pass, maar haar vader kon niet zo goed met Terschluse overweg. En niet zij, maar de Russen waren bang dieper Duitsland in te moeten vanwege de naderende geallieerden). Dat ze samen op een avond dit besproken hadden en toen een avond gepland om er van door te gaan samen met die Russen. Op de foto met de Russen(mooie foto hè!!) staat op de achterkant dat het op dolle dinsdag was. Zover ik weet eerst een aantal dagen in de hooiberg op 't Geutje (dit was eigenlijk te link zoals pa zei) totdat ze de schuilplaats in het bos klaar hadden. Ik dacht dat oom Gerrit mee had geholpen. Onder het brood eten moffelden ze stiekem brood weg. Overigens weet ik dat oma Muller totaal niet bang was. Op een keer kwamen er Duitsers tijdens het eten en kon pa zich nog net op tijd verstoppen voor ze binnen waren en oma Muller vlug het etensbord onder het hare schuiven. Zonder blikken of blozen trad ze die Duitsers tegemoet.

Wat ik verder begrepen heb was het zo wie zo niet echt veel langer uit te houden in dat ondergrondse hol i.v.m. de kou en dat het een geluk bij een ongeluk was dat de "stroper" het ontdekt had en verder voor hen zorgden.

Pm ma heeft mij later wel eens verteld nadat ik vroeg hoe dat dan met oom Wim Spekking zat zij hebben het hem niet verteld w.b.t. de Russen omdat oom Wim nog wel eens wat loslippig was en ze niet het risico wilden lopen dat hij zijn mond voorbij zou praten.

Dit is wat ik er van weet. Misschien komt het overeen met wat Marion en Ans ervan denken te weten.

groeten Anjo

19.8 Brief van Heini Terschluse 1951

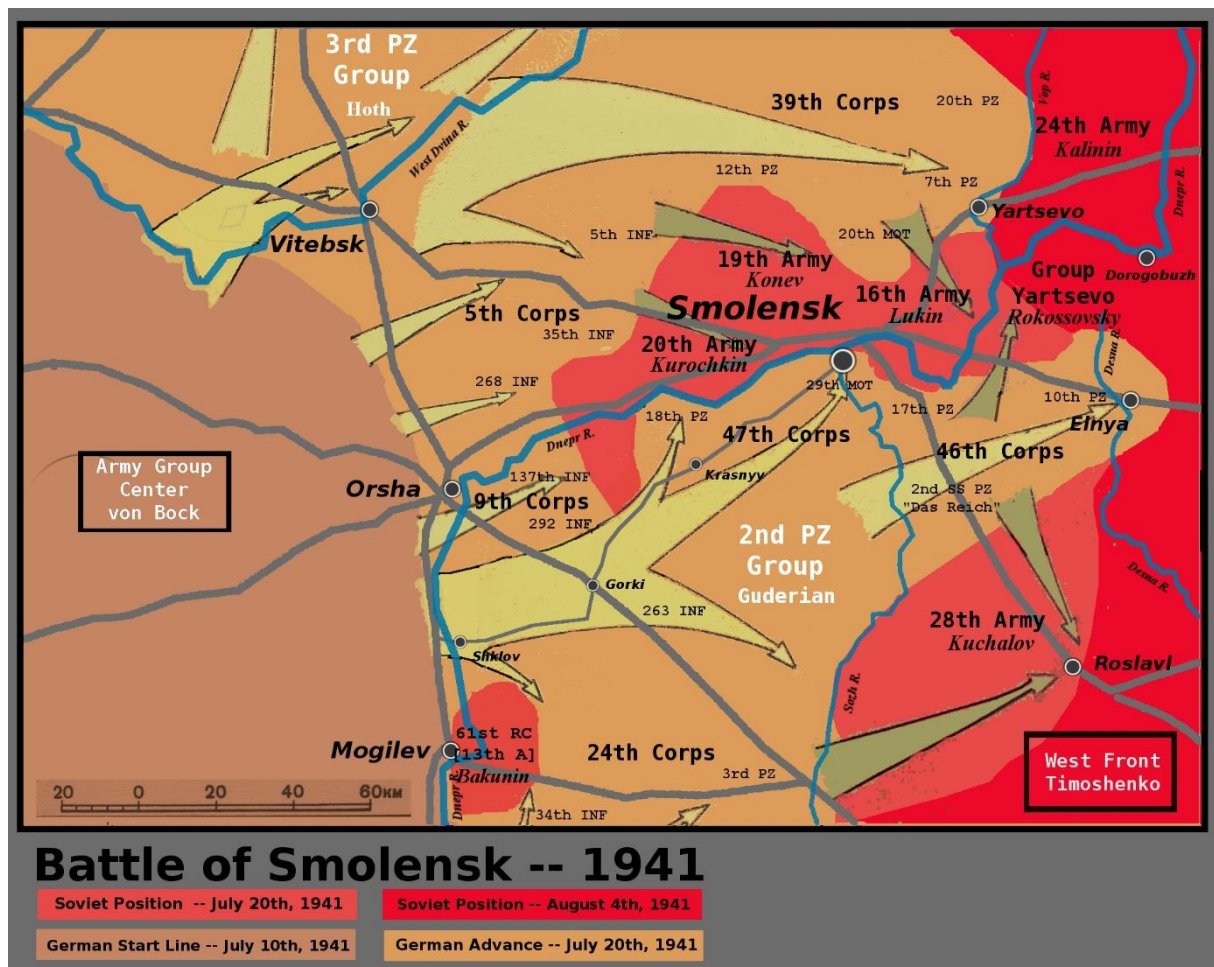
Geolting, den 8. 4. 1951

Lieber Freund Ed!

Empfange zunächst die herzlichsten Grüße von
Deinem Freund Heini. Erhielt von 10 Tage Deinen lieben
Brief. Sep mir sehr dankbar ersucht. Mir hat es sehr
gefreut, dass es Dir hier so gut gefallen hat. Das
gibt es als sicher. Deshalb bin wir ja so sehr herzlich
alle Freunde. Darin hast Du sich so sehr Zeit wer.
kommen. Du bist hier so sehr Zeit herzlich willkommen.
me. Hoffentlich ist bei Dir auch hier alles noch gesund.
Was für immer die Hauptsache ist. Hier bei Spelach
Willing Känning ist es bei uns ist alles noch immer.
Wir sind ja alle Tage doch mit uns Schappe. Nur
bei mir ist dann ab alle Tage noch hier. Das
hast Du wohl danken, was das alle so das ist. Es geht
alle Tage weiterhin rund, was morgen 4 Uhr hier
wird im 10 Uhr. Die Känning hat sich so in

du bist erst dann da Du heute mit hier ewest bist
abhinem verännet. Don hept se ok ne End bi an
de Schappe est. Se bist dan ok merke mit fening.
Ue bist na van Sommer al wal 5 bis 6 mal non
Jest west. Dann geht Don immer flott bi. Na
frägs Du an, wann dat grote Jest bi us int Dorp
is. Don wöll I Dann wal gerne to kommen. Dat
fient mi sehr. Dat Jest is op Sonndag denn 29 Juli,
un op Mandag denn 30 Juli. Also van Dage in
3 Woche denn besten Sonndag in Juli. Na wet ik
ok bes nich, wat dat mit de Grenze ist. Ue hept
in Osting 40 Hominen. Na mät I dann selber wetten,
wat U dor van däg. Bo is dat na, hast Du dat
dann überhaupt wal lesen. Ik hän mit Dinen Brief
gang got wrechte kommen. Na wüll ik dann Schlupf
machen. Bestell wälle Grüße an alle int Hus. Ebensso
an Maria un Willy. Na hat dit recht got gahn.
Un Schlupf mach wälle Grüße van Dinen Freund Gein!
Vater, Mutter, Onkel, tante un Regina hat ok herzlich
grüßen! Aufwiedersehn!

19.9 Slag bij Smolensk

19.9.1 Gevechtshandelingen

Voorafgaand aan de Duitse aanval lanceerden de Sovjets een tegenoffensief. Op zes juli vielen ze aan met 1500 tanks nabij Lepiel. Het werd een ramp omdat het offensief direct tegen de anti-tankverdediging van de Duitsers aanliep en de Sovjetkorpsen vrijwel werden weggevaagd. [\[15\]](#)

Op 10 juli begonnen de Duitsers met hun eigen offensief door de Legergroep Centrum. Guderian's 2^e pantsergroep begon aan een verrassingsaanval over de Dnjepr langs de zuidkant van Smolensk. Zijn troepen overliepen het zwakke 13e leger en op 13 juli was Guderian Mogilev gepasseerd waar meerdere Sovjetdivisies in de val kwamen te zitten. Zijn 29e infanteriedivisie bevond zich al op 18 km van Smolensk. Intussen was ook de 3^e pantsergroep van generaal Hermann Hoth aan de aanval langs de noordkant van Smolensk

begonnen en had op 20 juli een bruggenhoofd op de oostoever van de Dvina gevestigd dat ook Vitebsk bedreigde. Toen beide pantsergroepen naar het oosten bewogen liepen drie Sovjet-legereenheden het risico van omsingeling bij Smolensk. Vanaf 11 juli lanceerden de Sovjets een aantal tegenaanvallen. Het 19e en 20e leger sloegen toe bij Vitebsk, het 21e en de resten van het 3e leger vielen de zuidelijke flank van de 2^e pantsergroep bij Bobruisk aan.^[13]

Tegelijk openden andere Sovjeteenheden tegenaanvallen in de sectoren van de Duitse legergroepen Noord en Zuid. Dit was kennelijk onderdeel van een poging om het Sovjet-verdedigingsplan van voor de oorlog in te zetten. Hoewel de Duitsers hierdoor werden vertraagd waren de resultaten zo bescheiden dat het door de Duitsers nauwelijks herkend werd als een gecoördineerde grootschalige verdedigingspoging. Het Duitse offensief van Legergroep Centrum had er weinig last van en ging hierna gewoon verder.^[16] Terzelfder tijd bewoog de 3^e pantsergroep van Hoth naar het noorden en daarna naar het oosten, parallel aan Guderian's legers, en namen Polotsk en Vitebsk in. De 7e en 10^e pantserdivisie bereikten het gebied oost van Smolensk bij Jartsevo op 15 juli. Tegelijk trokken Guderian's 29e gemotoriseerde leger en de 17^e pantserdivisie Smolensk binnen en zuiverden het grootste deel van de stad, behalve de oostelijke voorsteden. Dit gebeurde in een week met zware huis-aan-huis gevechten wegens herhaalde pogingen van Lukin's ingesloten 16e leger om de stad te heroveren. Guderian verwachtte dat het offensief zou voortgaan richting Moskou als belangrijkste doel, en stuurde daarom de 10^e pantserdivisie naar de Desna rivier om aan de oostkant een bruggenhoofd te vestigen bij Jelnja (op het kaartje gespeld als Elnya), en zuiverde ook die plaats op de 20e. Dit vooruitgeschoven bruggenhoofd werd het centrum van het Jelnja Offensief, een van de eerste grootschalige tegenoffensieven van de Sovjets in deze oorlog.^[17] Dit bruggenhoofd bevond zich 50 km ten zuiden van de Dnjepr, dus een eind bij de ingesloten legers bij Smolensk vandaan. Op grond van besluiten van Hitler, bekendgemaakt op 14 juli, werd de belangrijkste inspanning van de *Wehrmacht* verschoven van een directe aanval op Moskou, naar het zuiden naar een omsingeling van Kiev in Oekraïne. Generaal von Bock wilde echter dat Guderian eerst naar het noorden ging om zich bij de pantsergroep van Hoth aan te sluiten en het verzet in Smolensk te breken.

Op 27 juli riep Fedor von Bock de generaals onder zijn bevel bijeen in zijn hoofdkwartier in Novy Borisov. Ook aanwezig was de opperbevelhebber Walther von Brauchitsch, hoofd van het *Oberkommando des Heeres (OKH)* van de *Wehrmacht*. De generaals moesten een memorandum

aanhoren, zonder gelegenheid tot spreken, waarin ze geïnstrueerd werden om Directief 33 van de Führer strikt op te volgen, dat ze onder geen beding mochten proberen verder naar Moskou op te rukken. In plaats daarvan luidde het bevel om zich te concentreren op zuivering van het inmiddels veroverde gebied, reparatie van het materiaal, aanvulling van de voorraden, en het rechte trekken van de frontlinie die op dat moment meer de vorm van een "S" had, na de succesvolle blitzkrieg van Hoth en Guderian. Na de vergadering waren Hoth en Guderian boos en gefrustreerd. Guderian schreef die avond in zijn verslag dat Hitler een plan prefereerde waarbij kleine vijandige groepen beetje bij beetje omsingeld en vernietigd moesten worden om zo de vijand te laten doodbloeden. Alle officieren die aan de bijeenkomst hadden deelgenomen waren van mening dat dit niet de juiste weg was. "Of het waar is of niet, het was deze vergadering waarvan sommigen zeiden dat dit het kritieke punt was waar het vertrouwen van de Wehrmachtleiding in Hitler een breuk opliep. Teruggekeerd op zijn post sprak Guderian met Hoth en Bock af om "de uitvoering van besluit 33 te vertragen" wat in feite betekende dat ze de orders van de Führer en het OKH openlijk trotseerden. Guderian stelde haastig een aanvalsplan op voor de troepen van hem en Hoth, dat op één augustus zou beginnen en bekend werd als het Roslavl-Novozybkov Offensief.

In het noorden bewoog de 3e pantsergroep een stuk langzamer dan de 2e ten zuiden van Smolensk. Het terrein was moerassig, de regen was nog steeds een probleem en de Sovjets vochten wanhopig om te ontsnappen uit de val die bezig was te ontstaan. Op 18 juli kwamen de voorhoedes van de twee Duitse pantsergroepen binnen 16 km van elkaar om het gat te sluiten. Timosjenko stelde de net gepromoveerde Konstantin Rokossovski aan om een legergroep te verzamelen die het gat open moest houden waardoor de situatie tijdelijk stabiliseerde. Een aantal Sovjeteenheden konden ontsnappen, die werden direct ingezet bij het openhouden van de doorgang. De Sovjets verplaatsten additionele troepen naar het gebied rond Smolensk, namelijk het 24^e, 28^e, 29^e en 30^e leger. Deze zouden direct na aankomst een zware tegenaanval tegen de Duitse troepen rond Smolensk uitvoeren, vanaf 21 juli. Dit legde een grote druk op de te veel uitgestrekte Duitse pantsergroepen die een groot gebied moesten beslaan. Slechte coördinatie en logistiek aan de kant van de Sovjets gaven de Duitsers gelegenheid zich succesvol te verdedigen tegen dit offensief terwijl ze voortgingen met de omsingeling te sluiten. De Sovjetaanvallen gingen door tot 30 juli toen de Duitsers de laatste afsloegen.

Op 27 juli slaagden de Duitse legers erin contact te maken en de saillant ten oosten van Smolensk te sluiten waarbij grote delen van het 16^e, 19^e en 20^e

leger werden ingesloten. Onder leiding van het 20e leger lukte het de Sovjettroepen een paar dagen later uit te breken, geholpen door een Sovjet-offensief langs de frontlijn bij Smolensk. Uiteindelijk werden 300.000 man gevangengenomen toen de omsingeling werd hersteld en de saillant geëlimineerd.

19.9.2 Na de slag

De Slag bij Smolensk was opnieuw een zware nederlaag voor de Sovjets in de openingsfase van Operatie Barbarossa. De overwinning van de Asmogendheden kwam echter niet tot stand zonder strategische gevolgen. Voor het eerst probeerden de Sovjets een gecoördineerde tegenaanval langs grote delen van het front uit te voeren, al werd dit een mislukking. Deze inspanning om tegenstand te bieden liet echter zien dat de Sovjets nog niet waren verslagen en dat de Blitzkrieg naar Moskou geen gemakkelijke taak ging worden. Hierdoor ontstond een verschil van mening tussen het Duitse opperbevel en de politieke leider(s). De leiders van de Generale Staf, Franz Halder en Walter von Brauchitsch, en commandanten aan het front als von Bock, Hoth en Guderian raadden het verspreiden van de Duitse gepantserde eenheden af en wilden zich direct op Moskou richten. Hitler herhaalde dat zowel Moskou als de strategische omsingelingen minder belangrijk waren, en beval een concentratie op economische doelen zoals Oekraïne, het Donetsbekken, de Kaukasus en tactische omsingelingen om de Sovjets verder te verzwakken. Als gevolg hiervan splitste het Duitse offensief zich in enkele delen wat leidde tot de slag bij Kiev en de slag bij Uman. Die resulteerden in Duitse overwinningen maar kostten hen ook tijd, mankracht en materieel, wat de Sovjets gelegenheid gaf de verdediging van Moskou voor te bereiden.

Ruim twee jaar later slaagden de Sovjets erin om het verloren gegane gebied te heroveren in de Slag bij Smolensk (1943) en daarna voort te gaan richting Polen en het oosten van Duitsland.

19.10 Russische krijgsgevangenen in en na WOII

19.10.1 Wikipedia: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Krijgsgevangenen>

Oost-Europeanen werden door de nazi's als een ondergeschikt ras beschouwd en daarom vaak (zeer) slecht behandeld en op grote schaal gebruikt voor dwangarbeid. Van de vijf miljoen krijgsgevangenen uit de Sovjet-Unie kwamen er ruim drie miljoen in Duitse gevangenschap om. Duitse krijgsgevangenen werden ook slecht behandeld in Sovjetgevangenschap; van de 3,1 miljoen gevangen genomen Duitsers kwamen 1,1 miljoen om het leven. Westelijke Geallieerde krijgsgevangenen daarentegen werden doorgaans redelijk tot goed behandeld. Amerikaanse en Engelse krijgsgevangenen vielen bijvoorbeeld niet onder het *Aktion Kugel-befehl*. Volgens dit bevel moesten ontsnapte officieren overgedragen worden aan de *Sicherheitsdienst* (SD) die ze vervolgens in concentratiekamp Mauthausen vermoordden. (Ed: een jaar Of 10 geleden was ik zelf in *Mauthausen* en heb ik o.a. enkele gruweldaden tegen Russen 'gezien'; bijvoorbeeld een Russische officier in de vrieskou naakt buiten zetten en telkens overgieten met koud water. Totdat de man dood was). Van tien Nederlandse officieren is bekend dat ze in het kader van *Aktion Kugel* vermoord zijn.

Van andere ontsnapte en weer aangehouden Amerikanen is bekend dat zij wel werden geëxecuteerd. Het bevel was afkomstig van Adolf Hitler.

Er zijn voorbeelden bekend van geallieerde troepen die Duitse gevangenen aan het einde van de oorlog slecht behandelden. Vaak kwam dit door frustratie van de bewaarders die het gevoel hadden het rotwerk op te moeten knappen, terwijl de rest Europa mocht bevrijden. Over het algemeen werden Duitse krijgsgevangenen echter goed behandeld.

19.10.2 Volkskrant, Teruggekeerde krijgsgevangenen wachtte de Goelag

'Geen stap achteruit' luidde het bevel van Stalin. Onder geen beding mochten de soldaten van het Rode Leger zich overgeven aan de vijand Samen met duizenden andere gevangen genomen soldaten van het Rode Leger werd Retoejev naar Smolensk overgebracht, een lange mars die aan honderden krijgsgevangenen het leven kostte. 'We werden bewaakt door Finnen die als beesten tekeer gingen. We kregen niets te eten en wie zich niet op de been kon houden werd ter plekke doodgeschoten', herinnert Retoejev zich. In Smolensk werden de krijgsgevangenen in goederenwagons gedreven. 'Er waren veel te weinig wagons. De mensen die er niet meer bij konden, hebben ze daar op het perron neergemaaid.'

De 'gelukkigen' die wel in de wagons pasten, kwamen in een kamp bij Polotsk terecht waar veruit de meesten van hen omkwamen door honger, dysenterie of tyfus. Ook Retoejev kreeg tyfus, maar hij kwam er weer bovenop en belandde uiteindelijk in een kamp in het Litouwse Kaunas, misschien wel de ergste plaats waar hij ooit is geweest.

De kapo's die de orde in het kamp moesten handhaven waren zo wreed, dat de gevangenen besloten één van hen te vermoorden. 'De Duitsers hebben zijn lijk nooit gevonden, maar ze begrepen natuurlijk wel dat wij hem hadden vermoord. Ze lieten ons allemaal aantreden op de binnenplaats en pikten er honderd man uit die als vergelding geëxecuteerd zouden worden, om de vijf man één. Maar om de een of andere reden bedachten ze zich en begonnen ze vanuit de wachttorens op ons te schieten.'

Tweehonderd gevangenen kwamen in het bloedbad om, de rest werd doorgestuurd naar concentratiekampen in Duitsland. Ruim anderhalf jaar zat Retoejev in een kamp voor Russische krijgsgevangenen bij Dachau. Maar hij had geluk: hij werd overgeplaatst naar Mosburg-7A, een 'show-kamp' aldus Retoejev.

Een paar weken voor het einde van de oorlog ontsnapte Retoejev met een groepje andere Russen uit het kamp en sloot zich aan bij het oprukkende Amerikaanse Tiende Leger. Zo kwam hij een paar weken later aan bij Mosburg. 'Het was prachtig te zien hoe de Amerikanen de Amerikaanse krijgsgevangenen begroetten. Ze droegen hen op handen', zegt Retoejev mijmerend.

De ontvangst die hem ten deel viel was heel anders. 'Toen wij de pontonbrug over de Oder overstaken en de Sovjet-sector binnenreden, werden we uitgeoeld. Ik was er kapot van. Na vier jaar krijgsgevangenschap was ik bij mijn eigen mensen terug en zij maakten mij uit voor verrader, overloper en fascist'

Retoejev kwam meteen weer achter het prikkeldraad terecht. Hij mocht niet naar huis, maar werd op transport gesteld naar Donetsk. Daar werd hij tewerk gesteld in een kolenmijn (**Ed: Andrej ook!**). Hij was geen gevangene, maar ook geen vrij burger: hij mocht nergens heen. Pas in 1968 kreeg hij zijn papieren en kon hij voor het eerst een bezoek brengen aan zijn familie in Moskou.

die geen enkele smet droegen. Zowel de eersten als de laatsten werden naar het Hoge Noorden, Siberië en andere fatale oorden gestuurd.'

De Tataar Fatych Sjaerdoelin werd na drie jaar Duitse gevangenschap meteen doorgestuurd naar Magadan, een van de beruchtste plaatsen uit de Goelag. Ruim een maand deed de goederentrein erover om in Nachodka te komen. Vandaar ging het per schip naar Magadan. 'De haaien zwommen achter ons aan'. De afstand van Moskou naar Kolyma bedroeg ongeveer 10.000 km; eerst 6500 km met de trein naar Wladiwostok, dan 2000 km met de boot naar Magadan en tenslotte nog zo'n 1000 km lopen (?.)

Zeker een derde van de gevangenen kwam tijdens de overtocht om. De lijken gingen overboord. Na acht jaar werken in de goudmijnen van Kolyma mocht hij terug naar Moskou, waar zijn gezin woonde. Zij wisten niet beter dan dat hij omgekomen was in de oorlog.

Gennadi Sergejev belandde uiteindelijk ook in de Goelag, precies zoals hem was voorspeld nadat hij door de Britten uit het concentratiekamp Stalag X-b was bevrijd. 'Alle Russische krijgsgevangenen die terug wilden naar huis, moesten in het opvangkamp in Seedorf voor een commissie van de geallieerden verschijnen. De Franse officier waarschuwde mij toen dat ik veroordeeld zou worden bij terugkeer in de Sovjet-Unie. De Brit zei dat ik tien jaar zou krijgen

en de Amerikaan was het somberst. Volgens hem zouden we allemaal de kogel krijgen. Maar ik zei dat ik toch terug wilde naar mijn vaderland', vertelt Sergejev (81).

Zodra hij in de Sovjet-sector aankwam werd hij gevangen genomen, verhoord door agenten van de Smersj (afkorting voor 'Dood aan de spionnen', de contra-spionageafdeling van het Rode Leger) en op transport gesteld naar, vermoedt hij, de Goelag.

Hij ontsnapte aanvankelijk aan het kamp doordat hij onderweg naar de Sovjet-Unie doodziek werd. Maar in 1948 kwamen de mannen van Stalins geheime politie hem alsnog ophalen, in Moskou.

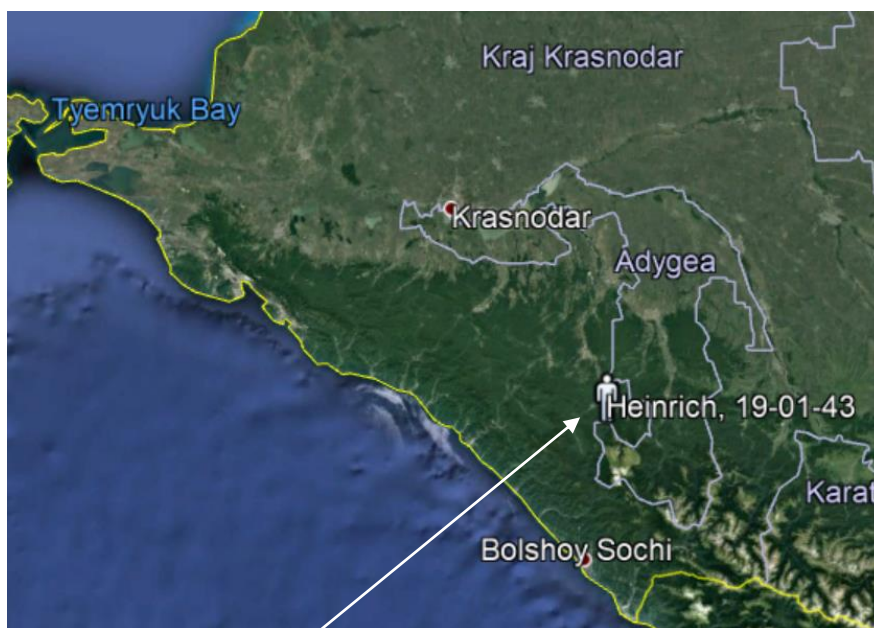
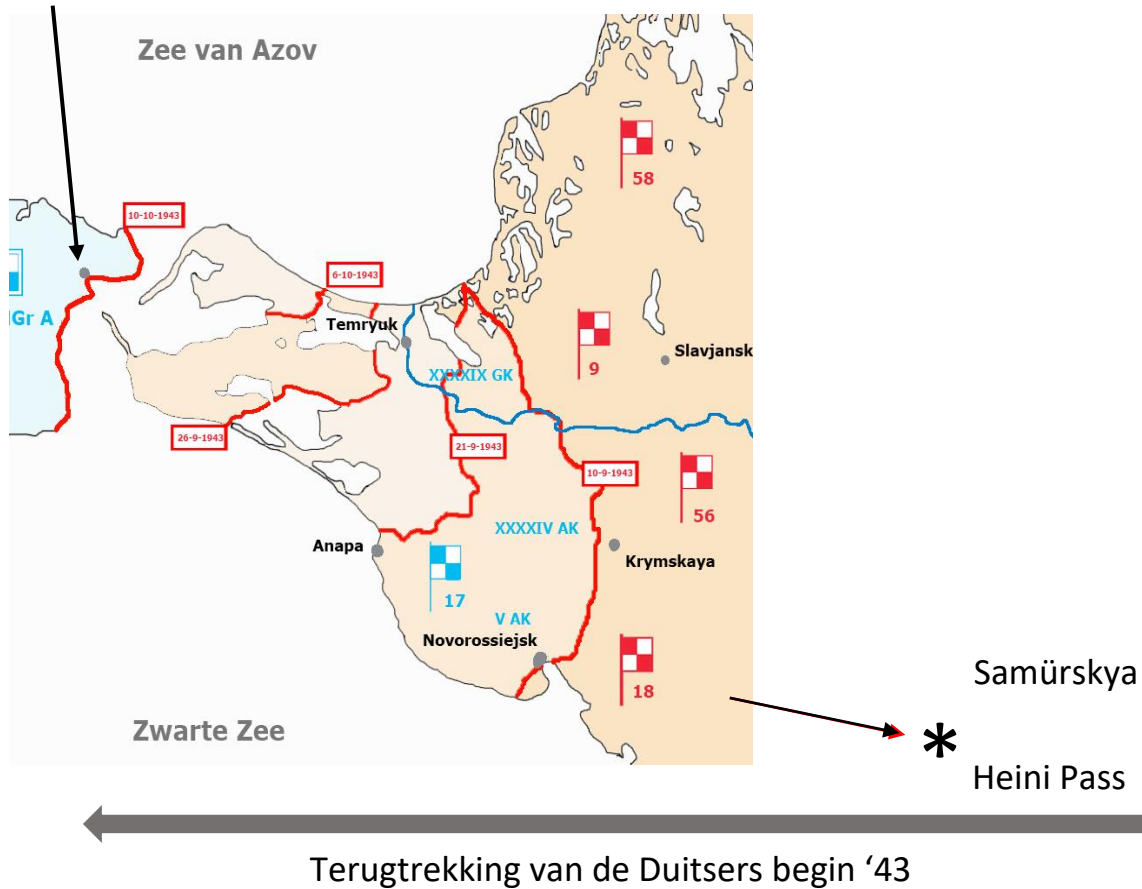
Van de tien jaar die hij kreeg wegens 'landverraad', zat hij er bijna vier uit in een *sjarasjka*, een 'luxe-gevangenis' waar hij samen met gevangengenomen Duitse en Finse geleerden gedwongen wetenschappelijk onderzoek moest doen voor de Sovjetautoriteiten. Maar eind 1951 werd hij plotseling uit dit 'paradijs' overgeplaatst naar een strafdok in Vorkoeta. 'Ik was weer terug in de hel.' (Ed: 1800 km NO van Moskou, in de hoek van Barents-zee en Oeral)

M
Moskou

19.11 Plaats waar Heini Pass '43 gesneuveld is

Kertsj

Heini sneuvelde hier, 60 km N van Sochi

19.12 Twee Partizanen in Silvolde

Toen Old Sillevold gevraagd werd uit te zoeken waar de schuilplek van de Russen geweest zou kunnen zijn, dachten we in eerste instantie aan Witteveen op de Markt. De schuilplek moet dicht bij een kerk geweest zijn en Witteveen is dicht bij beide kerken in Silvolde. Witteveen had een geheime schuilplaats, een dubbele muur tussen zijn winkel en de woonkamer. De schuilplaats is alleen via de vloer van de bovenverdieping te bereiken. Er circuleren foto's van maar ik wilde de schuilplaats zelf ook wel eens zien en ben naar de huidige bewoner van Markt 8 gegaan om dat te vragen. Helaas was dat niet mogelijk om de schuilplaats te bekijken, de toegang is nu afgedekt met laminaat. Hij wist niets over Russen in de oorlog maar dat zegt nog niet zo veel omdat hij erPas kort woont.

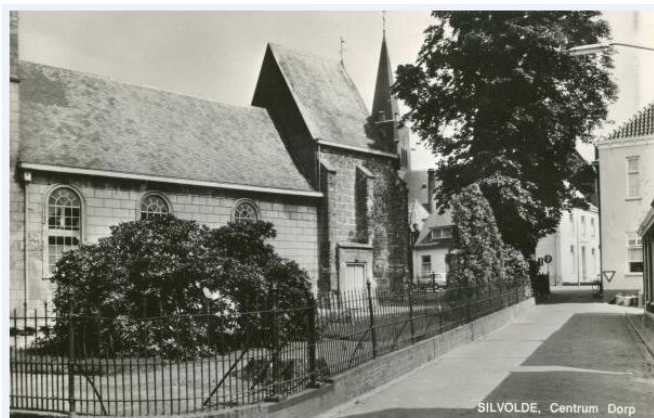
Als tweede optie ben ik met onze dorpsfotograaf Hidde Fischer gaan praten. Hidde is al op leeftijd en heeft zijn hele leven in Silvolde gewoond, dus wist hij misschien iets over de Russen? Helaas, ook hij had nooit iets over verstopte Russen gehoord. Hij had geen foto's van de schuilplaats bij Witteveen maar kende die wel.

In het boekje "Silvolde aan een ramp ontsnapt - 13-06-1943" door Maarten Koudijs vertelt Jan Belterman hoe hij samen met zijn broer Ben en Chiel Kunst een Engelse piloot naar dokter Ris aan de Ultseweg in Silvolde brengt. De piloot is met zijn vliegtuig vlak achter hun huis neergestort. Er blijkt een verband te bestaan met het Russenverhaal. Ed Mijnen herkent de naam Belterman uit de verhalen van zijn vader en ontdekt zo dat het waarschijnlijk de familie Belterman was die de Russen aan het einde van de oorlog heeft verstopt.

Andre Tangelder vond via zijn database het huis waar de familie Belterman in de oorlog woonde: Silvolde B21, later omgenummerd naar Kerkenstraat 9. Dit is pal naast de NH Kerk in Silvolde.

Volgnummer	SILVOLDE B 21		Familie relatie	Geboortedatum	Geboorteplaats	Burg. staat	Goded.	Beroep	Datum vestiging en vorige woonplaats	Datum vertrek en nieuwe woonplaats	Overleden
	Naam	Voornamen									
1	Belterman	Bernardus Johannes	h	26.10.1897	Gendringen	H	RK	chauffeur			
2	Jansen	Johanna Everdina	v	24.08.1896	Doesburg	H	RK				
3	Belterman	Johannes Bernardus	z	24.04.1923	Wisch		RK				
4	-	Bernardus Johannes	z	03.12.1925	Wisch		RK				
5	-	Petrus Antonius Bernardus	z	12.10.1938	Wisch		RK				
6	Huing	Josef	nv	19.07.1904	Bocholt		RK	zadelmaker (o)	30.07.1934 B 395	03.11.1934 Duitsland	

Bevolkingsregister ten tijde van de tweede wereldoorlog.

Een foto van de Kerkenstraat waarop rechts nog net de muur van Kerkenstraat 9-11 te zien is. Mijn nicht Hermien van der Tol bevestigde dat de familie Belterman in de oorlog in het linker deel van dat langwerpige huis woonde. Het huis is helaas afgebroken.

Hermien van der Tol

- was aan einde van de oorlog een jaar of 10
- woonde op de Markt, dus aan de andere kant van de NH Kerk
- kende de familie Belterman goed, de jongens van Belterman waren ca. 10 jr ouder dan zij
- haar vader Bertus Pierik was bevriend met Belterman sr.
- als het verzetsblaadje aan huis gebracht werd (ze hadden een winkel) dan was Hermien verbaasd dat de bezorger zo maar door liep de woonkamer in
- vertelde dat na het bombardement op kasteel Schuilenburg (hemelsbreed een kilometer van haar huis) de gewonde Duitse soldaten naar het Klooster in Silvolde gebracht werden om verzorgd te worden
- Hermien had echter nooit iets gehoord over de Russen
- waarschijnlijk moet Ome Bertus het wel geweten hebben, na de oorlog

Om meer te weten te komen over de Kerkenstraat tijdens de oorlog ben ik met Ria van Raaij gaan praten.

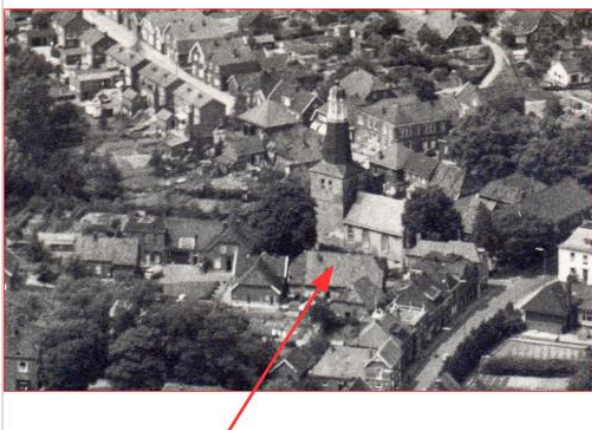
Ria van Raaij:

- was ook ca. 10 jaar oud aan einde van de oorlog
- woonde toen aan de Kerkenstraat schuin tegenover het huis van de familie Belterman
- ook dat huis is in de jaren '70 afgebroken, ze woont nu één huis verder in dezelfde straat
- ze wist dat Belterman sr. een fret had en regelmatig ging stropen
- Ria kende het verhaal van de Russen wel
- over de Russen zelf kon ze geen details vertellen
- wel wist ze dat eerst het plan was om ze naar klooster Slangenburg te brengen, maar dat bleek te riskant, er reden Duitse tanks, ze durfden de weg Doetinchem-Varsseveld niet over te steken.
- het dubbel woonhuis Kerkenstraat 9-11 (Elim?) kon ze zich nog goed herinneren.
- aan de andere kant woonde van der Zande.

Na enig zoeken hebben we de kleinkinderen van Bernhard Belterman sr. gevonden.

Leo en Lucie zijn de kinderen van Jan Belterman, de oudste zoon van Bernhard sr.

Bernhard sr. werkte op de Holtplaats (houtzagerij Kemperman in Silvolde). De familie woonde in de oorlog inderdaad op nummer B21, later Kerkenstraat 9, pal naast de NH Kerk in Silvolde.

Luchtfoto van de situatie rond de NH Kerk in Silvolde, ca. 1965. Kerkenstraat 9 is de rechterhelft van het brede huis voor de kerk. Hier moet dus de zolder geweest zijn waar de Russen een aantal maanden ondergedoken waren.

Bernhard Belterman was bekend als stroper en had een fret voor de jacht op konijnen. Hij ging regelmatig naar het

bos tussen Gaanderen en Doetinchem om konijnen te vangen. Hij heeft daar eind 1944 de twee Russische vluchtelingen /onderduikers /partizanen Andrej en Sasja ontdekt en mee naar huis genomen om ze voor de Duitsers te verbergen.

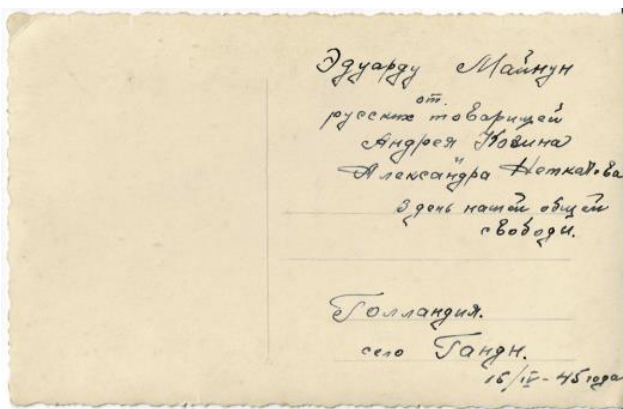
Op een tekening van Andrej, in het bezit van Ed Mijnen, lopen de twee partizanen achter een derde persoon met hoed richting Silvolde. Hoogstwaarschijnlijk is dit stroper Bernard Belterman, Bernard droeg altijd een hoed.

Leo en Lucie hebben dezelfde foto die ook in het bezit is van Ed Mijnen:

Staand vlnr: Bernhard Belterman jr. (jongere broer van Jan) en zijn vader Bernhard Belterman sr.
Zittend vlnr: Sasja en Andrej

Op de achterzijde van de foto staat een Russische handgeschreven tekst, maar een andere dan op de foto van Ed Mijnen, met bijna dezelfde datum: 15 april 1945.

Jan Belterman, de vader van Leo en Lucie, was tijdens de oorlog dwangarbeider, net als de vader van Ed Mijnen, maar dan in Berlijn. Hij was niet in Silvolde toen de Russen ondergedoken waren en bij de bevrijding.

19.13 Briefkaart van Andrej en Sasjka (Alex)

Aleksander = Sasjka = Alex (Alla)

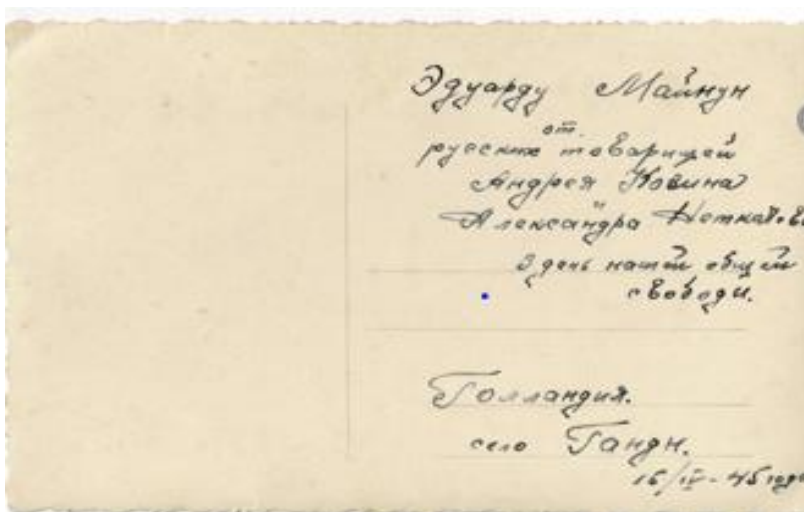
briefkaart

h vlnr: Achter: Viktor, Andrej Kozin, Sasjka
Voor : Eed Mijnen, Marius Muller

vlnr: —————→
achter: Bernhard Belterman jr. en Bernhard Belt. Sr.
Voor : Sasjka en Andrej Kozin

Eduard Mijnen

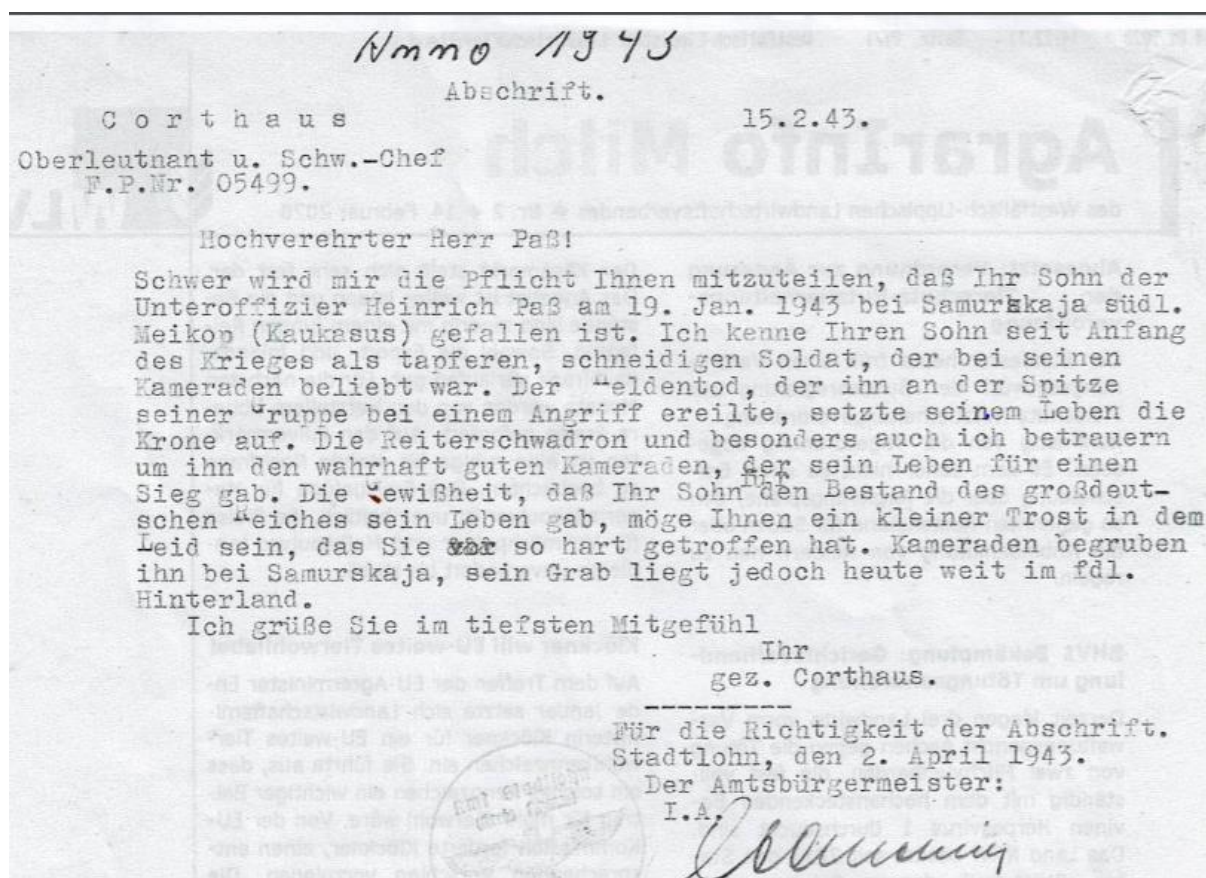
Van Russische kameraden
Andrej Kozin
Aleksander Netkalov

Op de dag van onze vrijheid

Holland, Gaanderen,

16 april, 1945

19.14 Verklaring dood Heini in de Kaukasus 1943

19.15 Verklaring Rode Kruis over Franz

 DEUTSCHES ROTES KREUZ
IN DER BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND
SUCHDIENST MÜNCHEN

DRK-SUCHDIENST 8 MÜNCHEN 40 INFANTERIESTRASSE 7a

Herrn
Bernhard Pass

Oeding
Fresenhorst 16
Kr. Ahaus

Franz

L I UNSER ZEICHEN: N 4 a 11 TAG: 18. Juni 1974
(AM ANTWORTSCHREIBEN NICHT VERGESSEN)

Betr.: Ihr Suchantrag nach
Franz P a s s , geb. 3.10.1911 in Oeding

Sehr geehrter Herr Pass,

im Rahmen unserer Nachforschungen wurden alle uns zugegangenen Angaben und Informationen über das Schicksal Ihres Angehörigen überprüft. Über die individuellen Ermittlungen hinaus haben wir besonders die Möglichkeit untersucht, ob der Verschollene in Gefangenschaft geraten sein könnte. Dabei ist den Kampfhandlungen, bei denen Ihr Angehöriger und weitere Soldaten der gleichen militärischen Einheit vermißt wurden, genau nachgegangen worden. Das Ergebnis ist in einem Gutachten festgehalten, das Ihnen Aufschluß über unsere Nachforschungen und Einblick in die für den Verschollenen entscheidend gewordene Phase des Kriegsgeschehens gibt.

Wird am Ende der Darstellung auch der Schluß gezogen, daß Ihr Angehöriger zu den Opfern des 2. Weltkrieges gezählt werden muß, hoffen wir dennoch, Sie durch die Bekanntgabe des Nachforschungsergebnisses von jahrelang ertragener Ungewißheit zu befreien.

Der Verschollene wird nach unseren Unterlagen noch gesucht von
. / .

Wir dürfen an Sie die Bitte richten, dem/der/den Suchenden von dem Gutachten Kenntnis zu geben.

Für Ihre freundliche Mithilfe bedanken wir uns herzlich.

Mit vorzüglicher Hochachtung

M. Heinrich
M. Heinrich
Direktor

Anlage:
1 Gutachten
1 Empfangsbestätigung
1 Merkblatt

FERNRUF: SAMMEL-NR. (089) 18 80 31 - FERNSCHREIBER: 06 29 67 - POSTSCHECK: MÜNCHEN 801 05
BANKEN: LANDESZENTRALBANK MÜNCHEN KTO. 700 019 14 - BAYER. VEREINSBANK MÜNCHEN, ZWEIFST. AM NORDBAD, KTO. 330 181

XII.69

DEUTSCHES ROTES KREUZ

IN DER BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND

SUCHDIENST MÜNCHEN

8000 MÜNCHEN 43, INFANTERIESTRASSE 7a

GUTACHTEN

Über das Schicksal des Verschollenen
Franz P a s s , geb. 3.10.11

Truppenteil: Grenadier-Regiment 474
der 258. Infanterie-Division
Vermist seit 13. März 1944
DRK-Verschollenen-Bildliste Band BU, Seite 589

Ausgangspunkt für die Nachforschungen waren die dem Suchantrag entnommenen Angaben, die in die Verschollenen-Bildlisten aufgenommen wurden. Damit sind alle erreichbaren Heimkehrer aus Krieg und Gefangenschaft befragt worden, von denen angenommen werden konnte, daß sie mit dem Verschollenen zuletzt zusammengewesen sind. Diese Befragungen fanden sowohl in der Bundesrepublik als auch in Österreich und anderen Nachbarländern Deutschlands statt.

Ferner sind von anderen Stellen, die Unterlagen über die Verluste im 2. Weltkrieg besitzen, Informationen eingeholt worden. In erster Linie handelt es sich hierbei um das Internationale Komitee vom Roten Kreuz in Genf, die Deutsche Dienststelle für die Benachrichtigung der nächsten Angehörigen von Gefallenen der ehemaligen deutschen Wehrmacht in Berlin und die Heimatorts-karteien.

Über diese individuellen Ermittlungen hinaus wurde die Frage geprüft, ob der Verschollene in Gefangenschaft geraten sein konnte. Dabei wurden die Kampfhandlungen, an denen er zuletzt teilgenommen hat, rekonstruiert. Als Unterlage dienten dem DRK-Suchdienst Angaben über Kameraden, die der gleichen Einheit angehört hatten und zum selben Zeitpunkt und am selben Einsatzort verschollen sind, Heimkehrerberichte, Schilderungen von Kampfhandlungen, Kriegstagebücher sowie Heeres- und Spezialland-karten.

Das Ergebnis aller Nachforschungen führte zu dem Schluß, daß

Franz P a s s

mit hoher Wahrscheinlichkeit am 13. März 1944 bei den Kämpfen im Raum Winnitz gefallen ist.

Blatt 2
(4317 25)

Zur Begründung wird ausgeführt:

Am 4. März 1944 waren starke sowjetische Verbände in der West-Ukraine, 200 Kilometer ostwärts Lemberg bei Schepetowka nach Süden in Richtung Proskurov zum Bug sowie einen Tag später 150 Kilometer südostwärts von Winniza aus dem Raum Swenigorodka auf Uman vorgestoßen.

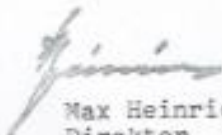
Anfang März war die dem deutschen XXXXVI. (46.) Panzerkorps unterstellte 254. Infanterie-Division in einem 30 Kilometer langen Abschnitt ostwärts von Winniza eingesetzt, als das in einem Stützpunkt nördlich Uman stehende Püsilier-Bataillon 254 am 9. März bei Wlaschin von sowjetischen Einheiten nahezu aufgerieben wurde; Uman ging einen Tag danach verloren. Zwei Tage später trat der Gegner auch aus dem Raum Morosowka - Pogrebischtsche zur Offensive nach Südwesten in Richtung Winniza an und verwickelte die Grenadier-Regimenter 454 und 474 bei den Orten Napadowka, Rossosze und Skita in heftige Kämpfe, die nach dem Verlust von Lipowiec am 12. März zum Rückzug an Winniza vorbei auf Shmerinka zwangen. Südostwärts davon war das Grenadier-Regiment 484 zur gleichen Zeit in den Bergstellungen bei Oratow starken Panzerangriffen ausgesetzt, die sich bis Skibia, Swiniarnia und Tiahun ausweiteten. Besonders hartnäckig wurde um den Bahnhof an der Strecke Uman - Lipowiec bei Oratowo gekämpft. Nach mehrtägigen Gefechten wichen die deutschen Verteidiger über den Sob-Fluß bei Ilince in Richtung Nemirow und über den Bug nach Schpikow und Iwankowzy aus, wo sie am 17. März Stellungen bezogen. Trotz mehrerer deutscher Gegenangriffe mußte der Flugplatz bei Winniza geräumt werden, so daß die Stadt von allen Seiten eingeschlossen war. Das Versorgungs-Regiment 254 geriet beim Übergang über den Dnjestr bei Mogilew (Mohylow), 95 km südostwärts von Kamez Podolsk, sowie im Raum Czernijowce - Beresowka in einen sowjetischen Panzerangriff aus Richtung Jampol, der die deutschen Kompanien bis zum 18. März völlig versprengte. Die Städte Shmerinka, Bailow und Bar konnten wegen des schnellen Nachdrängens des sowjetischen 18. Korps, nur wenige Stunden verteidigt werden und fielen in die Hand der Roten Armee.

Seit diesen Kämpfen werden zahlreiche Soldaten der 254. Infanterie-Division, darunter auch der Verschollene, vermißt. Für einige von ihnen liegen Heimkehreraussagen vor, daß sie gefallen sind. Viele aber haben in den Wäldern und den tiefen Tälern des bergigen Geländes oder bei Ortskämpfen den Tod gefunden, ohne daß es von Überlebenden Kameraden bemerkt wurde. Auch Sanitätsfahrzeuge und Verbandspunkte erreichte das Feuer von Panzern und Artillerie.

Es gibt keinen Hinweis dafür, daß der Verschollene in Gefangenschaft geriet. Er wurde auch später in keinem Kriegsgefangenenlager gesehen. Alle Feststellungen zwingen zu der Schlußfolgerung, daß er bei diesen Kämpfen gefallen ist.

München, den 21. März 1974

Max Heinrich
Direktor

19.16 Diverse door Eed bewaarde documenten

Brief van de familie Pass

Wai geht es denn den Eltern noch
 rund der Oma. Deine Eltern wollen
 uns ja immer noch mal besuchen
 kommen. Sie können vor hier so
 frei über die Grenze kommen.
 Wenn sie uns schreiben würden
 warum sie bei Holländeren wohnen
 warum können wir sie doch noch
 besuchen, als Markbay od. Sonntag
 wofür ich uns ganz egal. Also über,
 liegt es sich mal. - Ich es bei
 Eitel mit so trocken, hier liegt es
 an Regen, sonst steht dies jetzt alles
 noch wohl gut. Die Arbeit können
 wir jetzt noch nachkommen, wir
 haben jetzt schon 4 von den Kindern
 aus der Schule mitgebracht. - Maria

gibst mir zur Hilfe. Im vorigen
 Sommer, haben wir eine Prüfung gehabt.
 Das hat noch mal wieder viel Arbeit
 gekostet, aber jetzt haben wir ja
 alles fertig. Sonst war ich Eitel
 nicht viel mehr zu sagen.
 Nachdem alles für die von H. Genast
 in der fingen Arbeit.
 Die Eltern sind herzlich willkommen.
 Besucht aber dann bitte auf.
 Mein kind liegt. gegew. 31
 von Familie Pass. Linnig

Arbeitsausweis van Eed voor de bouw
 van Westwall in de regio Doesberg

Kwitantie voor de inname van geld
 (D.M.8.= 8 mark?) aan de grens bij
 Oeding van 24-3-51 de met opmerking :
 "... volgens zijn verklaring wil hij niet voor
 verrader spelen en wil daarom de persoon
 niet noemen die hem het Nederlandse in
 het Duits geld heeft gewisseld"

(Voor belanghebbende)

Inspectie der
 Invoerrechten en Accijnzen
 Winkersgth.

KWITANTIE
 bedoeld in onderdeel 5 van de aanwijzing van
 den Minister van Financiën dd. 28 April 1948 No. 322

De ondergetekende Takkenhof - Grenskomis
 (naam, voornamen, rang en functie van den ambtenaar) verklaart, met goedvinden
 van belanghebbende, ontvangen te hebben van
 naam en voornamen Mijnen - Herman - Lodewijk
 straat Cosseld 106. Gen. Doetinchem.
 woonplaats Cosseld.
 geboortedatum/plaats en paspoortnr. 18-januari 1925.
 naam van de bankrekening en nummer postgirorekening
 geldsoort en bedrag van de betaalmiddelen fl. 8.-
 welk bedrag ingevolge het Devisenbesluit 1945, de Devisenreisbeschikking 1945,
 de Devisenreisbeschikking Binnenschepvaart en de hierop gegronde voorschriften niet
 uit Nederland mag worden uitgevoerd. De ingehouden betaalmiddelen zullen,
 ten gunste van de belanghebbende, worden opgezonden naar De Nederlandsche Bank N.V.,
 Kantoor Devisenvergunningen, Damstraat 13-23 te Amsterdam.

Kotten de 24-3- 1951
 DE AMBTENAAR

met het bovenstaande akkoord
 (te ondertekenen door belanghebbende)
H. E. Mijnen

Ruimte voor nadere bijzonderheden in te vullen door den ambtenaar
Geld gewisseld in Winkersgth., doch volgens
zijn verklaring wil hij niet voor verrader spelen
en wil daarom de persoon niet noemen die hem
het Nederlandse in het Duits geld heeft
gewisseld.

Oeding den 8. 7. 1951

Lieber Freund Ed,

Empfange zu nächst die herzlichsten
Grüße von Deinem Freund Hinni. Ich habe
vor 10 Tagen Deinen lieben Brief erhalten.
Ich habe mich sehr darüber ge-
freut.

Mich hat es sehr gefreut, daß es Dir
hier bei uns so gut gefallen hat.

Das gibt es auch noch. Dafür sind
wir ja auch alle gute Freunde.

Darum kannst Du auch zu jeder Zeit
wieder kommen. Du bist hier zu jeder
Zeit herzlich willkommen.

Hoffentlich sind bei Dir zu Hause
alle noch gesund. Was ja immer die
Hauptsache ist. Hier bei Spolert-Schmitz,
Willing und Kinning und auch bei
uns (Terndrup) sind alle noch
munter. Wir sind alle Tage am arbei-
ten mit einer neuen Schöne. Nebenbei
müssen wir alle Tage auch noch Feu
machen. Du kannst Dir denken was
alle Tage zu tun ist. Es geht alle Tage
schlimm rund, von morgens 4 Uhr
bis abends um 10 Uhr wird gearbeitet.
Auch bei Kinning hat sich in letzter
Zeit, seit dem Du hier gewesen bist

viel verändert. Sie haben auch ein
neues Stück an der Scheune gebaut. Sie
sind damit noch nicht fertig.
Wir sind diesen Sommer schon 5-6
mal zu einem Fest gewesen. Dann
geht immer schnell zum Tanzen.
Nun willst Du gern wissen, wann
das große Fest bei uns im Dorf ist?
dann möchtest Du gerne nach uns kommen.
Das freut mich aber sehr. Das Fest ist
am Sonntag, den 29. Juli und am Montag
den 30. Juli. Also heute in 3 Wochen, den
letzten Sonntag im Juli. Ich weiß nur
nicht, wie das mit der Grenze ist.
Wir haben in Oeding 40 Zollbeamte. Jetzt
muß Du aber wissen, wie Du darüber
denkst. Dann ist das so, kannst Du den
Brief überhaupt noch lesen. Ich konnte
deinen Brief noch sehr gut lesen. Nun möchte
ich dann Schluß machen. Bestelle viele
Grüße an alle zu Hause. Ebenso an
Hans und Willy. Nun laß es Dir recht gut
gehen. Zum Schluß noch noch viele Grüsse
von einem Freund Heini!
Auch noch viele Grüsse von Vater, Mutter,
Onkel, Tante, auch Regina läßt herzlich
Grüßen.
Auf wieder sehen!
Herzliche Grüsse von Wilhelm Pöf
Hoffentlich kannst Du diesen Brief lesen.
Bis bald.

19.17 Verslag van telefoongesprek met Willy Pass

Willy Pass 10/2/20

Dieses dient zu deiner Organisation
Lieber Edh.

Schmitz - Spolert (Nachbar) unbekannt?
Killing - Schmitz (Nachbar) wohnte Dith. Spuchung
Terschlose (Nachbar) wohnte Marius Müller
Paps Kanning wohnte Edh. Mynen

Bild Nr 11 = Familie Terschlose
v. l. n. r. hinten Tante Dora Heini Onkel Josef.
v. l. n. r. mitte Mutter Luise Vater Bernhard
v. l. n. r. unten Tochter Lusi und Regina

Bild Nr 7 = Regina Terschlose

Bild Nr. 6 = Regina Terschlose

Schöne Grüße von Wilhelm Paps

hoffentlich kommt Du mit
diesem Unterlegen ein bisschen weiter.

19.18 Andere brieven

19.18.1 Brief Frau Pass, 1959

Erving v. 24. Mai 1959.

Lieber Ervart u. Familie!

Ernst kann ich dazu, fünf ein paar Zeilen zu schreiben.
 Mir geht es alle noch gut, mit
 mir kaffee dasselbe von Euch.
 Ich möchte mir zuerst, meine
 heiligen Glückwünsche aussprechen
 für glücklichen Geburt eines kleinen
 Sohnes. Mir bist die W. E. E. ja
 schon Papa von 2 Jungen, dann
 kannst Du Dich ja rechtzeitig in
 den Fußstapfen sehen, Deine Frau
 hätte auf sich selbst sorgen müssen,
 aber vielleicht ein andermal.

Wie geht es denn den Eltern noch
 mit der Oma. Deine Eltern wollen
 uns ja immer noch mal besuchen
 kommen. Sie können von hier so
 frei über die Grenze kommen.
 Wenn sie uns schreiben sollten
 warum sie bei Hollsteiger waren
 warum könnten wir sie doch noch
 abholen, ob Montag od. Sonntag
 was ich uns ganz egal. Also über-
 lebe es euch mal. - Ist es bei
 Euch viel so trocken, hier fällt es
 von Regen, sonst steht bis jetzt alles
 noch wohl gut. Die Tobias können
 wir jetzt noch nachkommen, wir
 haben jetzt schon 4 von den Kindern
 mit der Ofen und Gekochte in. Hier

haben wir zur Ofen. Im vorigen
 Sommer, haben wir ein Ofen gebaut.
 Das hat noch mal wieder viel Arbeit.
 Ich habe, aber jetzt haben wir ja
 uns alles fertig. Sonst war ich Euch
 nicht viel mehr zum sagen.
 Natürlich alles Gute für den K. J. J.
 u. die jungen Brüder.
 Die Eltern sind herzlich Willkommen.
 schreibt aber dann bitte auf.

Mit Liebe, geg. 31
 von
 Hansi G. J. J.

19.18.2 Brief Heini Terschluse 1951

Cestling, den 8. 7. 1951

Lieber Freund Ed!

Empfangenue konächt de herzlichsten Grüsse van
Dinen Freund Heini. Erhel vön 10 Dage Dinen lieben
Brief. Gep mi sehr danäcker efrent. Mi hief es sehr
gefrent, dat es Di hie es got gefallen hief. Don
gief es ah mihs. Danfär bär wi ja ah achloftlich
alle Freunde. Wann es hief Du noch 4-5 jät. Lit wir.
kommen. Du hief hie 3-4 jät Lit herzlich willkom-
men. Hoffentlich is bi Di ant hus alles nach gesund.
Wat ja immer de Hauptbrake is. Gies bi Spacht
Uellling Wänning na ah bi us is alles nach munter.
Ue bint na alle Dage doch mit uns Schappe. Neuen-
bi mit uns dann ah alle Dage nach hies. Dann
hief Di noch denken, wat der alle se der is. Es geht
alle Dage achloftlich munt, van morgens 4 Uer bis
overs im 10 Uer. Bi Wänning hief sich ah in

de Lit sich den ah Du hie mit hie ewest hie
achloftlich verännt. Don hief es ah ne End bi an
de Schappe est. Se bint der ah merke mit fering.
Ue bint na van Sommer ah wal 5 bis 6 mal von
Fest west. Dann geht Don immer flakt bi. Na
frägs Du in, wann dat grote Fest bi us int Dong
is. Don wöll I dann wal gerne to kommen. Doch
frent mi sehr. Dat Fest is op Sonntag denn 29 Juli,
un op Montag denn 30 Juli. Also van Dage in
3 Uche denn besten Sonntag in Juli. Na mit ih
ah bles nich, dat dat mit de Grenze ist. Ue hief
in Cestling 40 Konnen. Na mit I dann selber wetten,
wat U der van däg. Bo is dat na, hief Du dat
dann überhaupt wal lesen. Ih kan mit Dinen Brief
gang got wrechte kommen. Na will ih dann Schloft
machen. Bestell wälle Grüsse an alle int hus. Ebenso
an Maria un Uelly. Na hat dit recht got gahn.
Von Schloft nach wälle Grüsse van Dinen Freund Heini!
Vader, Mutter, Odel, tante un Regina hat ah herzlich
grüßen! Aufwiedersehen!

19.19 Foto's van de fam. Pass

Alis

Pa

Alis
Felix
Bier
Alwies

Heinrich

Franz †

19.20 Foto's Doetinchem

1939: Asperges in de Terborgseweg bij brug over de Bielheimerbeek bij De Pol,

Na bombardement maart 1945

19.21 Familie Mijnen

1953: Eed en Bertha

1957: Eddy en Jan Willem

1958: vier generaties Mijnen op de bank:
Vlnr: Eed, Oepoe, Eddie , opa

1963 vlnr: Eddie, Everdien, Sietse, Tonnie

1984: Ed in de Alpen

1986: Anja en Ed

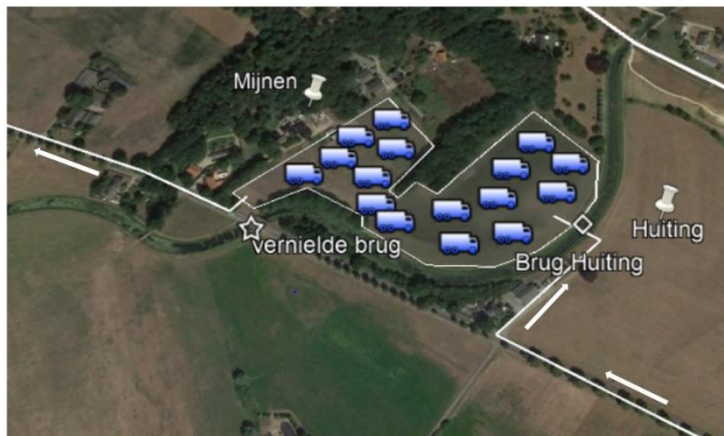

Links: Tonnie met vrouw en kinderen
Rechts: Ed met vrouw en kinderen

2003

Bertha en Eed bij hun 50 jarige Huwelijk

Bevrijdingsroute Canadezen
1945 bij De Pol

19.22 Contacten met Rusland in 2020 (Alla):

1. Vertalen van de brief en de enveloppe, vertalen van de afzender
2. Afzender leidt naar het dorp met adres en tel nr. (dorp)
3. Nummer vinden via internet lukte niet
4. Wel gevonden Provincie huis; behulpzame dame aan de lijn
5. 3^e telefoontje was met “Burgerzaken”, die zouden gaan zoeken in de administratie
6. Een week wachten en dan weer contact opnemen
7. Kreeg van burgerzaken verschillende tel nummers en die werkten soms en kreeg ze weer een doorverwijzing
8. Na meer dan 10 telefoontjes (ook vanuit haar huis en op dagen dat we elkaar niet zagen ging ze op zoek) had ze “beet” en vond een kleindochter van Andrej. Ze had het telefoonnummer, de naam en het adres
9. Het eerste gesprek met Elena duurde slechts 15 min, Alla moest haastig weg
10. Na weer een week pleegden we opnieuw een telefoontje met Elena
11. Ondertussen had ze, met hulp van Alla, WhatsApp geïnstalleerd

19.23 De Kozins

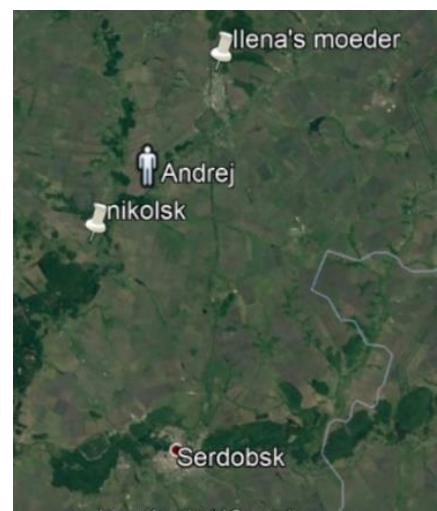
19.23.1 Andrej Kozin

Dit is het Levensverhaal van vooral de jeugd van Andrej Kozin, verteld door zijn Zoon Anatoli aan Elena verteld en door haar aan mij geappt in april 2020.

“Andrej werd geboren in het dorp Praskovino, 65 km Zuidoostelijk van Penza, vlakbij Nikolsk. Praskovino bestaat niet meer. Hij was het oudste kind in het gezin. Vader heette Timothy, moeder - Martha. Tijdens collectivisatie verstopten zijn ouders (Ed: meel voor) brood omdat het gezin acht kinderen en oude ouders had. Het was noodzakelijk om het gezin te voeden. Maar iemand schreef een aanklacht en zijn vader werd gearresteerd omdat hij brood had verstopt. Hij werd meegenomen, niemand heeft ooit nog iets over hem gehoord. Volgens geruchten zat hij in de gevangenis in de stad Balashov, regio Saratov. (135 km Zuidelijk)

Moeder Martha, alleen gelaten met de kinderen, wist niet hoe ze verder moest leven. Kinderen begonnen te verhongeren. Martha ging het bos in en hing zichzelf daar op. Andrej bleef alleen achter, hij was ouder en sterker (Ed: een jaar of 10).

Zijn tante nam hem mee, maar bracht hem naar zijn de Serdobsk en liet hem achter op het treinstation. Ze deed zijn schoenen uit, vertrok en kwam nooit meer terug. Ze wilde hem waarschijnlijk niet meenemen, want er was hongersnood. Andrej ging op blote voeten naar het dorp terug. (Ed: 25 km).

Hij keerde terug naar het dorp, waar hij werd opgevangen door twee gezinnen, geen familie. Ze herinnerden zich zijn ouders, en om te zorgen dat de laatste van hun soort niet zou sterven, hielpen ze hem. Ze verstopten hem en voedden hem om de beurt. Zo groeide hij op.

Na de tweede wereldoorlog oorlog werd hij, als ex-krijgsgevangene, veroordeeld tot dwangarbeid en naar een concentratiekamp in de Donbass regio gestuurd om in een kolenmijn te werken. Hij bracht daar een jaar door. In 1946 keerde hij terug naar zijn geboortestreek. Hij had geen naaste familieleden, was niet thuis. Hij begon te leven met een vrouw, van wie hij een dochter had. Maar

toen gingen ze uit elkaar en Andrej trouwde in 1948 met Mary, mijn grootmoeder.

Deze tante kwam rond 1965 naar Nikolsk, waar Andrej nadien weer woonde en al getrouwd was, en vroeg hem om vergeving voor haar gemene daad. Anatoli (Ed: zoon van Andrej, toen een jaar of 10) herinnert zich dit moment, hij zei dat Andrej erg beledigd was, dat hij niet stil kon zitten en constant door de kamer liep, en zijn tante huilde erg en vroeg hem om haar te vergeven.”

Door Elena en Anatoli, april 2020

Later schreef Elena nog: “Gevangenschap in Duitsland was na de oorlog hetzelfde als een stigma voor een Russische soldaat.”

19.23.2 Foto's van Andrej en nazaten

foto ongeveer 1954, Andrej is derde van rechts, lacht

1967: Andrej op tweede rij met donkere hemd

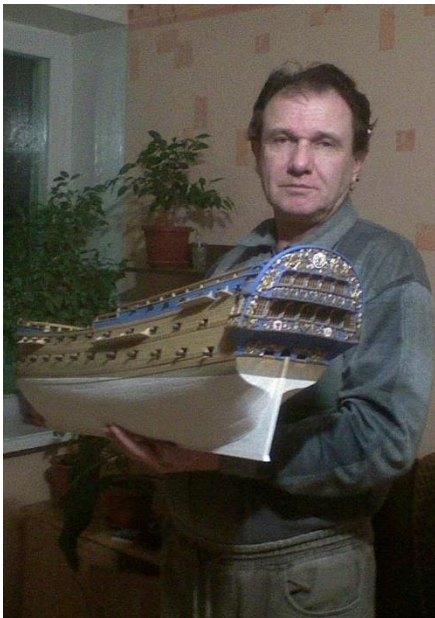

Zoons Andrej, 11.02.1972

Links: 1^e zoon, Michael

Rechts: 2^e zoon, Alexander (vader Elena)

19.23.3 Anatoli (derde en nog levende zoon)

Anatoli en Elena, zijn vrouw

Met Lydia, hun dochter

19.23.4 Eerste contact met Anatoli

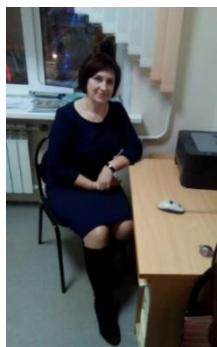
Eerste telefoongesprek met Anatoli, getolkt door Alla. Anatoli was hoorbaar geëmotioneerd:

- Andrej was eerst samen met een andere vrouw
- Samen hadden ze al een dochter
- Hij (Anatoli) woont in Penza
- Zijn beide broers zijn dood (waaronder Alexander, de vader van Elena)
- Andrej is geboren in Nikolsk, daar heeft hij ook gewoond
- Na WOII heeft hij gedwongen gewerkt in de Donbass regio (kolenmijn)
- De brieven van Eed liggen in het museum van de school
- Hij is kunstschilder en belooft een portret van Andrej (kost tijd)
- Verhaal over de Duitsers met de hond bij het hol: op een dag kwamen Duitsers in het bos, met honden om te zoeken. Een hond rook de mannen in het hol en begon bij de ingang te krabben. Sasjka sloeg de hond toen heel hard met een stok en de hond ging er jankend vandoor. Ze werden niet ontdekt.
- Gevonden door Belterman
- Bij het vertrek van uit hol naar Silvolde hebben ze alle drie (Sasjka, Andrej en Eed) lang moeten huilen. Zijn vader Andrej was twee weken van slag toen hij eindelijk na 17 jaar de brieven van mijn vader te zien kreeg. De brieven van mijn vader liggen nu in museum van de school, ik heb een kopie gevraagd (later: en gekregen!)
- Anatoli is schilder en heeft mij een portret van Andrej beloofd. Dit gaat wel tijd kosten. Ik zou ze heel graag bezoeken, maar ik kan niet meer reizen. Daarom heb hem, evenals Elena naar Nederland uitgenodigd. Ik heb goede hoop dat één van beiden, of allebei, na de Corona-crisis op hier bezoek komt.

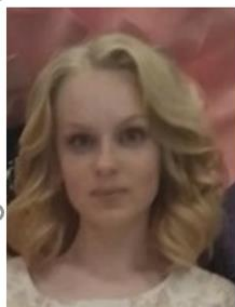
19.23.5 Lydia, de dochter van Anatoli

19.23.6 Elena, dochter van Alexander

Opvallend is de gelijkenis van Andrej's achterkleinkinderen met Andrej

Eugene
Dochter Elena

Andrej
Opa Elena

Vladimir
zoon Elena

19.24 Verbanningen/deportaties (Wikipedia)

Wie er in geïnteresseerd is kan ik de monumentale boeken van Alexander Solzjenitsyn, zelf naar Siberië verbannen en winnaar van de Nobelprijs voor literatuur, aanbevelen: Zijn boeken “De Goelag Archipel” maakten een diepe indruk op mij. Zoals uit onderstaand indrukwekkende lijst blijkt ging het om onvoorstelbaar veel deportatie-acties met miljoenen slachtoffers.

Onvoorstelbaar wat mensen, die meestal onschuldig waren, werd aangedaan.

19.24.1 Voor WO II

- April 1920: 45.000 Terek-kozakken gedeporteerd naar Oekraïne en Noord-Europees Rusland op aanwijzing *Over dekozakisatie* van het Centrale Comité van de bolsjewistische partij, 21 januari 1919.
- 1930: zuivering van de Westelijke grensgebieden: 18.000 "sociaal gevaarlijke elementen" uit een 22 kilometer brede grenszone van Oekraïense SSR en de Wit-Russische SSR werden gedeporteerd naar West-Siberië en het Russische Verre Oosten.
- 1930-1936: verschillende deportatiegolven van koelakken uit "regio's van totale collectivisatie" en uit verschillende andere gebieden. (*Andrej's gezinsgenoten??*)
- 1933: migratie van 200.000 Kazachse nomaden gedurende de hongersnood van 1933 uit de Sovjet-Unie naar China, Mongolië, Iran en Afghanistan.
- Februari-mei 1935: deportatie van 30.000 Finnen - Ingermanlanders uit de grensgebieden van de oblast Leningrad naar de oblast Vologda, de Tadzjiekse SSR, de Kazachse SSR en West-Siberië.
- Februari-maart 1935: deportatie van 42.000 Polen en Duitsers uit de grensgebieden van de Oekraïense SSR: uit de oblasten Kiev en Vinnytsja naar het oosten van Oekraïne.
- Mei 1936: deportatie van 45.000 Polen en Duitsers uit de Oekraïense SSR naar Kazachstan.
- Juli 1937: deportatie van 2.000 Koerden vanuit de Zuidelijke grensgebieden (Georgië, Armenië, Azerbeidzjan, Turkmenistan, Oezbekistan en Tadzjikistan) naar de Kirgizische SSR en de Kazachse SSR.
- September-oktober 1937: totale deportatie van 172.000 Koreanen uit de grensgebieden van West-Siberië en het Verre Oosten naar de Kazachse SSR en de Oezbeekse SSR.
- September-oktober 1937: deportatie van 9.000 Chinese en gerepatrieerde Harbinische Russen uit het Zuidelijke Verre Oosten naar de Kazachse SSR en de Oezbeekse SSR.

- Januari 1938: deportatie van Iraniërs uit de grensgebieden van de Azerbeidzjaanse SSR naar Kazachstan.
- 1938: deportatie van 6.000 Iraanse Joden uit de zuidelijke grensgebieden en de Turkmeense SSR naar Noord-Turkmeense woestijnen.

19.24.2 Tijdens WO II

- Februari 1940: deportatie van 140.000 Polen (deportatie van *osadniks*) uit nieuw verworven westelijke regio's van Wit-Rusland en Oekraïne naar Noord-Europees Rusland, het Oeralgebied en Siberië.
- April 1940: deportatie van 61.000 Polen (verscheidene bevolkingsgroepen) uit westelijke regio's van Wit-Rusland en Oekraïne naar Kazachstan en Oezbekistan.
- Juni 1940: deportatie van 75.000 Polen uit Oekraïne en Wit-Rusland die uit Polen waren gevlucht naar Noord-Europees Rusland, het Oeralgebied en Siberië.
- Juli 1940: deportatie van "personen van buitenlandse etniciteit" (инонациональностей) uit de oblast Moermansk naar de Karelo-Finse SSR en de kraj Altaj.
- 22 mei 1941: deportatie van 11.000 familieleden van "contrarevolutionairen en nationalisten" uit West-Oekraïne naar Zuid-Kazachstan, de kraj Krasnojarsk, de oblast Omsk en de oblast Novosibirsk.
- 12 juni 1941: deportatie van 30.000 familieleden van "contrarevolutionairen en nationalisten" uit de oblast Tsjernivitsji en de oblast Izmail in Oekraïne en uit de Moldavische SSR naar Kazachstan, Komi ASSR, de kraj Krasnojarsk en de oblasten Omsk en Novosibirsk.
- 14 juni 1941: deportatie van "anti-Sovjetelementen" uit de geannexeerde Baltische staten (overeenkomstig NKGB-instructie 001223.
 - Uit Litouwen (18.000) naar de kraj Altaj, de oblast Novosibirsk, Kazachstan en de Komi ASSR.
 - Uit Letland (17.000) naar de kraj Krasnojarsk, de oblast Novosibirsk en de oblast Karagena in Kazachstan.
 - Uit Estland (10.000) naar de oblasten Kirov en Novosibirsk.
- Juni 1941: deportatie van 21.000 "nationalisten" uit westelijk Wit-Rusland.
- September-oktober 1941:
 - deportatie van 439.000 Duitsers (Wolga-Duitsers en Duitsers uit de oblasten Saratov en Stalingrad) naar Kazachstan, de kraj Krasnojarsk, de kraj Altaj en de oblasten Novosibirsk en Omsk.

- deportatie van 91.000 Finnen en Duitsers uit de oblast Leningrad naar Kazachstan, de kraj Krasnojarsk, de kraj Altaj en de oblasten Novosibirsk en Omsk.
- deportatie van 36.000 Duitsers uit Moskou, de oblast Moskou en de oblast Rostov naar Kazachstan.
- deportatie van 138.000 Duitsers uit de krajs Krasnodar en Ordzjonikidze, de oblast Toela, de Kabardino-Balkarische ASSR en de Noord-Ossetische ASSR naar de kraj Krasnojarsk, de oblast Irkoetsk en Kazachstan.
- deportatie van 110.000 Duitsers uit de oblasten Zaporizja, Stalinsk en Vorosjilovgrad naar Kazachstan en de oblast Astrachan
- deportatie van 5.000 Duitsers uit de oblast Voronezj naar de oblasten Novosibirsk en Omsk.
- deportatie van 46.000 Duitsers uit de Transkaukasische republieken naar Kazachstan
- deportatie van 6.000 Duitsers uit de Dagestaanse ASSR en de Tsjetsjeens-Ingosjetische ASSR naar Kazachstan.
- Maart-april 1942: deportatie van 9.000 Finnen en Duitsers (samen met "sociaal gevaarlijke elementen") uit Leningrad en de oblast Leningrad naar de oblast Irkoetsk, de kraj Krasnojarsk en Jakoetië
- April 1942: Deportatie van Grieken, Roemenen en enkele andere nationaliteiten uit de Krim en Noord-Kaukasus.
- Juni 1942: deportatie van Duitsers, Roemenen, de Krimtataren en Grieken met buitenlandse nationaliteit uit de kraj Krasnodar en de oblast Rostov.
- Augustus 1943: deportatie van 500 Karatsjaj "bandieten" uit Karachaj-Tsjerkessië AO
- November 1943: complete deportatie van Karatsjajs (70.000) naar de Kazachse SSR en de Kirgizische SSR.
- December 1943: deportatie van Kalmukken uit de Kalmukse ASSR naar de kraj Altaj en de kraj Krasnojarsk, de oblast Omsk en de oblast Novosibirsk
- Februari 1944: complete deportaties van Tsjetsjenen (393.000) en Ingosjen (91.000) uit Tsjetsjeens-Ingosjetische ASSR en Dagestan naar de Kazachse SSR en de Kirgizische SSR.
- Maart 1944: complete deportatie van Balkaren (38.000) uit de Kabardino-Balkar ASSR naar de Kazachse SSR en de Kirgizische SSR.
- Maart 1944: deportatie van 3.000 Kalmukken uit de oblast Rostov naar de oblasten Omsk en Novosibirsk.
- Mei 1944: deportatie van Balkaren (~100) uit Georgië naar de Kazachse SSR en de Kirgizische SSR.

- Voorjaar 1944: zoektocht en deportatie van alle Tsjetsjenen, Ingoesjeten, Kalmoeken, Karatsjajs en Balkaren van overal naar Kazachstan en Oezbekistan
- Mei 1944: Deportatie van 182.000 Krimtataren uit de Krim naar Oezbekistan en een aantal andere plaatsen
- Juni 1944: deportatie van 1.000 Kalmukken uit de oblast Stalingrad naar de oblast Sverdlovsk
- Juli 1944: deportatie van 1,800 sterk-orthodoxe christenen ("истинно-православные христиане") uit de oblast Rjazan, de oblast Voronezj en de oblast Orjol naar de oblasten Tomsk en Tjoemen en kraj Krasnojarsk
- Juni-juli 1944: deportatie van Grieken, Bulgaren, Armeniërs, Turken, etc. van de Krim naar Oezbekistan (42.000)
- November 1944: deportatie van 92.000 Mescheten, Koerden en Chemsjins uit Zuid-Georgië, en 1.000 Lazen uit de Adjaarse ASSR naar de Oezbeekse SSR, de Kazachse SSR en de Kirgizische SSR.

19.24.3 Na WO II

- Juni 1948: deportatie van Grieken en Armeense Dashnaken (58.000) van de Zwarte Zee-kust naar Kazachstan
- 1948-1949: een aantal deportaties van families van "bandieten" uit verschillende republieken
- Maart 1951: een order over verbanning van 9.400 Jehova's getuigen, inclusief ongeveer 4.000 kinderen, uit de Baltische republieken, Moldavië, en westelijke delen van Wit-Rusland en Oekraïne.
- December 1951: deportatie van 35.000 *koelakken* uit geannexeerde gebieden van de Baltische republieken, West-Oekraïne en West Wit-Rusland naar de kraj Krasnojarsk, Jakoetië, de oblast Tjoemen en Kazachstan

Dit is allemaal exclusief de Russische krijgsgevangenen na WOII, waarvan er ook veel verbannen zijn.

Eed Mijnen werkte in de oorlog (1944) op een Duitse boerderij. Daar maakte hij kennis met een Russische krijgsgevangene, Andrej Kozin. In dit boekverslag is beschreven wat de auteur op zijn speurtocht naar de belevenissen in die tijd te weten is gekomen; de verschrikkelijke jeugd van Andrej in communistisch Rusland, de slag bij Smolensk waar Andrej met 300.000 landgenoten gevangen werd genomen, de werkelijk beestachtige behandeling van de Russische krijgsgevangenen, boer Pass in Oeding (Dld), oorlogservaringen van de familie Pass, de vlucht uit Oeding, zes maanden onderduiken in Nederland, de bevrijding, de Russen terug naar Rusland, Andrej's leven in Rusland na de oorlog en het recente contact met zijn nazaten.

De auteur Ed Mijnen is de oudste zoon van de in 2015 overleden Eed.